

নং ১৫০/১৯৭৫
২০.২.৭৫

আবাহন যুগৰ
অসমীয়া সাহিত্য

A-C

নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভা

শিৱশাগৰ অসম

[অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ বৈঠক আৰু নিতাই
পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ ৰূপালী জয়ন্তীৰ স্মৃতিগ্ৰন্থ]

সম্পাদনা সমিতি

শ্ৰীবুদ্ধীকুমাৰ বাজথনিকৰ, উপদেষ্টা

শ্ৰীমোহনৰাম শইকীয়া, সদস্য

শ্ৰীকুলেশ্বৰ দত্ত, সদস্য

শ্ৰীপ্ৰহ্লাদকুমাৰ বৰুৱা, সম্পাদক

© নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভা

প্ৰথম প্ৰকাশ : ১৯৭৪, ডিছেম্বৰ

মূল্য : ছটকা পয়সতকৈ পইছা

প্ৰকাশক

খগেশ্বৰ শৰ্মা

নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভা

A/6/218

আৱাহন যুগৰ
অসমীয়া সাহিত্য

[অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ বৈঠক আৰু নিতাই পুখুৰী
শাখা সাহিত্য সভাৰ ৰূপালী জয়ন্তীৰ স্মৃতি গ্ৰন্থ]

১৪ আৰু ১৫ ডিছেম্বৰ, ১৯৭৪ চন

সম্পাদক

শ্ৰীপ্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱা

নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভা

শিৱসাগৰ অসম

ĀVĀHAN YUGAR ASAMIYĀ SĀHITYA.

A collection of critical essays on different aspects of Assamese literature of the age of the 'ĀVAHANA', edited by Prohlad Kumar Boruah and published by Khogeswar Sarma, President, Reception committee, on the occasion of the sitting of Executive Committee, Asam Sahitya Sabha, at NITAI PUKHURI and SILVER JUBILEE CELEBRATION of Nitai Pukhuri Sakha Sahitya Sabha, 14th December 1974.

প্ৰকাশক :

থগেশ্বৰ শৰ্মা, সভাপতি

অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ বৈঠক
আৰু নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ
ৰূপালী জয়ন্তীৰ আদৰণী সমিতি, নিতাই
পুখুৰী, শিৱসাগৰ।

বেটুপাত :

জগত চাংমাই

ছপাশাল :

শ্ৰীপ্ৰদীপকুমাৰ হাজৰা

৪০, শিৱনাৰায়ণ দাস লেন

কলিকতা-৭০০০০৬

প্ৰকাশকৰ নিবেদন

মহৎ লোকৰ লেখনি পৰৱৰ্তীকালৰবাবে তেখেতসকলে থৈ যোৱা এটা জাতীয় সম্পদ। জ্ঞান গভীৰ লেখনিৰে পুষ্ট একোখন গ্ৰন্থ হাজাৰ সংঘাতৰ মাজতো জীয়াই থাকি ভাষা জননীৰ সৌধ উজ্জ্বলাই ৰাখে। এই চিৰ সত্য বাক্যশাৰী বাস্তৱ দৃষ্টিভংগীৰে ৰূপ দিয়াৰ উদ্দেশ্যে এই স্মৃতিগ্ৰন্থখন যুগুতাই প্ৰকাশ কৰাৰ দায়িত্ব আদৰণী সমিতিয়ে গ্ৰহণ কৰে। স্থানীয় পৰম্পৰা বক্ষা কৰি অঞ্চলৰ সকলো লেখক-লেখিকাৰ গল্প প্ৰৱন্ধ, কবিতা আদি এই গ্ৰন্থত স্থান দিব নোৱৰাত আমি দুঃখিত। এই গ্ৰন্থখনিয়ে অসমীয়া ভাষা আৰু পঢ়ুৱৈ সমাজৰ যৎকিঞ্চিৎ উপকাৰ সাধিলে আমাৰ উদ্দেশ্য সফল হোৱাৰ উপৰিও শাস্তি পাম।

এই গ্ৰন্থখনি প্ৰকাশ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত উদীয়মান ডেকা সাহিত্যিক শ্ৰীপ্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱা এম-এ, দেৱে স্মৃতি গ্ৰন্থ সম্পাদনা সমিতিৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰি অশেষ কষ্ট কৰিছে। তদুপৰি যি সকল স্বৰ্ঘী লেখকে গ্ৰন্থখনিৰবাবে বহুমূলীয়া প্ৰৱন্ধ দি সহায় কৰিলে তেখেতসকললৈ আমাৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ।

ইতি—

১৪, ১৫ ডিচেম্বৰ

১৯৭৪ চন

শ্ৰীথগেশ্বৰ শৰ্মা

সভাপতি

অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ বৈঠক
আৰু নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ
ৰূপালী জয়ন্তীৰ আদৰণী সমিতি,
নিতাই পুখুৰী, শিৱসাগৰ।

সম্পাদকৰ একাষাৰ

জানো,—আৱাহন যুগৰ অসমীয়া সাহিত্যই অসমীয়া সাহিত্যৰ বহুছোৱা কালৰ সাহিত্য সামৰি লয়। ইমান কম সময়ৰ ভিতৰতে এনে ব্যাপক বিষয়ৰ আলোচনা গ্ৰন্থ এখন যুগুত কৰা বৰ কঠিন বুলিও জানো। অথচ নিতাই-পুখুৰীত বহিব লগা অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যনিৰ্বাহকৰ বৈঠক আৰু নিতাই-পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ কপালী জয়ন্তীৰ স্মৃতি বন্ধাৰ চলেৰে অসমীয়া সাহিত্যলৈ কিবা অৰিহণা বৈ যাওক বুলিয়েই এনে জটিল কাম হাতত লৈ এই বিষয়কে নিৰ্বাচন কৰি লোৱা হ’ল। নিৰ্বাচন কৰিহে ল’লোঁ; আৱাহনৰ যুগটোৰ সাহিত্য-চেতনা-প্ৰৱাহৰ কেউটা দিশ যে সামৰি ল’ব নোৱাৰিলোঁ, সেইটো যি কোনো সূক্ষ্মদৰ্শী পাঠকেই সহজে উপলব্ধি কৰিব পাৰিব। আৱাহনৰ যুগটোৰ গভীৰ আলোচনামূলক প্ৰৱন্ধ, ‘মহিলা জগত’ নামৰ শিতানত প্ৰকাশিত আলোচনাৰ নাৰীৰ মনস্তত্ত্ব, বিজ্ঞান বিষয়ৰ প্ৰৱন্ধ, গীতি সাহিত্য, ভ্ৰমণ সাহিত্য আৰু খেল-ধেমালিকে ধৰি অগ্ৰাণ্ণ শিতানসমূহৰ আলোচনা এই গ্ৰন্থত বাদ পৰি গ’ল; একালে সময়ৰ অভাৱত আন ফালে কম সময়ত প্ৰৱন্ধ লেখি দিব পৰা লেখকৰ অভাৱত। আমাৰ অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰৱন্ধ লেখকৰ যে যথেষ্ট অভাৱ আৰু তাৰপৰা এই গ্ৰন্থখন প্ৰকাশ কৰাত কিখিনি অসুবিধা পালোঁ তাৰ দীঘলীয়া বৰ্ণনা নিদি অসম সাহিত্য সভাই প্ৰকাশ কৰা “বিংশ শতাব্দীৰ অসমীয়া সাহিত্য”ৰ সম্পাদক হোমেন বৰ গোহাঁইৰ ভূমিকাটোলৈকে আঙুলিয়াই থ’লোঁ। কাৰণ সম্পাদক হিচাপে সন্মুখীন হোৱা হোমেন গোহাঁইৰ সমগ্ৰ আৰু অভিজ্ঞতা-খিনি মোৰ ক্ষেত্ৰতো আখৰে আখৰে প্ৰযোজ্য।

আৱাহনৰ যুগটোতেই যে আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশৰ ৰেঙনি-বোৰে স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে পোহৰ হৈ উঠিছিল—এই কথা বিষয়ীভূত কেউটা প্ৰৱন্ধতে উল্লেখ হৈছে। অথচ এটা প্ৰশ্ন উঠে—আৱাহনৰ যুগ বুলিলে ‘আৱাহন’ প্ৰকাশ হোৱাৰপৰা কিমানখিনি সময়লৈকে এই যুগে সামৰি লয়? আলোচনা কেইটায়ো নিৰ্দিষ্ট চন তাৰিখটো দিব পৰা নাই। আচলতে নোৱাৰে। কাৰণ সাহিত্য চেতনাই যুগে যুগে যুগ-মানসৰ স্বৰূপটোহে বহন কৰি আছে। সেয়ে আৱাহনৰ সাহিত্যৰ ভাব জগতখনৰ বতাহজকাকৰ মৃদু স্মৃতিটো অনুভূত হয়

সাম্প্রতিকো। সিয়ে হ'লেও চলিত শতাব্দীটোৰ যোৱা দুটামান দশকবপৰা অসমীয়া সাহিত্যৰ গঠন (form) আৰু ভাৱ (Content) ৰ ধাৰাটো সুকীয়া হ'বলৈ ধৰিছে। সেই বুলিয়ে আৱাহন যুগৰ গল্প, কবিতা, নাটক আৰু উপন্যাসৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ ৰূপটোৰ সলনি যোৱা দুটা দশকবপৰাই হৈছে বুলি নিশ্চিতভাৱে ক'ব নোৱাৰি। প্ৰধানকৈ আৱাহনৰ কবিতাৰ ধাৰাটো এই দুটা দশকৰো বহু আগতে সলনি হ'ল। বৰ্তমানে চুটিগল্প আৰু নাটকৰ ধাৰাদুটায়ো আৱাহনৰ বোমাস্তিক ভাবধাৰাক অতিক্ৰম কৰি বহুখিনি আগবাঢ়ি আহিছে। দৰাচলতে আৱাহন যুগৰ গল্প, কবিতা, নাটক আৰু উপন্যাসবোৰৰ সকলো খিনিয়েই বোমাস্তিক ভাববিলাসী। কিন্তু বিংশ শতাব্দীৰ চতুৰ্থ দশকবপৰা ক্ৰমান্বয়ে অসমীয়া সাহিত্যই বোমাস্তিকতাৰ পিনে অনীহা দেখুৱাই লাহে লাহে সামাজিক দৃষ্টিভঙ্গী (Social outlook) এটা গ্ৰহণ কৰা দেখা গৈছে। উপন্যাসৰ কথা এই ক্ষেত্ৰত কিছু বেলেগ। অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যই আৱাহনৰ উপন্যাসৰ ধাৰাবপৰা বহুখিনি শক্তিশালী হৈ আহিল ঠিক পঞ্চম দশকৰ শেষবপৰা। গতিকে সৃষ্টিশীল সাহিত্যৰ এই চাৰিওটা ধাৰাই একে সময়তে ইয়াৰ প্ৰত্যেকৰে নিজা বৈশিষ্ট্যৰ ৰূপ সলনি কৰা নাই। কবিতাও নোৱাৰে। সেয়ে আৱাহন যুগৰ গল্প, কবিতা, নাটক আৰু উপন্যাসৰ ঐতিহাসিক সময়ৰ সামৰণিৰ সীমাবেখাডাল ঠিক একে নহয়। গতিকে এই কেইটা দিশত আলোচনা কৰোঁতে প্ৰত্যেকটোৰে সময় আগ পিছ হোৱা দেখা যায়। প্ৰকৃততে সেইটো হোৱাই স্বাভাৱিক, কাৰণ সাহিত্যৰ যুগ বিভাগ চন তাৰিখৰ সীমাবে বন্ধা নাযায়; বন্ধা যায় ভাৱ (Content) বা চেতনাৰ শেষ সীমাটো নিকপন কৰিহে। এনেভাৱে নিকপন কৰিবলৈ যাওঁতেই আলোচিত বিষয়সমূহত আৱাহন যুগটোৰ সময়ৰ আগ পিছ হৈছে।

এটা যুগৰ সাহিত্য সমীক্ষাৰ কাম মাত্ৰ ডেৰ মাহ সময় হাতত লৈ সমাপন কৰিব লগা হ'ল। আশা বাখিছোঁ, ভৱিষ্যতে এই যুগটোৰ সকলো দিশ সামৰি ইয়াক পূৰ্ণ ৰূপ দিব পৰা যাব। জাকজমকতাৰে সভাখন পতাতকৈ এই সভাৰ স্মৃতি যুগমীয়া কৰাৰ মানসেৰে অসমীয়া সাহিত্যলৈ এটি বৰঙনি আগ বঢ়োৱাৰ মনোভাৱেৰে স্মৃতি গ্ৰন্থ এখনি প্ৰকাশ কৰাৰ সিদ্ধান্ত সঁচাই প্ৰসংশনীয়। কিন্তু এনে স্ম-কাৰ্য্যৰ দায়িত্ব সম্পাদক হিচাপে কিমানখিনি সাৰ্থকভাৱে বহন কৰিব পাৰিলোঁ, তাত সন্দেহৰ অৱকাশ দেখে দেখকৈয়ে থাকি যাব পাৰে।

যিয়ে নহওক—যি সকলে এই গ্ৰন্থখনিৰ সম্পাদনাৰ দায়িত্ব দি অসমীয়া সাহিত্যৰ সেৱা কৰাত মোক সন্যোগ দিলে, যি সকলে প্ৰৱন্ধ পাতিবৈ সহায় কৰিলে, সেই সকলৰ ওচৰত কৃতজ্ঞ হৈ বুলোঁ। আৰু কৃতজ্ঞ হৈ বুলোঁ বহু প্ৰকাৰে সহায় আৰু পৰামৰ্শ দানৰবাবে অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰধান সম্পাদক অধ্যাপক নগেন শইকীয়া আৰু ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ মুখ্য অধ্যাপক ডঃ মহেন্দ্ৰ বৰা দেৱৰ ওচৰত। তদুপৰি কৃতজ্ঞ হৈ বুলোঁ বন্ধুবৰ জগত চাংমাইৰ ওচৰতো; যিজনে নিজৰ বহুমূলীয়া সময় খৰচ কৰি বেটুপাতখন যুগুত কৰি দিলে আৰু তাতকৈয়ো লবালৰিকৈ গোটাই অনা প্ৰৱন্ধবোৰৰ বহুখিনি ছপাৰ উপযোগীকৈ লেখি দি মোৰ পৰিশ্ৰম লাঘৱ কৰিলে। শেষত শলাগ ললোঁ, নিতাই পুখুৰীৰ নিচিনা ঠাইলৈ অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহকক আহ্বান জনোৱাৰবাবে শ্ৰীযুত বুদ্ধীন্দ্ৰকুমাৰ ৰাজখনিৰ দেৱৰ আৰু মাত্ৰ সাতটি দিনৰ ভিতৰত গ্ৰন্থখন ছপা কৰি দিয়াৰবাবে কলিকাতাৰ শ্ৰীমুদ্ৰণৰ কৰ্মীবৃন্দৰ।

ইতি—

প্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱা

সম্পাদক

১৪ ডিছেম্বৰ

১৯৭৪ চন

সূচীপত্ৰ

প্ৰকাশকৰ নিবেদন	৭
সম্পাদকৰ একাধাৰ	১০
✓ অসমীয়া সাহিত্য, সমাজ আৰু আৱাহন				
— ডঃ দীননাথ শৰ্মা	১
আৱাহন যুগৰ অসমীয়া নাটক				
— ডিম্বেশ্বৰ শৰ্মা	৭
আৱাহন যুগৰ অসমীয়া উপন্যাস				
— প্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱা	১৬
✓ আৱাহন যুগৰ চুটিগল্প				
— নগেন শইকীয়া	৩৩
আৱাহন যুগৰ কবিতা				
— ডঃ মহেন্দ্ৰ বৰা	৩৭
অসমীয়া সাহিত্যত বিংশ শতিকাৰ সমালোচক : ডঃ নেওগ				
— বুদ্ধীন্দ্ৰ কুমাৰ ৰাজধনিকৰ	৪২

ওপৰৰি

অসমীয়া ভাষা সাহিত্যত আঞ্চলিক অবিহণা				
— মোহনৰাম শইকীয়া	৪৫
ন লেখকৰ সন্ধানত 'ভ্ৰমৰ'				
— ফুলেশ্বৰ দত্ত	৫০
নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ চমু পৰিচয়				
— ৰজনীকান্ত দত্ত	৫৫
অসম সাহিত্য সভাৰ ১৯৭৩/৭৪ চনৰ				
কাৰ্য্যনিৰ্বাহকৰ সদস্যসকল	৬১
আদৰ্শগী সমিতিৰ বিষয়ববীয়াসকল	৬২

অসমীয়া সাহিত্য, সমাজ আৰু আৱাহন ★

ডঃ দীননাথ শৰ্মা

আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ সমালোচক আৰু ঐতিহাসিকসকলৰ অকুণ্ঠ স্বীকৃতি মতে আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশ আৰু উন্নতিত “আৱাহন”ৰ ভূমিকা অনন্ত সাধাৰণ। ১৯২৯ চনত “আৱাহন”ৰ জন্মৰ পাছৰপৰা অসমীয়া ভাষা সাহিত্যত যি নতুন যুগৰ সৃচনা হ’ল, তাক সাহিত্য-বুৰঞ্জী লিখকসকলে “আৱাহন যুগ” বুলি চিহ্নিত কৰিছে। “বেঙ্গ-মাজিউ-গোসাই” ত্ৰিমূৰ্তি আৰু বৰ্জনীকান্ত বৰদলৈ, পদ্মনাথ গোহাঞি বৰুৱা প্ৰমুখ্যে পূৰ্বস্বৰীসকলে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য টনকিয়াল কৰাৰ পাছত তাৰ বিকাশৰ দ্বিতীয় পৰ্য্যায় যেন ‘আৱাহনে’ই সৃচনা কৰিলে।

নতুন সাহিত্যৰ ৰূপবোৰ—সি গল্পই হওক, বোমাটিক কবিতাই হওক, গৱেষণামূলক প্ৰবন্ধই হওক—পৰিপুষ্ট কৰাত “আৱাহনে” বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ বৰঙনি যোগাইছিল। লক্ষ্মীধৰ শৰ্মা, ৰমা দাস, কৃষ্ণ ভূঞা, মহীচন্দ্ৰ বৰা, ত্ৰৈলোক্য গোস্বামী, বাধিকামোহন গোস্বামী, নকুলচন্দ্ৰ ভূঞা, ৰোহিনী কুমাৰ বৰুৱা, চন্দ্ৰকান্ত বৰকাকতী, হলীৰাম ডেকা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা, মুনীন বৰকটকী আৰু পৰৱৰ্তীকালত চৈয়দ আব্দুল মালিক প্ৰমুখ্যে ভালেমান গল্পকাৰে অসমীয়া সৃষ্টিমূলক ৰচনাৰ পৰিধি বহুলভাৱে বঢ়াই তুলিছিল। “আৱাহন”ৰ এই গল্পকাৰসকলে অসমীয়া গল্প সাহিত্যক এক স্বদৃঢ় ভেটিৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত কৰিলে আৰু এই ভেটিয়ে অসমীয়া গল্প সাহিত্যৰ স্বদৃঢ় মিনাৰ গঢ়ি উঠাৰ সম্ভাৱনা সৃষ্টি কৰিছে।

বৰ্জনীকান্ত বৰদলৈ, দণ্ডিনাথ কলিতা, দৈবচন্দ্ৰ তালুকদাৰ প্ৰমুখ্যে লেখকসকলে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যক চহকী কৰি তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল।

যি সকল কবিয়ে “আৱাহন”ৰ জৰিয়তে অসমীয়া কবিতাক চহকী কৰিছে তেওঁবিলাকৰ ভিতৰত অন্যতম দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মা আৰু আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা। শৰ্মাদেৱ আৰু বৰুৱাদেৱে “আৱাহন”ৰ প্ৰথম বছৰৰ প্ৰথম সংখ্যাৰপৰাই আৰম্ভ

কবিছিল। শৰ্মাদেৱে তেওঁৰ দাৰ্শনিক ভাবমূলক কবিতা লিখি ‘আরাহন’ৰ কবিতাৰ মান উচ্চ কৰাৰ লগতে অসমীয়া কবিতাকো ভাবগভীৰ কৰি তুলিছিল। প্ৰথম সংখ্যা ‘আরাহন’ত “আরাহন” নামে লিখা কবিতাটোত আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা দেৱে কৈছিল :—

উঠাহে তপন !

বোলাই দিয়াহি আন্ধাৰ গগণ—

... ...

দিয়াহি জীৱন স্থপ্ত প্ৰাণত—

... ...

আঁতৰক ক’লা আন্ধাৰ নিশা।

তোমাৰে জেউতি বাঢ়ক উষা।

বিহগী কবি ৰঘুনাথ চৌধাৰী, বহু বৰকাকতী, নীলমণি ফুকন, যতীন্দ্ৰনাথ ছুৱৰা, উমেশচন্দ্ৰ চৌধাৰী, দেৱকান্ত বৰুৱা, নলীনিবালা দেৱী প্ৰভৃতিৰ কবিতাই অসমৰ কাব্য জগতত বিচিত্ৰ নতুন সুৰৰ সমলয় সৃষ্টি কৰিলে।

পূৰ্বসুৰীসকলৰ ভিতৰত বেজবৰুৱা দেৱে প্ৰথম বছৰৰ প্ৰথম সংখ্যাৰপৰাই “আরাহন”ৰ পাত জিলিকাই আহিছে। পদ্মনাথ গোহাঞি বৰুৱা, জ্ঞানদাভিৰাম বৰুৱা প্ৰমুখ্যে মনীষীসকলৰ সহযোগ বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। চিন্তাশীল মনীষী বাণীকান্ত কাকতী, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ, তৰণীকান্ত শৰ্মা প্ৰভৃতিয়ে তেওঁলোকৰ ৰচনাৰে “আরাহন যুগ”ৰ প্ৰৱন্ধৰ ফালটোক চহকী কৰি গৈছে।

১৯২১ চনত ভাৰত জুৰি বৃটিচ সাম্ৰাজ্যবাদ বিৰোধী জাতীয় আন্দোলনৰ সোত বৈ গৈছিল। তাৰ চোঁৱে পূৰ্ব-প্ৰান্তৰ অসমকো প্লাবিত কৰিছিল। বৃটিচ সাম্ৰাজ্যবাদৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰামত অসমীয়াৰ জাতীয় চেতনা বহুগুণে বাঢ়ি যায়। এই নৱচেতনাই আমাৰ সাহিত্যত নতুন তেজৰ সঞ্চাৰ কৰে। “আরাহন” এই মহৎ চেতনাৰ অৱশ্যস্তাৰী সৃষ্টি।

জাতি এটাৰ জীৱনত সাহিত্যই কিমানখিনি সাধিব পাৰে সেই কথা ইতিহাসে কয়। সাহিত্যৰ প্ৰভাৱে জাতিৰ মনত নতুন চিন্তাৰ সোত বোৱায়। ফৰাছী বিপ্লৱ, ছোভিয়েট বিপ্লৱ, আদিতো সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ যেনেকৈ স্পষ্ট,

তেনেকৈয়ে ভাৰতীয় স্বাধীনতা আন্দোলনৰ ওপৰতো ভাৰতীয় সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ দেখা যায়।

অসমীয়াৰ সমাজ-জীৱনৰ বিভিন্ন দিশত জাতিক প্ৰতিষ্ঠিত কৰাৰ চেষ্টা “আরাহন”ৰ লিখকসকলে অনুসৰণ কৰে। সেয়ে আমি দেখোঁ আমাৰ সাহিত্যক সুপ্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ আৰু জাতীয়তাক সুৰক্ষিত কৰাৰ মহৎ আয়োজন “আরাহন”ৰ পাতে পাতে ভৰি আছে।

মাতৃ ভাষাৰ প্ৰতি জনসাধাৰণৰ অনুৰাগ বঢ়াবলৈ আৰু জাতীয় জাগৰণত উদগনি দিবলৈ “আরাহন”ৰ প্ৰচেষ্টা অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসত যাউতি-যুগীয়া হৈ ৰ’ব। যোৱা ত্ৰিশৰ দশকত যেতিয়া বংগদেশৰ প্ৰচলিত চিৰস্থায়ী বন্দোৱস্ত বা Permanent Settlement-ৰ সুযোগ লবলৈ অসমৰ সীমামূৰীয়া জিলা গোৱালপাৰাৰ জমিদাৰসকলৰ কিছুমানে গোৱালপাৰাৰ বংগভুক্তি আৰু তাত বঙালী ভাষাৰ প্ৰচলনৰ বাবে উঠি পৰি লাগিছিল, তেতিয়া “আরাহন”ৰ পক্ষৰপৰা গোৱালপাৰাত অসমীয়া প্ৰচলনৰ এক ব্যাপক প্ৰচেষ্টা কৰা হৈছিল। গোৱালপাৰীয়া কথাৰে ভৰা গল্পাদি “আরাহন”ত নিয়মিত প্ৰকাশ হৈছিল। তদুপৰি, “আরাহন”ৰ প্ৰথম পৃষ্ঠপোষক আৰু সু-সাহিত্যিক নগেন্দ্ৰনাৰায়ণ চৌধুৰী দেৱৰো সহায় লোৱা হৈছিল। গোৱালপাৰাৰ ৰূপসীৰ ৰাজবাৰীত হেজাৰ হেজাৰ প্ৰজাৰ সমবেত সভাত মহাত্মাগান্ধীলৈ আগবঢ়োৱা অভিনন্দনখন “আরাহন”ৰ পক্ষৰপৰাই লিখা হৈছিল। আৰু এই অসমীয়া অভিনন্দন পাঠৰ মাজেদি ইমানদিনে অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰভাৱ বিশেষ নথকা গোৱালপাৰাৰ ৰাইজৰ মাজত অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰতি অভূতপূৰ্ব আগ্ৰহ জন্মিছিল। “আরাহন” গোষ্ঠীৰ লিখকসকলৰ উদ্যোগতে পোন প্ৰথমে ৰাজহুৱা-ভাৱে সাহিত্যিক লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ সাহিত্য আলোচনাৰ উদ্দেশ্যে “বেজবৰুৱা সমিতি” এখন গঠন কৰা হয়।

বেজবৰুৱাই অসমীয়া ভাষাক সজাই-পৰাই সুন্দৰ কৰিয়ে তোলা নাছিল— শক্তিশালীও কৰি তুলিছিল। তাৰ উপৰিও তেওঁৰ সাহিত্যৰ ভিতৰেদি অসমীয়াৰ জাতীয় অস্তিত্ব উপলব্ধিৰ ভাব আনিছিল। সেয়ে শিৱসাগৰত ‘আরাহন’ৰ পৃষ্ঠপোষক নগেন্দ্ৰনাৰায়ণ চৌধুৰীৰ সভাপতিত্বত অনুষ্ঠিত অধিবেশনত বেজবৰুৱালৈ সাহিত্য সভাৰ পক্ষৰপৰা অভিনন্দন আগ বঢ়োৱা হৈছিল। তাৰ আগতে অসমৰ কোনো সাহিত্যিকলৈ এনে বিধৰ ৰাজহুৱা সন্মান

আগবঢ়োৱা হোৱা নাই। ‘আৱাহন’ৰ জৰিয়তে আন আন বিশিষ্ট সাহিত্যিক-সকললৈও ৰাজহুৱা সন্মান আগবঢ়োৱাৰ প্ৰস্তাৱ কৰা হৈছিল। ইয়াৰ পিছত পদ্মনাথ গোহাঞি বৰুৱাকো ৰাজহুৱাভাৱে সন্মান দিয়া হৈছিল। অকল সেয়ে নহয়, চিন্তাৰ ক্ষেত্ৰত লেখকক “আৱাহনে” পূৰ্ণ স্বাধীনতা দিছিল। সেয়ে সাহিত্য সভাৰ ভূতপূৰ্ব সভাপতি জ্ঞাননাথ বৰা দেৱৰ “অসম ভাৰতবৰ্ষৰ ভিতৰত থাকিব কিয়” নামৰ দীঘলীয়া বিতৰ্কমূলক প্ৰৱন্ধ সাহসেৰে “আৱাহন”ত প্ৰকাশ কৰা হৈছিল।

“আৱাহন” আমাৰ জাতীয় সমস্যা, আৱশ্যকতা আদি সমাধানৰ বাহন ৰূপে ব্যৱহৃত হৈছিল। জাতিৰ আত্ম প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে শিক্ষিতৰ সংখ্যা বৃদ্ধি হোৱা নিতান্ত আৱশ্যক। ইয়াৰ বাবে লাগে বিশ্ববিদ্যালয়। সেয়ে তাহানিৰ কেবাগৰাকী চিন্তাশীল লোকে “আৱাহন”ৰ যোগেদি অসমত বিশ্ববিদ্যালয় স্থাপনৰ দাবী তুলিছিল। অসমত বিশ্ববিদ্যালয় স্থাপনৰ দাবী লৈ “আৱাহন”ত লেখাৰি নিছিগাকৈ কেবাটাও প্ৰৱন্ধ আৰু সম্পাদকীয় প্ৰকাশ পাইছিল। অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত কলেজ স্থাপন, ছোৱালী কলেজ স্থাপনৰ (এই ক্ষেত্ৰত সন্দিকৈ ছোৱালী কলেজ আৰু যোৰহাট জে. বি. কলেজ উল্লেখ্য) হকে “আৱাহনে” সম্পাদকীয়ৰে ৰাইজৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সেতু নিৰ্মাণৰ দাবী সেই তাহানিখনেই “আৱাহনে” কৰিছিল। এনেকি বৃটিচ আমোলত ছাত্ৰী মন্ত্ৰীসভাৰ শ্ৰীৰোহিণীকুমাৰ চৌধুৰীক জাতীয় স্বাৰ্থত পদত্যাগ কৰিব লাগে বুলি “আৱাহনে” দাবী জনাইছিল আৰু আমাৰ দাবী পূৰণো হৈছিল।

অসমীয়াৰ জাতীয় স্বাৰ্থৰ হকে “দৈনিক বাতৰি কাকত এখন অনতি-পলমে লাগে” বুলি “আৱাহনে” লিখিছিল। আজি সম্ভৱ হোৱা একাধিক আমাৰ সাহিত্য আলোচনীৰ ভিতৰত “আৱাহনে” প্ৰথম জাতীয় কংগ্ৰেছৰ মুক্তি আন্দোলনৰ আদৰ্শত অনুপ্ৰাণিত হৈছিল। জাতীয় কংগ্ৰেছৰ অধিবেশন আৰু জাতীয় আন্দোলনৰ বিতং বা-বাতৰি চিত্ৰৰ সৈতে “আৱাহন”ত প্ৰকাশ পাইছিল। এই বিষয়ত ‘আৱাহনে’ কোনো লুক-ঢাক কৰা নাছিল। সাম্ৰাজ্যবাদী শাসনৰ অৱসান ঘটোৱাই যে দেশৰ মানুহৰ প্ৰধান কৰ্তব্য, সেইটো “আৱাহন”ৰো সম্পাদকীয় দৃষ্টিভঙ্গী আছিল। ‘আৱাহনে’ই বোধকৰোঁ অসমীয়া সাহিত্যত আন্তৰ্জাতিকতাৰ লগত অসমীয়া পাঠকৰ প্ৰথম পৰিচয় কৰাইছিল। ছোভিয়েট

ৰাছিয়াৰ বিপ্লৱ, চীনৰ মুক্তিযুদ্ধ, মধ্যযুগীয় ধৰ্ম, গোড়ামি, কু-সংস্কাৰৰ বিৰুদ্ধে তুৰ্কীৰ নৱজাগৰণ, আৰু গানিস্থানত আমানুল্লাৰ সাম্ৰাজ্যবাদ বিৰোধী সংগ্ৰাম, পছিমীয়া সাম্ৰাজ্যবাদ আক্ৰমণৰ বিৰুদ্ধে আবিছিনিয়াৰ যুদ্ধৰ কাহিনীবিলাক বহুলভাৱে “আৱাহন”ত ওলাই আছিল। এনেবোৰ সমীক্ষাৰ উপৰিও সমাজতত্ত্ববাদ, কমিউনিজম, ফেছিবাদ আদি বিষয়ৰ অৱতাৰণা কৰা হৈছিল। বিভিন্ন বিষয়ৰ তাত্ত্বিক আলোচনা সাধাৰণৰ বোধগম্যতাৰ স্তৰত কৰা হৈছিল। জটিল অৰ্থনৈতিক বিষয়বোৰৰ সহজভাৱে আলোচনাৰ খ্যাতি অৰ্জন কৰিছিল জিতেন্দ্ৰনাথ দাসে। ৰাজনৈতিক প্ৰৱন্ধ লিখি স্বাধীন সমাজৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল হৰেণ বৰুৱা, ডঃ পদ্মেশ্বৰ গগৈ, সদা চলিহা, হৰেশ্বৰ গোস্বামী প্ৰমুখ্যে। ক’বলৈ গ’লে, সেই যুগত সাহিত্য আৰু ৰাজনীতি দুটি দৌতেই একেলগে ‘আৱাহন’ত মিলিছিল। নকলেও হ’ব, ইয়াৰ ঐতিহাসিক প্ৰয়োজনো আছিল। সেয়ে, আমি দেখোঁ “আৱাহন”ৰ পাতত সাহিত্যৰথী বেজবৰুৱাইও আমাৰ ৰাজনীতিৰ আলোচনা কৰিছে। অসমীয়াৰ জাতীয়ত্ব অক্ষুণ্ণ ৰাখিবলৈ তেওঁ লিখনীৰে যত্ন কৰিছিল। অসমৰ গৌৰৱময় ইতিহাসৰ আলোচনাৰ মাজেদি ডঃ সূৰ্যকুমাৰ ভূঞা,—বেণুধৰ শৰ্মা প্ৰমুখ্যে বুৰঞ্জী লিখকে অসমীয়াৰ প্ৰাণত জাতীয় চেতনাৰ ভাব জগাই তুলিছিল। বেণুধৰ শৰ্মা দেৱে “আৱাহন”ত তেওঁৰ প্ৰৱন্ধৰ জৰিয়তে আমাৰ চকুত পেলাই দিয়াত “আৱাহনে” “লাচিত মেলা”ৰ কথা প্ৰচাৰ কৰি অসমীয়াৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল। ঔপনিবেশিক দৃষ্টিভঙ্গীয়ে সৃষ্টি কৰা আমাৰ শিক্ষিত উন্নাসিকসকলে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন ৰূপক হেয় জ্ঞান কৰিছিল। যিহেতু এই শিক্ষিত শ্ৰেণীয়ে সমাজ জীৱনৰ নেতৃত্ব বহন কৰিছিল, তেওঁলোকৰ চিন্তাধাৰাও আমাৰ সমাজত প্ৰতিফলিত হৈছিল। আমাৰ বিহকে আদি কৰি জাতীয় উৎসৱবোৰৰ প্ৰতি আমাৰ নগৰীয়া লোকসকল উদাসীন হৈ পৰিছিল। আমি “আৱাহন”ত এই সংস্কৃতি ৰক্ষা কৰাৰ কথা প্ৰচাৰ কৰিছিলোঁ। ইয়াৰ ফল স্বৰূপে আমাৰ চহৰবোৰত বিহু উৎসৱ প্ৰতিপালিত হ’বলৈ ধৰিলে। জাতীয় সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত ‘আৱাহনে’ বহুৰকমে বৰঙনি যোগাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল।

অসমীয়া সাহিত্য আৰু সমাজ জীৱনলৈ “আৱাহন”ৰ আৰু এক অৱদান হ’ল : অসমত থকা অনাসমীয়া আৰু জনজাতীয় লোকসকলৰপৰা সাহিত্যিক সৃষ্টি। এই সকল লোকৰ মাজত বঙালী, নেপালী আৰু আন আন জনজাতীয় লোক আছিল। তেওঁলোকৰ ভিতৰত ৰাজমোহন নাথ,

হৰিপ্ৰসাদ গোৰ্খাৰায়, গোবিন্দচন্দ্ৰ পৈৰা, তৰুণচন্দ্ৰ পামেগাম আদি বিশেষ-
ভাৱে স্বৰ্ণীয়। বহুল সাহিত্যিক সমাজ এখন অসমত গঢ়ি উঠিছিল “আরাহন”ৰ
চেপ্টা আৰু উদগনিত। “আরাহন”ত আমি আমাৰ জনজাতীয় লোকসকলৰ
চিন্তাধাৰা স্বাধীনভাৱে প্ৰকাশ কৰিবলৈ সুবিধা দিছিলোঁ। কাকতৰ সপোন
অসমীয়াৰ চকুত তেতিয়া ভাবিবৰ সময় পোৱাহি নাছিল। “আরাহন”
সুপ্ৰতিষ্ঠ হোৱাৰ লগে লগে বাতৰি আলোচনী প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত অসমীয়াৰ
আশা আৰু বল বাঢ়ি গ’ল; আৰু লাহে লাহে মানুহৰ মনত আস্থা আহিল
যে, এতিয়া আৰু অসমীয়া কাকত উলিয়ালে মৰি যোৱাৰ সম্ভাৱনা নাই।

“আরাহন”ৰ প্ৰভাৱ কেনে দৰে বিস্তাৰ কৰিছিল তাৰ উদাহৰণ উল্লেখ কৰি
বুৰঞ্জীবিদ সাহিত্যিক বেণুধৰ শৰ্মাই কৈছিল যে, সেই সময়ত “আরাহন” গৈ
পোৱা কেইদিনমান ডাক ঘৰত কুম বান্ধি মানুহ বৈ আছিল। এখন কাকত
ল’বলৈ কেবা মাইল দূৰত পৰা মানুহ আহিছিল। সেয়ে, “আরাহন”ৰ প্ৰভাৱ
দৈনিক বাতৰি কাকততকৈ যে চৰা আছিল সেই কথা শ্ৰীশৰ্মাৰ উক্তিৰপৰা
সহজে গম ধৰিব পাৰি।

আরাহন যুগৰ অসমীয়া নাটক

ডিম্বেশ্বৰ শৰ্মা

আরাহন যুগটো অসমীয়া সাহিত্যত বৰ দীঘলীয়া যুগ নহয়। ১৯২৯ চনৰ
পৰা ৫ম দশকৰ আৰম্ভণি; অৰ্থাৎ দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ সময়লৈকেহে আরাহন যুগৰ
পৰ্য্যায়। অৱশ্যে পঞ্চম দশকৰ শেষৰফালে আন এখন যুগান্তৰকাৰী
আলোচনী “বামধেমু”ৰ আবিৰ্ভাৱৰ সময়লৈকে আৱাহনেই অসমীয়া ভাষাত
একমাত্ৰ উল্লেখযোগ্য আলোচনী আছিল। আৱাহনৰ আবিৰ্ভাৱৰ প্ৰথম দহ-বাৰ
বছৰলৈ বেজবৰুৱাৰ “বাঁহী”ও চলি আছিল; কিন্তু আৱাহন প্ৰকাশৰ পাছৰ-
পৰাই বাঁহীতকৈ আৱাহনৰ ফালেহে লেখকসকল আৰু পাঠক সমাজৰো মন
বেছিকৈ আকৰ্ষিত হৈছিল আৰু বহুতো প্ৰতিভাশালী লেখকে আৱাহনকেই
ভাৱপ্ৰকাশৰ প্ৰধান মাধ্যম হিচাপে গ্ৰহণ কৰিছিল। চুটি গল্প, কবিতা, নাটক,
উপন্যাস, প্ৰৱন্ধ আদি সকলো দিশতে আৱাহনে অসমীয়া সাহিত্যলৈ নতুন
সজীৱনী শক্তি অনা বাবে আৰু অসমীয়া সাহিত্যৰ কেইবাটিও দিশ
মুকলি কৰাববাবে আৱাহন যুগ অসমীয়া সাহিত্যত চিৰস্বৰ্ণীয় হৈ ৰ’ব।

চুটিগল্পৰ ক্ষেত্ৰতেই আৱাহনৰ বৰঙণি সৰ্বাধিক চকুত লগা বুলি ধৰিলেও
নাটকৰ ক্ষেত্ৰতো আৱাহন আৰু আৱাহন যুগটোৰ বৰঙণি উলাই কৰিব লগা
নহয়। প্ৰায় প্ৰতিখন আৱাহনতে নাটকসমূহ ছোৱা ছোৱাকৈ প্ৰকাশ হৈছিল।
পৌৰাণিক, ঐতিহাসিক আৰু সামাজিক এই তিনিশ্ৰেণী নাটক আৱাহন যুগত
বচিত আৰু প্ৰকাশিত হ’লেও ক্ৰমান্বয়ে প্ৰথমবিধৰপৰা দ্বিতীয়বিধলৈ আৰু
তাৰ পাছত তৃতীয়বিধলৈ নাট্যকাৰসকলক ঢাল লোৱা দেখা গৈছিল। ইয়াৰ
বাহিৰেও তুলনামূলকভাৱে আধুনিক একাংকিকা নাটকৰ প্ৰাধান্য ক্ৰমান্বয়ে
বাঢ়িছিল।

আৱাহন যুগৰ পৌৰাণিক নাটকৰ নাট্যকাৰসকলৰ ভিতৰত অধ্যাপক অতুল-
চন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ নামটোৱেই সৰ্বপ্ৰথমে মনলৈ আহে। হাজৰিকাই এই ছোৱা
কালতে অন্ততঃ দহখন পৌৰাণিক নাটক ৰচনা কৰি অসমৰ ৰংগমঞ্চসমূহ সজীৱ
কৰি ৰাখিছিল। এই যুগতে ৰচিত হাজৰিকাৰ পৌৰাণিক নাটকসমূহ হৈছে—

নবকাস্তুর (১৯৩০), চম্পারতী (১৯৩০), বেউলা (১৯৩৩), নন্দ ছলল (১৯৩৫), কুকক্ষেত্র (১৯৩৬), বামচন্দ্র (১৯৩৭), সাবিত্রী (১৯৩৯), নিধাতিতা, শকুন্তলা, কল্লিগী হৰণ। ইয়াৰ কেইবাখনো নাটক প্ৰথমে আরাহনতেই বিভিন্ন সংখ্যাত প্ৰকাশ হৈছিল আৰু গ্ৰন্থ আকাৰে প্ৰকাশ হোৱাৰ আগতেই নাট্যমোদী বাইজে আরাহনৰপৰাই সংগ্ৰহ কৰি বিভিন্ন মঞ্চত অভিনয় কৰিছিল। উদাহৰণস্বৰূপে, চম্পারতী নাটকখন আরাহনৰ বিভিন্ন সংখ্যাত প্ৰকাশ হৈছিল ১৮৫২ শক (১৯৩০ চন)ত আৰু গ্ৰন্থ আকাৰে প্ৰকাশ হৈছিল ইয়াৰ প্ৰায় দহবছৰ পাছত। হাজৰিকাৰ চম্পারতী, নন্দছলল, কুকক্ষেত্র, আদি কেইবাখনো নাটক গীত ভটিমা আদি লগাই ভাওনাৰ নাটক হিচাপেও এতিয়ালৈকে অভিনীত হৈ আহিছে। আরাহন যুগতে সামাজিক নাটকৰ প্ৰতিপত্তি বঢ়াত আৰু প্ৰতিখন নাটকতে দৰ্শকসকলেও সামাজিক উপাদান বিচাৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰাত পৌৰাণিক নাটক-সমূহতো কিছু সামাজিক চিত্ৰ আৰু সামাজিক চৰিত্ৰৰ প্ৰয়োগ হৈছিল। হাজৰিকাই তেওঁৰ পৌৰাণিক নাটকসমূহত এই সামাজিক দিশটোৰ প্ৰতিও চকু দিয়া দেখা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে, নাটকৰ পৌৰাণিক ঘটনাৰ লগত বজ্জিতা খোৱাকৈ হাজৰিকাই চম্পারতী নাটকত শ্ৰীকৃষ্ণক নাৱেৰে পাব কৰা “কাহিবাম ঘাটে” এটি সাৰ্থক কাল্পনিক চৰিত্ৰ। পৌৰাণিক নাটকৰ গান্ধীৰ্য্য বজ্জাই ৰাখিও ইয়াত সামাজিক চিত্ৰৰ সাৰ্থক চিত্ৰায়ন হৈছে। সেইদৰে হাজৰিকাৰ নবকাস্তুর নাটকৰ বিশ্বকৰ্মা চৰিত্ৰত এজন দেৱশিল্পী আৰু মানৱশিল্পীৰ সাৰ্থক সমন্বয় হোৱা দেখা যায়। বিদেশী শক্তিৰ হাতত বন্দিনী হৈ থকা সেই সময়ৰ ভাৰত মাতৃৰ অৱস্থাবো সাৰ্থকভাৱে ইয়াত ইংগিত কৰা হৈছে। এইদৰে প্ৰায় প্ৰতিখনি পৌৰাণিক নাটকতে হাজৰিকাই সামাজিক দিশটো প্ৰকাশ কৰিব পাৰিছে আৰু পুৰাণৰ যুগৰ অসাধাৰণ চৰিত্ৰসমূহকো অনেক ঠাইত সাধাৰণ মানুহৰ শাৰীলৈ নমাই আনি সামাজিক ভাবধাৰা স্তম্ভুৱাই দিছে। সেইদৰে “কল্লিগী হৰণ” নাটকৰ কল্লিগী যেনেকৈ এগৰাকী অসমীয়া গাভৰু, “বেউলা” নাটকৰ বেউলাক তেনেকৈ এগৰাকী অসমীয়া জীয়াৰী ৰূপত সজোৱা হৈছে। হাজৰিকাৰ শকুন্তলা নাটক অৱশ্যে কালিদাসৰ “অভিজ্ঞান শকুন্তলম্” নাটকৰ সাৱলীল আৰু সাৰ্থক অসমীয়া অনুবাদ। নিভাঁজ অমিত্ৰাক্ষৰ ছন্দত ৰচিত ইয়াৰ সংলাপসমূহে মহাকবি কালিদাসৰ কবি প্ৰতিভাৰ স্বাক্ষৰ অসমীয়া ভাষাতো যথাসম্ভৱ বক্ষা কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

“মেঘনাদ বধ” আৰু “ভাগ্য পৰীক্ষাৰ” নাট্যকাৰ স্বৰূপে খ্যাতিলাভ কৰা প্ৰবীণ নাট্যকাৰ সাহিত্যবত্ত চন্দ্ৰধৰ বৰুৱাই আরাহন যুগটোক আদৰি লোৱা দেখা গৈছিল। নতুন যুগৰ লগত স্তৰ মিলাই তেওঁ আরাহন যুগতো কাপ চলাই আছিল। বৰুৱাদেৱে এইছোৱা কালত “ৰাজৰ্ষি” (মহাৰাজ হৰিচন্দ্ৰৰ অসাধাৰণ আত্মত্যাগৰ কাহিনী), “তিলোত্তমা সন্তৰ” (তিলোত্তমা নামে কৃত্ৰিম অপ্সৰাৰ ৰূপত মোহমুগ্ধ হৈ স্তন-উপস্তন দৈত্যৰ ৰূপে মৃত্যুৰ কাহিনী), আৰু “পুনৰ জন্ম” নাটক ৰচনা কৰে। শেষৰ নাটকখনিত কুখ্যাত ডকাইত বত্ৰাকৰক দুৰ্দান্তৰপৰা শ্বাষি কৰি বান্ধীকিলৈ পৰিবৰ্তন হোৱাৰ কাহিনী অতি বিশ্বাসযোগ্যভাৱে সামাজিক পটভূমিত ৰচনা কৰা হৈছে। নাটকখনিৰ কাহিনী ভাগ অতি পুৰণি হ’লেও উপস্থাপন ৰীতি আৰু নিৰ্মাণ কৌশলত নাট্যকাৰে অভিনৱত্ব আৰোপ কৰিব পাৰিছে।

“কুকুবীকণাৰ আঠমঙলা”, “বিয়া বিপৰ্য্যয়” আদি প্ৰহসনেৰে অসমৰ নাট্যজগতত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা কৃতি নাট্যকাৰ শ্ৰীমিত্ৰদেৱ মহন্তৰ আরাহন যুগত ৰচনা কৰা দুখনি পৌৰাণিক নাটক “বৈদেহী বিচ্ছেদ” আৰু “প্ৰচ্ছন্ন পাণ্ডৱ”। পাছৰখনি নাটক অৱশ্যে ৰচনাৰ বহু বছৰৰ পাছতহে গ্ৰন্থ আকাৰে প্ৰকাশ হৈছে। দুয়োখনি নাটকতে, বিশেষকৈ পাছৰখনিত সামাজিক উপাদান যথেষ্ট আছে। প্ৰচ্ছন্ন পাণ্ডৱৰ চৰিত্ৰ সামাজিক পটভূমিত আঁকিবলৈ নাট্যকাৰে সফল যত্ন কৰিছে।

গণেশ গগৈৰ “শকুনিৰ প্ৰতিশোধ” আৰু লক্ষ্যধৰ চৌধুৰীৰ “ৰক্ষকুমাৰ” যথাক্ৰমে মহাভাৰত আৰু বামায়ণৰ কাহিনীৰ পটভূমিত লেখা আরাহন যুগৰ দুখনি উল্লেখযোগ্য পৌৰাণিক নাটক। আধুনিক ৰংগমঞ্চৰ উপযোগীকৈ নাট্যকৌশলেৰে পৌৰাণিক কাহিনীক সজাই-পৰাই তোলাত গণেশ গগৈৰ দৰে সফলতা লাভ কৰা নাট্যকাৰ অতি বিৰল।

আরাহন যুগৰ আন এজন প্ৰখ্যাত নাট্যকাৰ কমলানন্দ ভট্টাচাৰ্য্যৰ “চিত্ৰান্ধা,” “সাবিত্ৰী” আৰু “অৱসান” (যত্ৰকুল ধ্বংসৰ কাহিনী)ৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰি। ভট্টাচাৰ্য্যৰ সংলাপসমূহৰ মনোগ্ৰাহিতাই তেওঁৰ নাটকৰ সৌন্দৰ্য্য বৃদ্ধি কৰিছে। ধ্বনিকবি বিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ “পাৰ্থসাৰথি” নাটকখনি প্ৰথমে ১৮৫৪ শক (১৯৩২ চন)ৰ আৱাহনত ছোৱা ছোৱাকৈ প্ৰকাশ হৈছিল। অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ “নন্দ ছলল” নাটক প্ৰথমে আৱাহনৰ ৪র্থ

বছৰ নৱম সংখ্যাবপৰা প্ৰকাশ হয়। আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ “বিসৰ্জন” আৰু “নলদময়ন্তী” এই যুগৰ আন দুখনি উল্লেখযোগ্য নাটক। যোৰহাট বংগমঞ্চৰ নাট্যশিল্পীসকলে প্ৰাণৱন্তভাৱে অভিনয় কৰা আৰু নাট্যকাৰে নিজেও অভিনেতা স্বৰূপে অংশ গ্ৰহণ কৰা এই দুখনি নাটকে নাট্যকাৰ স্বৰূপে বৰুৱাক প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। দণ্ডিনাথ কলিতা আৱাহন যুগৰ আন এজন সফল পৌৰাণিক নাট্যকাৰ। কলিতাৰ “অগ্নিপৰীক্ষা” বামায়ণৰ কাহিনীৰে ৰচনা কৰা এখনি সাৰ্থক পৌৰাণিক নাটক। ঘনকান্ত কলিতাৰ “সীমান্ত কেশৱী” মণিপুৰৰ ৰাজাসিংহ বৰুৱাহনৰ হাতত তেওঁৰ মহাবীৰ পিতৃ বিশ্ববিজয়ী গাণ্ডীৰপাণি অৰ্জুনৰ পৰাজয়ৰ কাহিনীৰ ওপৰত ৰচিত নাটক। এই পাঁচ অংকীয়া নাটকখনি ১৮৬১ শক (১৯৩৯ চন)ৰ আৱাহনত ছোৱা ছোৱাকৈ প্ৰকাশ হৈছিল।

প্ৰবীণ নাট্যকাৰ পদ্মনাথ গোহাঁই বৰুৱাৰ শেহতীয়া নাটক “বাণৰজা” আৱাহন যুগতে ৰচিত নাটক। অৱশ্যে আৱাহন যুগৰ কোনো নাটকীয় বৈশিষ্ট্যই প্ৰকাশ পোৱা নাই। জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ বহুপূৰ্বে ৰচিত “শোণিত কুঁৱৰী”ৰ নাটকীয় কলাত্মলভতা ইয়াত নাথাকিলেও প্ৰবীণ নাট্যকাৰ গোহাঁই বৰুৱাই শ্ৰীকৃষ্ণ, সদাশিৱ আৰু বাণৰজাৰ চৰিত্ৰৰ পৌৰাণিক গাভীৰ্য্য ৰক্ষা কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। আৱাহন যুগৰ শেহতীয়া নাট্যকাৰ সুৰেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ “কৰ্ণ” আৰু “লক্ষ্মণ” পৌৰাণিক নাটকৰ ক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য অৱদান।

বুৰঞ্জীমূলক নাটক :

আৱাহন যুগত ভাৰতৰ স্বাধীনতাৰ সংগ্ৰাম তীব্ৰভাৱে চলি থকাত দেশবাসীৰ মনত স্বদেশপ্ৰেমৰ ভাব জাগ্ৰত কৰি তুলিবলৈ আৰু দেশৰ ঐতিহ্য তথা গোঁৱৰ মোৱৰাই দিবলৈ বুৰঞ্জীমূলক বা ঐতিহাসিক নাটকৰ প্ৰয়োজন হৈছিল সৰ্বাধিক। এই যুগটোক বুৰঞ্জীমূলক নাটকৰ প্ৰাধাত্যৰ যুগ বুলিও ক’ব পাৰি। অসমৰ বংগমঞ্চসমূহ এই যুগত পৌৰাণিক নাটকৰপৰা বুৰঞ্জীমূলক নাটকৰ ফালেহে অধিক আকৰ্ষিত হোৱা দেখা গৈছিল। আৱাহনত ভালেকেইখন বুৰঞ্জীমূলক নাটক ছোৱা ছোৱাকৈ প্ৰকাশ হৈছিল। বিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাদেৱৰ “শৰাইঘাট” নাটকখন প্ৰকাশ হৈছিল—১৮৫৯ শকৰ চ’ত সংখ্যা আৱাহনৰপৰা কেইবাটাও সংখ্যাত। শৈলধৰ ৰাজখোৱাৰ

“অসম গোঁৱৰ প্ৰতাপ সিংহ” নাটকখনি প্ৰকাশ হৈছিল ১৮৫৪ শকৰ একাদশ সংখ্যাৰ পৰা। সেইদৰে প্ৰভাতচন্দ্ৰ অধিকাৰীৰ “কৃষ্ণকুমাৰী” নাটকখন ষষ্ঠ বছৰৰ অষ্টম সংখ্যা আৱাহনৰপৰা আৰম্ভ কৰি প্ৰকাশ হৈছিল। এই পাঁচ অংকৰ নাটকখনি উদয়পুৰৰ মহাৰাণাৰ বীৰত্ব, সাহ আৰু স্বদেশপ্ৰেমৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি লেখা। অমিত্ৰাক্ষৰ চন্দ্ৰৰ সাৰ্থক প্ৰয়োগত নাটকখনি সফল হৈ উঠেছে। কমলেশ্বৰ বৰাৰ পাঁচঅংকীয়া বুৰঞ্জীমূলক নাটক “কুব্জনয়নী”য়ে অসমৰ মৰাণ বিদ্ৰোহৰ এটি জীৱন্ত চিত্ৰ দাঙি ধৰিছে। বুৰঞ্জীৰ ভিত্তিত কল্পনাৰ বহুগেৰে ৰঞ্জিত কৰি লেখা নাটকখনি মণিপুৰী কুঁৱৰী কুব্জনয়নীৰ বীৰাংগনা চৰিত্ৰ সুন্দৰভাৱে চিত্ৰিত কৰিছে। এই নাটক দ্বাদশ বছৰৰ আৱাহনত (১৮৬২ শক) প্ৰকাশ হৈছিল।

আৱাহন যুগত ৰচিত নকুলচন্দ্ৰ ভূঞাৰ দুখনি বুৰঞ্জীমূলক নাটক “চন্দ্ৰকান্ত সিংহ” (১৯৩১) আৰু “বিদ্ৰোহী মৰাণ” (১৯৩৮)। এই দুখনি নাটকে সমসাময়িক বংগমঞ্চত যথাযোগ্য স্থান অধিকাৰ কৰিছিল। নাট্যকাৰে ইয়াত ইতিহাসক সমূলি বিকৃত নকৰাকৈ বুৰঞ্জীৰ মৰ্যাদা ৰক্ষা কৰি কাল্পনিক চৰিত্ৰৰ সৃষ্টি কৰাত আশাত্মকপ সফলতা লাভ কৰিছে। বুৰঞ্জীপ্ৰেমিক ভূঞাৰ অৱদান এই দিশত উল্লেখযোগ্য।

আৱাহন যুগ আৰম্ভ হোৱাৰ আগতেই নাট্যকাৰ ৰূপে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা দৈবচন্দ্ৰ তালুকদাৰে আৱাহন যুগত লিখা বুৰঞ্জীমূলক নাটক কেইখনি হ’ল ‘হৰদত্ত’, ‘বামুণী কোঁৱৰ’ আৰু ‘ভাস্কৰ বৰ্মা’। অসমৰ বুৰঞ্জীৰ তিনিটা যুগৰ তিনিটা গুৰুত্বপূৰ্ণ অধ্যায়ৰ ওপৰত এই তিনিখন নাটকে আলোকপাত কৰিছে। ‘হৰদত্ত’ নাটকৰ বিষয়বস্তু ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ ‘দুন্দিয়া দ্ৰোহ’ আৰু বেজবৰুৱাৰ ‘পদুম কুঁৱৰী’ উপন্যাসৰপৰা সংগ্ৰহ কৰা। ‘বামুণী কোঁৱৰ’ অসমত আহোম ৰাজত্বৰ আৰম্ভণীৰ যুগটোৰে এজন ৰাজকোঁৱৰৰ জীৱনৰ চমকপ্ৰদ ঘটনাৱলীৰ ওপৰত লিখা আৰু ‘ভাস্কৰ বৰ্মা’ই কামৰূপ ৰাজ্যৰ এজন ভাৰত-বৰেণ্য প্ৰাচীন ৰজাৰ কীৰ্তি-কলাপ বথানিছে।

দণ্ডিনাথ কলিতাৰ ‘সতীৰ তেজ’ (১৯৩১) নাটকখনি মনোহৰী জয়মতীৰ সতীত্বৰ মহিমা প্ৰকাশ কৰাৰ লগতে এটি কাল্পনিক চৰিত্ৰ—ল’ৰাৰজা চুলিক্কাৰ পত্নীৰ চৰিত্ৰবল দৰ্শাইছে। ১৯৩৫ চনত প্ৰকাশিত কমলানাথ ভট্টাচাৰ্য্যৰ ‘নগা কোঁৱৰ’ নাটকখনিত কনচেং বৰপাত্ৰ গোহাঁইৰ শৌৰ্য্য বীৰ্য্য

আৰু স্বদেশবোধ প্ৰকাশ পাইছে। নগা চাঙত জন্মলৈ ডাঙৰ হোৱা আহোম ৰাজপুত্ৰ কনচেং পাছত বৰপাত্ৰ গোঁহাই হ'ল। অসম আৰু নগা ৰাজ্যৰ সম্প্ৰীতিত নাটকখনিয়ে নিশ্চয় বৰঙণি যোগাব পাৰিছে। অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ “ছত্ৰপতি শিৱাজী” আবাহন যুগৰ এখনি উল্লেখযোগ্য বুৰঞ্জীমূলক নাটক। মাৰাঠী বীৰ শিৱাজীৰ শৌৰ্য্য-বীৰ্য্য, স্বদেশপ্ৰেম আৰু চৰিত্ৰৰ উপৰিও নাটকখনিত ভালেকেইটি সাৰ্থক চৰিত্ৰ ৰূপায়িত হৈছে। তাৰ ভিতৰত গোলাপ চৰিত্ৰ আৰু অকণাৰ চৰিত্ৰ বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য।

শ্ৰীপ্ৰবীন ফুকনৰ “মণিৰাম দেৱান” আবাহন যুগৰ এক অগ্ৰতম সাৰ্থক সৃষ্টি। “মণিৰামৰ উদ্ধাম দেশপ্ৰেম, নিৰ্ভীকতা আৰু কন্দৰ্পেশ্বৰ সিংহৰ প্ৰতি আনুগত্য, কন্দৰ্পেশ্বৰৰ দুৰ্বলতা, ক্ষোভ, অসহায়জ্ঞাপক মনোভাৱ আৰু আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ বন্ধা আকাংক্ষা, হৰনাথৰ কৰ্মপটুতা, স্বাৰ্থপৰতা আৰু নিষ্ঠুৰতা, হলবইড্ আৰু জজমিলৰ সাম্ৰাজ্যবাদী মনোভাৱ, ব্যৱহাৰ আৰু কথা-বাৰ্তাৰ সজীৱ চিত্ৰ নাট্যকাৰে সফলভাৱে অংকণ কৰিছে। মণিৰামৰ গগণচুম্বী ব্যক্তিত্ব প্ৰকাশ পাইছে যদিও মৃত্যুৰ আগ মুহূৰ্ত্তত হৰনাথৰ প্ৰতি বৰ্ষণ কৰা শাওঁশপনিয়ে তেওঁৰ চৰিত্ৰৰ গাভীৰ্য্য কিছু লাঘৱ কৰিছে” (অসমীয়া নাট্য সাহিত্য—ডঃ শৰ্মা)। প্ৰবীন ফুকনৰ আন এখনি ঐতিহাসিক নাটক “লাচিত বৰফুকন” মণিৰাম দেৱানৰ সমানে সাৰ্থক হোৱা নাই। “মণিৰাম দেৱানত যি নাট্য প্ৰতিভাৰ সস্তাৱনা দেখুৱাবলৈ সক্ষম হৈছিল, “লাচিত বৰফুকন”ত সেই সস্তাৱনা অক্ষুণ্ণ ৰাখিব পৰা নাই। বুৰঞ্জীৰ ঘটনাৱলীত সামান্যভাৱে কল্পনাৰ বোল সানি লাচিতৰ কীৰ্তি আৰু শৰাই ঘাটৰ কীৰ্তি ৰূপায়ন কৰিছে! (ডঃ শৰ্মা—অসমীয়া নাট্য সাহিত্য)। নগাও শিল্পী সমাজে প্ৰকাশ কৰা “পিয়লি ফুকন” আবাহন যুগৰ আন এক বিশিষ্ট অৱদান। এই নাটকত বৃটিচ আগমনৰ আগ ভাগতে বৃটিচৰ বিৰুদ্ধে অসমত প্ৰথমে বিদ্ৰোহ কৰা জাতীয় বীৰ পিয়লি ফুকনৰ স্বদেশ প্ৰেম, উগ্ৰসাহস আৰু আত্মত্যাগৰ কথা নাট্যৰূপত ৰূপায়িত হৈছে। বুৰঞ্জীৰ সম্বলতকৈ কল্পনাৰ ওপৰতে নাটকখনিয়ে অধিক নিৰ্ভৰ কৰিছে। স্বদেশপ্ৰেমৰ ভাব পাঠকৰ মনত জগাই তোলাত নাটকখনিৰ সাৰ্থক অনস্বীকাৰ্য্য। সুবেদ্ৰনাথ শইকীয়াৰ “কুশল কোঁৱৰ” অসমৰ আন এজন শ্বহীদ কুশল কোঁৱৰৰ স্বদেশ প্ৰেম আৰু বৃটিচৰ হাতত অত্যাচাৰ্য্য মৃত্যুদণ্ডৰ কথা প্ৰাণৱন্তভাৱে চিত্ৰিত হৈছে। পজিকদ্দিন আহমদৰ “সিন্ধুবিজয়” আবাহন যুগৰ আন এখনি উল্লেখযোগ্য

নাটক। সিন্ধুদেশৰ হিন্দুৰজা দাহীৰক পৰাভূত কৰি বিন কাচিমে সিন্ধুদেশ জয় কৰাৰ কাহিনীৰ লগত ভালেখিনি আকৰ্ষণীয় কাল্পনিক ঘটনা যোগ কৰি নাটকখনি ৰচনা কৰা হৈছে।

প্ৰবীণ নাট্যকাৰ চন্দ্ৰধৰ বৰুৱাই আবাহন যুগত “মোগল বিজয়” আৰু “আহোম সন্ধ্যা” নামে দুখনি পূৰ্ণাংগ বুৰঞ্জীমূলক নাটক ৰচনা কৰে। দুইখনি নাটকতে ভালেখিনি সামাজিক চিত্ৰই স্থান পাইছে। নাটকদুখনি যোৰহাট ৰংগমঞ্চত বহুবাৰ অভিনীত হৈছিল।

ধিৰেন্দ্ৰলাল ৰায়ৰ বিখ্যাত চন্দ্ৰগুপ্ত নাটকৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি লেখা জনাৰ্দন ঠাকুৰৰ ‘চানক্য’ এখনি মঞ্চসফল উপাদেয় নাটক। এই সৰু নাটকখনি অসমৰ বহু ৰংগমঞ্চত বহুবাৰ অভিনয় হোৱা দেখা গৈছে।

সামাজিক নাটক :

আবাহন যুগতে গহীন সামাজিক নাটক, ঘটনাপ্ৰধান কাল্পনিক নাটক, প্ৰহসন বা ধেমেলীয়া নাটক, গীতি নাটক, ৰূপক নাটক আৰু প্ৰতীকধৰ্মী নাটক আৰু আধুনিক একাংকিকাৰো অভ্যুদয় হৈছিল। শেষৰ তিনিবিধ নাটকে আবাহনতে প্ৰথম স্থান পাইছিল বুলি ক'ব পাৰি। আবাহনত কেবাখনিও উল্লেখযোগ্য সামাজিক নাটক ছোৱা ছোৱাকৈ প্ৰকাশ পাইছিল। অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ “কল্যাণময়ী” নাটকখনি প্ৰকাশ হৈছিল ১৮৫৩ শকৰ আবাহনৰ কাতি সংখ্যাৰপৰা। অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ “কল্যাণী” অস্পৃশ্যতা বৰ্জনৰ ওপৰত লেখা এখনি উল্লেখযোগ্য আৰু আকৰ্ষণীয় নাটক। পাছত নাটক আকাৰে প্ৰকাশ হোৱা “কল্যাণী” চতুৰ্থ বছৰ অষ্টম সংখ্যা আবাহনৰপৰা প্ৰকাশ হৈছিল। এনে আৰু বহু নাটক প্ৰকাশেৰে আবাহনে সামাজিক নাটকক উৎসাহিত কৰিছিল আৰু এই যুগতে গহীন সামাজিক নাটকে বিকাশ সাধন কৰিব পাৰিছিল। আবাহন যুগত প্ৰকাশিত আন কৈইখনমান উল্লেখযোগ্য গহীন সামাজিক নাটক হ'ল—আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ “বিজয়া” আৰু সুবেশ গোস্বামীৰ “কণুমী”। দুয়োখনিৰে মূল কাহিনী বিদেশী সম্বলৰপৰা গ্ৰহণ কৰা। বৰুৱাই কাহিনীটি আনিছে পণ্ডিত কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈৰ “স্পেনদেশীয় ৰোমিঅ'-জুলিয়েট” প্ৰৱন্ধৰপৰা আৰু গোস্বামীয়ে আনিছে বিখ্যাত নৰে নাট্যকাৰ

ইব্ছেনৰ “হেলজিলেণ্ডৰ বীৰসকল” নামে নাটকৰ পৰা। অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ “মৰ্জিয়ানা”ৰ কাহিনী অনা হৈছে “আলিবাবা আৰু দুকুৰি ডকাইত” নামৰ আৰবীয় কাহিনীৰ পৰা। এইদৰে বিদেশী কাহিনীক সাৰ্থক অসমীয়া ৰূপ দি নাটক লেখা প্ৰচেষ্টা আৱাহন যুগৰ এক বিশেষ অৱদান।

জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ “কাৰেঙৰ লিগিৰী” আৰু “কপালীম” দুখনি বিশিষ্ট অসমীয়া সামাজিক নাটক। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গগণচুম্বী কল্পনাশক্তি আৰু কলাশূলভ ৰূপায়ন তেওঁৰ নাটকসমূহৰ অগ্ৰতম বৈশিষ্ট্য।

আৱাহন যুগতে প্ৰতীকধৰ্মী আৰু ৰূপকধৰ্মী নাটকৰ জন্ম হয় আৰু এই শ্ৰেণীৰ নাটকত সাৰ্থকভাৱে হাত দিয়ে—কীৰ্তিনাথ বৰদলৈ আৰু তেওঁৰ পুত্ৰ মুক্তিনাথ বৰদলৈয়ে। পাৰ্বতীপ্ৰসাদ বৰুৱা, আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাও এই খুলৰে নাট্যকাৰ। বৰদলৈ পিতা পুত্ৰৰ “স্বৰবিজয়” নাটকৰ ওপৰত বেজবৰুৱাই আৱাহনত এটি সুন্দৰ মন্তব্য দি এনে ৰূপকধৰ্মী গীতিনাট্যক উৎসাহিত কৰিছিল। আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ “কপৌকুঁৱৰী” আদি নাটকৰ অৱদান এই ক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য। গীতিনাট্যৰ ক্ষেত্ৰত পাৰ্বতীপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ “সোণৰ সোলেং” নাটকো এক অবিস্মৰণীয় অৱদান।

আৱাহন যুগত ডঃ হৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্যই “ৰমণীশক্তি”, “বীৰপুত্ৰ” “স্বপুত্ৰ” আদি গহীন সামাজিক নাটক লেখাৰ উপৰিও প্ৰায় কুৰিখনি একাংকিকা নাটক লেখি অসমীয়া নাট্য সাহিত্যৰ এই দিশটোত বাট দেখুৱায়। মুনীন বৰকটকীৰ “জন্মভূমিতকৈও গৰীয়সী” (আৱাহনৰ নৱম বছৰ অষ্টম সংখ্যা) এখন সাৰ্থক একাংকিকা। দৈবচন্দ্ৰ তালুকদাৰৰ “লহঙা” (আৱাহন ১৮৫২ শক, কাতি), বিষ্ণুপ্ৰিয়া ৰাভা ঠাকুৰীয়াৰ “মোহ” আদি ভালেকেইখন চিত্ৰ নাটিকা, দেশপ্ৰাণ লক্ষ্মীধৰ শৰ্মাৰ একাংকিকাসমূহ, ভূৱনচন্দ্ৰ সন্দিকৈৰ “কালকেতুৰ নিৰ্জান” “কানি নিৰাবণী” আদি আৱাহনত প্ৰকাশিত উল্লেখযোগ্য একাংকিকা। অৱশ্যে এইবোৰৰ সবহভাগ একাংকিকাত এটাতকৈ অধিক দৃশ্যৰ অৱতাৰণা কৰা হৈছে।

আৱাহনৰ ১৮৫৯ শকৰ কেইবাটিও সংখ্যাত প্ৰকাশিত “নাৰী জাগৰণ” সেই যুগৰ এখন উল্লেখযোগ্য গহীন সামাজিক নাটক।

প্ৰহসন বা ধেমেলীয়া সামাজিক নাটকৰ ক্ষেত্ৰত আৱাহন যুগৰ অৱদান লেখত ল'বলগীয়া। মিত্ৰদেৱ মহন্ত আৰু কুসুদচন্দ্ৰ বৰুৱা এই যুগৰ দুজন

প্ৰধান প্ৰহসন প্ৰণেতা। এই সকলৰ বাহিৰেও বিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা, কৰুণাধৰ বৰুৱা, গোলোকচন্দ্ৰ খাউণ্ড, গোপাল গোস্বামী, কেশৱ শৰ্মা আদি কুৰি-জনতকৈও অধিক বসিক নাট্যকাৰে এই যুগৰ বংগমঞ্চসমূহ হাশ্ৰুমাধুৰ্য কৰি বাখিছিল। আৱাহনৰ পাতত প্ৰকাশিত বহুতো একাংকিকা, সম্পূৰ্ণাংগ প্ৰহসন আৰু সম্পূৰ্ণাংগ নাটক এতিয়াও গ্ৰন্থ আকাৰে অপ্ৰকাশিত অৱস্থাত আছে। অসমীয়া সাহিত্যক বহুদিশত বাট দেখুৱাওঁতা আৰু অসমীয়া সাহিত্যৰ কেইবাটাও উল্লেখযোগ্য দিশত বিশিষ্ট অৱদান যোগাওঁতা আৱাহন যুগৰ নাটকসমূহৰ সাৰ্থক পূৰ্ণাংগ গৱেষণাৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে।

আৱাহন যুগৰ অসমীয়া উপন্যাস

প্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱা

অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ মিছনেৰী যুগতেই আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ যি উন্মেষ ঘটিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল, সিয়ে জোনাকী যুগত যথেষ্ট বিকশিত হৈ উঠিল। সেয়ে হলেও সকলো পিনৰপৰা অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশৰ ধাৰাসমূহে বহুধাবিভক্ত হৈ প্ৰচুৰ সম্ভাৱনাবে উজল হৈ উঠিছিল আৱাহন যুগটোতহে।

সাহিত্য আন্দোলনৰ এক বলিষ্ঠ ভূমিকা লৈ প্ৰকাশ পোৱা আৱাহন যুগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ দিশবোৰৰ ভিতৰত উপন্যাস সাহিত্য উল্লেখযোগ্য। এই ক্ষেত্ৰত দীননাথ শৰ্মা আৰু দণ্ডিনাথ কলিতা অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ বিকাশত দুগৰাকী অবিস্মৰণীয় প্ৰবক্তা। নগেন্দ্ৰনাথায়ণ চৌধুৰীৰ পৃষ্ঠপোষকতাত আৰু দীননাথ শৰ্মাৰ সম্পাদনাত ১৯২৯ চনত প্ৰকাশ হোৱা আৱাহনৰপৰাই অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্য নিবৰচ্ছিন্ন ধাৰাবে সত্তপৰিমিত প্ৰৱাহিত হৈ আছে; কিন্তু সেই বুলিয়ে আৱাহনৰ পাততেই যে, শ্ৰেষ্ঠ অসমীয়া উপন্যাসৰ সৃষ্টি হৈছিল এনেও নহয়। আৱাহনত অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ এটা শক্তিশালী ধাৰাৰ উন্মেষহে ঘটিছিল। এই কথাৰ সত্যতা প্ৰমাণ কৰিবলৈ হলে আৱাহনত প্ৰকাশ হোৱা আৰু সেই সময়তে সৃষ্টি হোৱা উপন্যাস কেইখনমানৰ সমীক্ষা এটি কৰা সমীচীন। এনে সমীক্ষা চলাবলৈ যাওঁতে আৱাহন যুগৰ উপন্যাসসমূহক ঐতিহাসিক, জাতীয়তাবাদী আদৰ্শ প্ৰচাৰমূলক আৰু সামাজিক—এই তিনিটা ধাৰাত বিভাগ কৰি ল'ব পৰা যায়।

(১)

ঐতিহাসিক উপন্যাসৰ আৰ্হিত আৱাহনত প্ৰকাশ পোৱা দণ্ডিনাথ কলিতাৰ “ফুল” উপন্যাসৰ কাহিনীক অসমৰ ঐতিহ্যপূৰ্ণ স্বাধীনতাৰ বেলিমাৰৰ শোকাবহ ঘটনাৰ লগত সাঙুৰি বখা হৈছে; কিন্তু সেয়ে হলেও প্ৰশ্ন হয়—“ফুল” ঐতিহাসিক উপন্যাসনে? যথার্থতে নহয়। কাৰণ উপন্যাসখনিৰ কাহিনী-

ভাগক ইতিহাসৰ কাহিনীৰ ভেটিত প্ৰতিষ্ঠা কৰিলেও ইয়াত ঐতিহাসিক ঘটনাৰ আবেষ্টন-সংগঠন এটাৰ অভাৱ আৰু কলা-কৰ্ম বহিত ইতিহাসৰ বাস্তৱ ঘটনাৰ অস্থিমজ্জাত উপন্যাস কলাৰ বক্ত প্ৰবাহেৰে জীৱন্ত ৰূপ দিব পৰা নাই, সেয়ে ট্ৰেজেডীৰ অসার্থক ৰূপ মেলোড্ৰামাবদৰে “ফুল” উপন্যাস হৈ পৰিল ঐতিহাসিক কাহিনী সঞ্চাৰিত অতীতাশ্ৰয়ী উপন্যাস। এইবাবেই “ফুল” উপন্যাসক ঐতিহাসিক উপন্যাস বোলাতকৈ অতীতাশ্ৰয়ী উপন্যাস বোলাহে সমীচীন হ'ব।

কোনো এখন উপন্যাস শিল্প-কৰ্মৰ পিনৰপৰা কেতিয়া নিখুঁতহৈ উঠে? যেতিয়া বোমাঞ্চৰহিত বাস্তৱিক ৰূপনাৰ ভেটিত কলা-কৰ্মেৰে এটা কাহিনীক জীৱন্ত ৰূপ দিব পৰা যায়, তেতিয়াহে। গতিকে কলা-কৰ্মেৰে পৰিপূৰ্ণ আৰু কলা-বসোৱাৰ্হীন উপন্যাস এখন সৃষ্টি কৰিবলৈ গ্ৰহণ কৰিব লগা হয়—কাল্পনিক হ'লেও বাস্তৱানুগ ৰূপিত কাহিনী, কাহিনীক সৰল গতিদানৰ যোগ্য চৰিত্ৰ, চৰিত্ৰৰ অন্তৰ্দ্বন্দ্ব তথা ব্যক্তিত্ব প্ৰকাশক্ষম সংলাপ আৰু কাহিনীৰ সমসাময়িক সমাজৰ নিখুঁত চিত্ৰ প্ৰকাশযোগ্য কাহিনী বিত্তাস। এই গোটেইখিনি “ফুল” উপন্যাসত কিমানখিনি আছে? উপন্যাসৰ মাজলৈ সন্ধানী দৃষ্টি এটা লৈ সোমাই গ'লেহে তাৰ উত্তৰ দিব পৰা যাব।

ঐতিহাসিক উপন্যাস বুলি ধৰি নলৈ ঐতিহাসিক কাহিনী সঞ্চাৰিত অতীতাশ্ৰয়ী উপন্যাস বুলি ধৰি ল'লে ক'ব লাগিব “ফুল” উপন্যাসৰ কাহিনী ভাগ যথেষ্ট ক্ৰটীযুক্ত হ'লেও ইয়াৰ কাহিনী ভাগ যথেষ্ট সৰল। উপন্যাসখনিৰ নায়ক দেবেন্দ্ৰ বৰুৱাই আহোম ৰাজত্বৰ শেষ ৰজা চন্দ্ৰকান্তক সহায় কৰি মানৰ বিৰুদ্ধে থিয় হবলৈ গৈ ফুলৰ লগত আকস্মিকভাৱেই প্ৰেমপাশত আৱদ্ধ হয়। প্ৰেমৰ পৰিণতিলৈ কাহিনী ভাগ আগবাঢ়ি যাওঁতে নায়ক নায়িকাৰ জীৱন পথত বহুতো প্ৰতিবন্ধনৰ সৃষ্টি কৰা হ'ল; কিন্তু যি নায়ক নায়িকাৰ প্ৰেম কাহিনীক উপন্যাসখনৰ প্ৰধান অন্তঃস্ৰোত হিচাপে গ্ৰহণ কৰা হৈছিল, উপন্যাসৰ সামৰণিত—“পাঠক, আমি তেওঁলোকৰ সুখ-শান্তি, হাৰ-ভাৱ, মৰম-চেনেহ আৰু প্ৰেমালাপৰ বিষয়ে বৰ্ণনা দি আপোনাৰ লুভীয়া মনত চাপ বহুৱাব নোখোজোঁ” বুলি নায়ক নায়িকাৰ মিলনত উপন্যাসিক একেবাৰে অমনোযোগী হৈ পৰিল। যাৰ ফলত উপন্যাস এখন পঢ়ি শেষ হোৱাৰ পিছত উপন্যাসৰ কাহিনী ভাগে

পাঠকৰ মনত যি এটা প্ৰশান্তি ভাবৰ আনুভূতিক গুণগুণনি তুলি যাব লাগিছিল, সেইখিনি কবিবলৈ উপন্যাসখনি সক্ষম হ'ব নোৱাৰিলে।

ইয়াৰ উপৰিও তৃতীয় অধ্যায়ত নায়িকা ফুলে পানী নিবলৈ নৈ ঘাটলৈ আহি হঠাতে পানীত পৰা আৰু পানীৰপৰা নায়ক দেবেন্দ্ৰই, উদ্ধাৰ কৰা কাৰ্য্য বাস্তৱিক জীৱনত ঘটে; অথচ উপন্যাসখনিত ই সম্পূৰ্ণ কৃত্ৰিম সৃষ্টি হৈ ব'ল। ঠিক তেনেদৰে দুৰ্বৃত্তৰ হাতত বন্দিী বস্তাক যিটো ঘৰত দুৰ্বৃত্তসকলৰদ্বাৰা বন্দী কৰি থোৱা হৈছিল, সেই বন্দীশালৰ ভিতৰে চুক এটাত বস্তাই আকস্মিকভাৱে এখন কটাৰী পালে আৰু তাকেই দুৰ্দান্ত হলিৰ বাহত বহুৱাই দি নিজৰ সতীত্ব বক্ষা কৰাই নহয়; বন্দীশালৰপৰা মুক্তও হ'ল। ঠিক একেদৰেই ফুলক দুৰ্বৃত্তই পৰিকল্পিতভাৱে অপহৰণ কৰিবলৈ যেতিয়া ফুলৰ ঘৰৰ সন্মুখৰ গছজোপাৰপৰা জাপ মাৰি ফুলক ধৰিবলৈ লয়, তেতিয়া তৎমূৰ্ত্তে বস্তাৰ মাক পাগলীয়ে বুকুৰপৰা কটাৰী এখন উলিয়াই দুৰ্বৃত্তৰ বুকুত বহুৱাই দিয়ে। নাৰীৰ সতীত্ব বক্ষাৰ খাতিৰত বজনীকান্ত বৰদলৈ দেৱেও মনোমতী প্ৰমুখ্যে নাৰীচৰিত্ৰবোৰক একো একোখন চুৰি দিছিল, যাৰদ্বাৰা তেওঁলোকে নাৰীৰ আত্মমৰ্য্যাদা বক্ষা কৰিব পাৰে; কিন্তু যিয়ে নহওক, বৰদলৈৰদৰেই কলিতাৰ “ফুল” উপন্যাসৰ নাৰী চৰিত্ৰবোৰেও একোখন চুৰি যেতিয়াই প্ৰয়োজন হৈছে তেতিয়াই পাইছে। কিন্তু এনে কৃত্ৰিম উদ্ভাৱনাই উপন্যাসৰ কলাৰ সৌন্দৰ্য্য বহুখিনি হ্ৰাস কৰে তাত সন্দেহ নাই। উপন্যাসৰ কাহিনী ভাগক এনে দোষ ক্ৰটিয়ে দুৰ্বল কৰি তুলিলেও উপন্যাসখনৰ কাহিনীত এটা অত্যুজ্জল অংশ আছে। সেয়ে হ'ল—কাহিনীভাগত বস্তাৰ মাক পাগলীৰ স্বৰূপ ঢাকি ৰাখি উপন্যাসৰ সামৰণিত তাক প্ৰকাশ কৰাৰ কৌশল আৰু বস্তাক গোপালৰ ঘৰত আশ্ৰয় দি তাৰপৰা কাহিনীৰ ওজস্বিতা বৰ্ধন। এই অংশটিয়েই উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ এক বলিষ্ঠ অংশ।

চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ পিনৰপৰাও উপন্যাসখন সাৰ্থক হৈ উঠিব পৰা নাই। আপাতদৃষ্টিত দেবেন্দ্ৰ, পদ্মকান্ত, ফুল, বস্তা আৰু পাগলীৰ চৰিত্ৰ পাঠকৰ মনত বৈ যায় যদিও উপন্যাসৰ চৰিত্ৰৰ উপযোগীকৈ ইহঁত উজ্জল হৈ উঠা নাই। নায়ক হিচাপে দেবেন্দ্ৰক আবহুৰ্ণতে যথেষ্ট বলিষ্ঠ ভূমিকাত থিয় কৰাবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছিল। ফুলৰ ঘৰৰপৰা অতিথি হিচাপে বিদায় লোৱাৰ সময়ত ফুলৰ দেউতাক কনকে মানব বিৰুদ্ধে থিয় দিয়া কাৰ্য্যত হতাশা প্ৰকাশ কৰাত দেবেন্দ্ৰই—বীৰোচিত-

ভাৱেই কৈছিল—“নক'ব ডাঙৰীয়া, আপোনাক মিনতি কৰি কৈছোঁ—আৰু এইযাব কথা মনত নানিব”(পঞ্চম অধ্যায়)। বীৰত্বৰ পিনৰপৰা দেবেন্দ্ৰক উপন্যাসখনৰ আবহুৰ্ণৰপৰা শেষলৈকে সন্মুচিতভাৱেই চিত্ৰিত কৰা হৈছে; কিন্তু যিটো অৰ্থত “থেকাবে” কৈছিল—“I donot control my characters ; I am in their hands, and they take me where they please.” ইয়াৰ সম্পূৰ্ণ বিপৰীত দণ্ডিণাৰ কলিতাৰ “ফুল” উপন্যাসৰ চৰিত্ৰৰ ক্ষেত্ৰত। চৰিত্ৰৰ মনস্তাত্ত্বিক দিশবোৰ প্ৰকাশৰ উপযোগীকৈ ঘটনা আৰু পৰিস্থিতি সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰাবাবেই নায়ক হিচাপে দেবেন্দ্ৰ আৰু আন সকলোবোৰ চৰিত্ৰই নিজ নিজ সম্ভাৱনা (potentiality) খিনি হেৰুৱাই পেলালে। বাকী পুৰুষ চৰিত্ৰ হিচাপে পদ্মকান্তৰ চৰিত্ৰই কিছু পৰিমাণে আলোচনাৰ দুৱাৰ দলিলৈ আহিব পাৰে। একাদশ অধ্যায়ত লগ পোৱা মতে পদ্মকান্তৰ চৰিত্ৰত মানৱীয় মহত্বই দেখা যায়। কাৰণ দুৰ্বৃত্ত দলৰ চোৰাংচোৱা আৰু খবৰ যোগনীয়া পদ্মৰ বাপেক গোপালৰ অসৎ, অমানৱীয় কাৰ্য্যৰ প্ৰতি ঘৃণা তেওঁৰ অন্তৰত আছে। বস্তাই হলিৰ বুকুত চুৰিৰ আঘাত দি পলাই আহি আশ্ৰয় লয়হি সেই চোৰাংচোৱা গোপালৰ ঘৰতে। কিন্তু এই কথা বস্তাই নাজানে। সেয়ে বিপদৰপৰা নিষ্কৃতি পোৱা বুলি ভবা বস্তাৰ অদূৰ ভৱিষ্যতে পুনৰ বিপদ অৱশ্যন্তাৰী বুলি নিশ্চিতভাৱে জানি পদ্মই বস্তাক সৰ্বতোপ্ৰকাৰে অভয় প্ৰদান আৰু প্ৰত্যয় নিয়াই বস্তাৰ কপট আশ্ৰয়দাতা নিজ পিতৃৰ হাতৰপৰা উদ্ধাৰ কৰাৰ সৎ উদ্দেশ্যেৰে বস্তাক আঁতৰাই নিলে গোপনে ৰাতি; কিন্তু দুৰ্বৃত্তহঁতৰ চকুত লগা বস্তাৰ যৌৱন ওপচা দেহজ কপত তন্ময় বিমুগ্ধ হোৱা পদ্মৰ অন্তৰতো প্ৰেমৰ জোৱাৰ উঠিল। বিপদৰপৰা উদ্ধাৰ কৰাৰ মানসেৰে নি আকস্মিকভাৱে হাবিৰ মাজত বস্তাক হেৰুৱাই তেওঁ বস্তাৰ সন্ধানত যি ব্যাকুল হৈছিল, সেয়া দুৰ্বৃত্তৰ হাতৰপৰা বস্তাক উদ্ধাৰ কৰাৰ ব্যাকুলতা; নে বস্তাৰ মোহনীয় কপত ভোলগৈ কামনাৰ পিছত দোঁৰাৰ ব্যাকুলতা ধৰা টান। তাতকৈয়ো পদ্মচৰিত্ৰৰ দুৰ্বল দিশ হ'ল—তেওঁ জানে যে, অৰণ্যনিবাসী দুৰ্বৃত্ত দলৰ চোৰাংচোৱা আৰু ৰাতিৰ যোগনীয়া তেওঁৰ পিতৃ গোপাল। অথচ যি পদ্মই দুৰ্বৃত্তৰ বিৰুদ্ধে থিয় দিব লাগে বুলি জানে, সেই পদ্মই নিজ পিতৃৰ জাতিদ্ৰোহী অসৎ প্ৰৱৰ্ত্তিৰ বিৰুদ্ধে এযাব মাতো মাতিব লাগে বুলি নাজানিলে।

নাৰী চৰিত্ৰৰ বেলিকা নায়িকা ফুলৰ চৰিত্ৰত যৌৱনৰ বাসন্তিক প্ৰেমৰ যি

কাব্যময় বৰ্ণনা উপন্যাসৰ আবহুণিতে দিয়া হ'ল, তাৰ তুলনাত পাছৰ ছোৱাত আনকি সামৰণিত দুই নায়ক-নায়িকাৰ মিলনৰ মধুৰ ক্ষণটোৰ আভাস মাত্ৰও দিয়া নহ'ল। পাছৰ ছোৱাত এই প্ৰেমৰ স্থান গোঁণ হৈ পৰিল চাঞ্চল্যকৰ ঘটনাৰ দুৰ্ব্বহ বোজাৰ ফলত। বস্তাৰ চৰিত্ৰৰ বেলিকাও দেখা, যায় উপন্যাসত ইয়াৰ প্ৰয়োজন যেন একমাত্ৰ কাহিনীত চাঞ্চল্যকৰ পৰিস্থিতি উদ্ভৱ কৰাৰ ক্ষেত্ৰতহে। সামৰণত বস্তাৰ মাকে জীৱনৰ শেষ নিঃশ্বাস পেলাবৰ সময়ত বস্তাৰ হাতখনত ধৰি পদুৰ হাতত গতাই দিয়াৰ কাৰণটো অজ্ঞাত হৈয়ে ব'ল। নাৰী চৰিত্ৰ হিচাপে সামান্যভাৱে যদি সাৰ্থক হৈছে তেন্তে ক'ব লাগিব—বস্তাৰ মাক পাগলী চৰিত্ৰই সাৰ্থকতাৰ সীমা চোঙ নোচোঙ কৰিছেহি। চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ সম্পৰ্কত এনে মন্তব্য কৰিব পাৰি যে উপন্যাসৰ চৰিত্ৰ হিচাপে সাৰ্থক, স্বচ্ছন্দ গতিশীল প্ৰাণৱন্ত চৰিত্ৰ সৃষ্টি হোৱা নাই আৰু সকলোবোৰ চৰিত্ৰই ঔপন্যাসিকৰ আয়ত্বাধীন। যিদৰে ইংৰাজ ঔপন্যাসিক Edge Worthৰ বেলিকা "Miss Edge Worth's characters are free, up to a point. But they are still tethered to their creator. The rope may be long one, but they are tugged to conformity all the same." (Walter Allen : The English Novel. P. 107).

চৰিত্ৰৰ অন্তৰ্দ্বন্দ্ব আৰু কাহিনীৰ গতিদান কৰিব পৰা সংলাপবোৰে অভাৱ লক্ষ্য কৰা যায় "ফুল" উপন্যাসত। বৰ্ণনামূলক জড়তাৰপৰা উপন্যাসৰ কাহিনীক মুক্ত কৰি গতিশীল ৰূপ দিবৰবাবে আৰু চৰিত্ৰৰ গভীৰ মনস্তত্ত্ব প্ৰকাশৰবাবে যেনে বলিষ্ঠ সংলাপৰ প্ৰয়োজন হয়, তেনে সংলাপ কিছু সাৰ্থকভাৱে দেবেন্দ্ৰৰ মুখত বাদে আনবোৰ চৰিত্ৰৰ মুখত দিব পৰা নাই। দ্বন্দ্ব, উৎকণ্ঠা আৰু চৰিত্ৰৰ মনস্তত্ত্বৰ প্ৰকাশক্ষম কোনো সংলাপেই চৰিত্ৰবোৰক বিকাশশীল কৰি তুলিব পৰা নাই। বৰঞ্চ দশম অধ্যায়ত ফুলৰ মুখত আৰু গোটেই দ্বাদশ অধ্যায়টোত পদুমকান্তৰ মুখত যি দীঘলীয়া স্বগতোক্তি দিয়া হৈছে তাত চাঞ্চল্য বিশেষ একো নাই। ই বাস্তৱতা বৰ্জিতো। তাকে 'নকৰি ঔপন্যাসিকৰ নিজৰ কথাৰে ফুলৰ বাস্তবিক প্ৰেমৰ বোমাস্তিক ভাবখিনি প্ৰকাশ কৰা হ'লে অধিক হৃদয়স্পৰ্শী আৰু কলাসন্মত হৈ উঠিলহেঁতেন।

উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ সমসাময়িক সমাজখনৰ চিত্ৰণ আৰু কাহিনী-ভাগৰ ষ্টেটিঙতো বিশেষ শিল্পকৰ্মৰ নিপুণতা লক্ষ্য কৰা নাযায়। ইয়াত

এটি মাত্ৰ প্ৰধান কাহিনীৰ খবৰশোতা প্ৰবাহ লক্ষ্য কৰা যায়। এই প্ৰধান শোতধাৰা ক্ষীপ্ৰ হৈ উঠিছে কাহিনী প্ৰবাহৰ উপকূল ঠেক বাবেহে; অগ্ৰাণ্ণ উপকাহিনী (Sub Plot) ৰ সংযোগৰ হেতুকে নহয়।

সামগ্ৰিকভাৱে বিচাৰ কৰি ক'ব পৰা যায়—কীৰ্তন পাঠ, বৰগীতৰ সূৰযোজনা, নাৰীৰ আত্মমৰ্য্যাদাত কৃত্ৰিম উপায় উদ্ভাৱন, "এখন তামোল খাবৰ পৰা নো হওঁতেই" আদি সময় নিকপক বাক্যাংশৰ প্ৰয়োগ আৰু 'পাঠক' বুলি সম্বোধন কৰি উপন্যাসৰ কাহিনীভাগক পাঠকক হৃদয়ংগম কৰোৱাৰ অনৰ্থক চেষ্টাত বৰদলৈৰ উপন্যাসৰ পোনপটীয়া প্ৰভাৱ কলিতাৰ 'ফুল'ৰ ওপৰত ভালকৈয়ে পৰিছে। কিন্তু বৰদলৈবদৰে কলিতাৰ 'ফুল' উপন্যাস হিচাপে বসোৱান হ'ব নোৱাৰিলে।

১৯৩১ চনত প্ৰকাশিত হৰিনাৰায়ণ দত্ত বৰুৱাৰ "চিত্ৰ দৰ্শন" আন এখন অতীতাত্মীয় উপন্যাস। এই উপন্যাসতো কাহিনীভাগক ঐতিহাসিক পটভূমিত থিয় কৰোৱাই দুটা প্ৰেম কাহিনীৰ মাজেদি কাহিনীক আগবঢ়াই নিয়া হৈছে। ঐক্যসূত্ৰহীন এই কাহিনী ভাগৰ ভয়াবহ যুদ্ধৰ মাজত দুটা প্ৰেম কাহিনীৰ ব্যাপকতাই কাহিনীত বোমাকৰ আৰু চাঞ্চল্যজনক পৰিস্থিতিৰ উদ্ভৱ কৰিছে। সৰ্বোপৰি আকস্মিকতাই কাহিনী ভাগৰ শৈল্পিক সৌন্দৰ্য্য বহুখিনি ম্লান কৰিছে। ইতিহাসৰ কাহিনী আৰু কল্পিত প্ৰেম কাহিনীৰ ভিতৰত কোনোটোৱেই পাৰস্পৰিক শক্তি দান কৰাৰ কথা দূৰৰ কথা, স্বয়ং প্ৰকাশো হ'ব নোৱাৰিলে।

চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ পিনৰপৰাও দেখা যায়—চাঞ্চল্যকৰ আৰু আকস্মিক পৰিস্থিতিৰ আধিক্যই চৰিত্ৰবোৰ প্ৰকাশ হোৱাত বাধা দান কৰিলে আৰু সেয়ে সকলো চৰিত্ৰই স্বচ্ছন্দতাবিহিত হৈ পৰিল। এনে বহুতো কাৰণতেই 'চিত্ৰ দৰ্শনো' ঐতিহাসিক উপন্যাসৰ পৰ্য্যায়ভুক্ত হ'ব নোৱাৰিলে আৰু সেয়ে এইখন উপন্যাসকো অতীতাত্মীয় উপন্যাস আখ্যা দিয়াই সমীচীন হ'ব।

দণ্ডিনাথ কলিতাৰ আন এখন উপন্যাস "গণবিপ্লৱ"। মায়ামৰীয়া বিদ্ৰোহৰ পটভূমিত ৰচনা কৰা; কিন্তু উপন্যাসখনৰ নামকৰণত আশা কৰা উপন্যাস কলাৰ দৈগ্ৰ পৰিলক্ষিত হয়। কাহিনীৰ কেন্দ্ৰ বিন্দুটোৱে জনসাধাৰণৰ বিপ্লৱী ভাবধাৰাক আকৰ্ষণ কৰি এটা বৃহৎ বৃত্তৰ সৃষ্টি কৰিব পৰা নাই। বৰং ইয়াৰ কাহিনীভাগ এটা সম্প্ৰদায় বা গোষ্ঠীৰ দোষখিনিৰ প্ৰতি লেখকৰ আক্ৰোহী মনৰ বহিঃপ্ৰকাশ কৰাৰ মাধ্যমহে হৈ ব'ল। আনহাতে

উপন্যাসখনৰ মাজ ভাগত অতি কম সময়ৰবাবে স্থান দিয়া বমাকান্ত-লখিমীৰ প্ৰণয়কাহিনী মুকলি হৈয়ে ব'ল। ঠিক “ফুল” উপন্যাসবদৰেই ‘গণবিপ্লৱ’তো নদীৰ-পৰা পানী নিবলৈ আহোতেই প্ৰথম দৰ্শনতে ওপজা প্ৰেম (Love at first sight) ক আকৰ্ষণীয় ৰূপ দিব পৰা নাই। চৰিত্ৰৰ বেলিকাও দেখা যায় কাহিনীৰ উশৃংখলতাৰবাবেই কোনোটো চৰিত্ৰতেই প্ৰাণ সঞ্চাৰ হোৱা নাই। সৰ্বোপৰি উপন্যাসখনৰ মাজভাগলৈকে দিয়া দীঘল বৰ্ণনাটোত মায়ামৰীয়া বিদ্ৰোহৰ যি পটভূমি দাঙি ধৰা হ’ল, তাত চৰিত্ৰৰ প্ৰকাশ আৰু বিকাশৰ কোনো সন্যোগেই নাই। ষ্ঠেটিওৰ পিনৰপৰাও ‘গণবিপ্লৱ’ উপন্যাসৰ স্তৰলৈ উন্নীত হ’ব নোৱাৰিলে।

আরাহন যুগৰ এই শ্ৰেণীৰ উপন্যাসক সামগ্ৰিকভাৱে বিচাৰ কৰি চালে দেখা যায়—এই যুগটোত যি কেইখন উপন্যাসে ঐতিহাসিক পটভূমিত গঢ় লৈ উঠিল, সেই কেইখন উপন্যাসত ঐতিহাসিক ঘটনা এটাৰ বাদে সমসাময়িক যুগটোৰ সাধাৰণ মানুহৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ কোন স্পষ্ট সংবাদ নাই। আনকি ঐতিহাসিক উপন্যাসত সমসাময়িক সমাজৰ বীতি-নীতি, ভাব-চিন্তা আদিৰে পৰিপূৰ্ণ কোনো এটা স্থানীয় পৰিবেশ (Local Colour)ৰো আভাস নাই। সাধাৰণতে ঐতিহাসিক উপন্যাসত ইতিহাসৰ একোটা কাহিনী ক’বলৈ যোৱাতকৈ যুগটোৰ সমাজখনৰ সঠিক ছবি এখন ফুটাই তোলাৰ উদ্দেশ্যেৰেই ঐতিহাসিক কাহিনীক উপন্যাসৰ কাহিনীৰবাবে নিৰ্বাচন কৰি ল’ব লাগে। কিন্তু এই যুগৰ ঐতিহাসিক কাহিনী নিৰ্ভৰশীল উপন্যাস কেইখনে তাকে নকৰি ইতিহাসৰ কাহিনী ক’বৰ মনেৰেই যেন তাক উপন্যাসৰ কাহিনী হিচাপে গ্ৰহণ কৰিছে। সেয়ে কলা-কৰ্মৰহিত হোৱাৰবাবেই এই শ্ৰেণীৰ উপন্যাসক ঐতিহাসিক উপন্যাস হুবুলি অতীতাশ্ৰয়ী উপন্যাস বোলা হৈছে।

(২)

আরাহন যুগৰ দ্বিতীয় প্ৰকাৰৰ উপন্যাসৰ ভিতৰত দৈবচন্দ্ৰ তালুকদাৰৰ ‘অপূৰ্ণ’ উল্লেখযোগ্য। আরাহনত প্ৰকাশ হোৱা তালুকদাৰৰ “অপূৰ্ণ” উপন্যাস মহাত্মা গান্ধীৰ জাতীয় আন্দোলনৰ ভেটিত ৰচিত। কানি বৰবিহৰ অপকাৰিতাৰ নীতিবচনমূলক বৰ্ণনা, বিদেশী বস্ত্ৰ বৰ্জন আৰু স্বাৱলম্বিতাবে স্বদেশী বস্ত্ৰ পৰিধান আদি আদৰ্শ প্ৰচাৰৰ বাহক এই উপন্যাসৰ কাহিনীত গাঁথি দিয়া হৈছে দুটা সমান্তৰাল প্ৰেম কাহিনী। উপন্যাসখনত প্ৰেমধৰ-পূৰ্ণিমাৰ

প্ৰণয় কাহিনীয়েই মূল কাহিনী ৰূপে ঠাই পাইছে; কিন্তু উপন্যাসখনৰ উদ্দেশ্য, যেন এই প্ৰণয় কাহিনীৰ মাজেদি সামাজিক দ্বন্দ্ব দেখুৱাই চৰিত্ৰ আৰু ঘটনাৰ বিকাশ দেখুওৱা নহয়; ঔপন্যাসিকৰ পোহনীয়া আদৰ্শবাদক প্ৰচাৰ কৰাৰ বাহন স্বৰূপেই যেন এই কাহিনীটি এটি অৱলম্বন মাত্ৰ। উপন্যাসখনত প্ৰেমধৰ-পূৰ্ণিমা, কাৰ্তিক-হেমৰ মাজত দুটা প্ৰণয়াত্মক কাহিনী চিত্ৰিত কৰা হৈছে, কিন্তু সিয়ে হ’লেও দুটা প্ৰণয় কাহিনী অৱতাৰণা কৰাৰ কলাসন্মত প্ৰয়োজন বোধ কৰা নাযায়। তাৰ উপৰিও কাৰ্তিক-হেমৰ প্ৰণয় কাহিনীটো ইমান দুৰ্বল যে প্ৰণয়ীযুগলৰ প্ৰেমময় প্ৰাণস্পন্দন পাঠকৰ অন্তৰত অলপো অনুভূত নহয়। ইয়াৰ উপৰিও নাহৰ-চম্পাৰ যি প্ৰণয় কাহিনী সংযোগ কৰা হৈছে, সি সৰল প্ৰাণৰ আকলুৱা প্ৰণয় কাহিনী হিচাপে আকৰ্ষণীয় হ’লেও উপন্যাসৰ কাহিনীৰ মূল স্মৃতিৰ লগত ইয়াৰ কোনো প্ৰকাৰৰ সম্পৰ্ক ঘটিছে বুলি ক’ব নোৱাৰি। মধু ভকতৰ ঐন্দ্ৰজালিক চিকিৎসাবিজ্ঞা আৰু পূৰ্ণিমাৰ পূৰ্ণ যৌৱনৰ উপৰি পৰা সৌন্দৰ্য্য মাধুৰীত মধুভকতৰ নিজস্ব আদৰ্শভ্ৰষ্টতাৰ বৰ্ণনাই উপন্যাসৰ কাহিনীত কলা স্থলত স্বকীয়তা দান কৰিব পৰা নাই। তদুপৰি জয় বলিয়াৰ চৰিত্ৰ উপন্যাসখনত এটা অবাস্তৱ চৰিত্ৰ। বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ নাৰদ চৰিত্ৰবদৰে উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ বিভিন্ন স্থানত জয় বলিয়াৰ আকস্মিক উপস্থিতি বৰ কৃত্ৰিম যেন লাগে। দ্বাদশ অধ্যায়ত বৰ্ণিত জয় বলিয়াৰ বলিয়ালি, ষোড়শ অধ্যায়ত হেমৰ আকস্মিক দুৰ্ঘটনা আৰু অতি আকস্মিকভাৱেই জয় বলিয়াৰদ্বাৰা হেমক পানীৰপৰা উদ্ধাৰ, ২২শ অধ্যায়ত প্ৰফেছাৰৰ গাড়ীৰ খুন্দাত জয় বলিয়াৰ আঘাত আদি ঘটনাবোৰ বিক্ষিপ্ত আৰু এইবাবেই এইবোৰ অপ্ৰয়োজনীয় আৰু অসামৰ্থক। ইয়াৰ উপৰিও ১৮শ আৰু ১৯শ এই দুটা অধ্যায়ত কানি বৰবিহৰ অপকাৰিতাৰ ব্যাখ্যা সম্পূৰ্ণ কলাবিবৰ্জিত বাবে এইখিনিয়ে উপন্যাসখনৰ আৰ্টৰ সৌন্দৰ্য্য হ্ৰাস কৰি পেলাইছে। মুঠতে অপূৰ্ণ উপন্যাসৰ কাহিনীভাগৰ কোনোটো উপঘটনাই কোনোটোৰে বিকাশ আৰু পৰিপূৰ্ণিত পাৰস্পৰিক সহায়ক হৈ উঠা নাই। সেয়ে অপূৰ্ণ উপন্যাসৰ ঘটনা আৰু প্ৰতিটো উপঘটনাই অপূৰ্ণ হৈ ব’ল। আনকি ঔপন্যাসিকৰ আদৰ্শ কি—মহাত্মা গান্ধীৰ জাতীয় আন্দোলনৰ আদৰ্শ, নে শংকৰ-মাধৱদ্বাৰা প্ৰচাৰিত সনাতনী সাংস্কৃতিক আদৰ্শ? সেইদৰে হেম-কাৰ্তিক, পূৰ্ণিমা-প্ৰেমধৰৰ প্ৰণয় প্ৰীতি অপৰিপক্ক আৰু শেষত তেওঁলোকৰ কি হ’ল তাৰো কোনো আভাস কাহিনীভাগে দিব নোৱাৰাত এই পিনৰপৰাও “অপূৰ্ণ” অপূৰ্ণ

হৈয়ে ব'ল।—চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ পিনৰপৰাও জয় বলিয়া, প্ৰেমধৰ আৰু কাৰ্তিকৰ চৰিত্ৰই উপন্যাসৰ কাহিনীৰ ক্ষেত্ৰত উপযুক্ত চৰিত্ৰ ৰূপে বিকাশ লাভ কৰিব নোৱাৰিলে। অৱশ্যে সামান্য হিচাপে পূৰ্ণিমাৰ চৰিত্ৰ আৰু বিশেষকৈ মৌজাদাৰণী, জন্মি আৰু গদাধৰৰ চৰিত্ৰত প্ৰাণ সঞ্চারিত হৈছে।

সংলাপৰ ক্ষেত্ৰত চৰিত্ৰবোৰৰ নিজস্ব চিন্তাধাৰা আৰু আত্ম প্ৰকাশ পোৱা দেখা নাযায়, বৰং সাংলাপবোৰে ঔপন্যাসিকৰ অদৰ্শবাদৰ ধ্বনি প্ৰতিধ্বনি ৰূপেহে পাঠকৰ অন্তৰ ছুই যায়। মুঠতে কাহিনী বিস্তাৰ আদি সকলো পিনৰপৰাই 'অপূৰ্ণ' অপূৰ্ণ হৈয়ে ব'ল।

(৩)

আবাহন যুগৰ তৃতীয় প্ৰকাৰৰ উপন্যাস স্বৰূপে সামাজিক উপন্যাসখিনিয়েই একমাত্ৰ ধাৰা প্ৰবাহক উপন্যাস; যি শ্ৰেণী উপন্যাসে সাম্প্ৰতিক অসমীয়া উপন্যাসৰ বোঁৱতি স্মৃতিটোৰ উৎস ভূমিটো সৃষ্টি কৰিছে যোৱাত এটা ঐতিহাসিক মূল্যৰ দাবী কৰিব পাৰে। এই শ্ৰেণীৰ উপন্যাসৰ ভিতৰতো সকলোবোৰ উপন্যাসেই সাৰ্থক সৃষ্টি হৈছে বুলিব নোৱাৰি।

১৯৪৮ চনত প্ৰকাশ হোৱা দণ্ডিনাথ কলিতাৰ “আৱিষ্কাৰ” উপন্যাসৰ কাহিনীৰ সুসংগঠনৰ ওপৰত ঔপন্যাসিকে গুৰুত্ব আৰোপ কৰা যেন নালাগে। উপন্যাসখনৰ কাহিনী ভাগ সুপৰিকল্পিত নহয়, বৰং ঔপন্যাসিকৰ আদৰ্শবাদৰ প্ৰতীক, উপন্যাসৰ নায়ক মাধৱ চৰিত্ৰৰ যোগেদি আদৰ্শ প্ৰচাৰৰ প্ৰচেষ্টা চলোৱা হৈছে মাথোন। যাৰ ফলত উপন্যাসখনৰ সৃষ্টি সৰল কাহিনী এটাৰ বাবে আৱশ্যকীয় কলাকৰ্ম অৱহেলিত হৈ ব'ল। উপন্যাসখনত মাধৱ চৰিত্ৰক আদৰ্শবান চৰিত্ৰ ৰূপে প্ৰকাশ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলেও সামাজিক উপন্যাস হিচাপে সমসাময়িক সমাজৰ আচাৰ ৰীতি, ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক দ্বন্দ্ব ফুটাই তুলিববাবে যিখিনি থল আছিল, সেইখিনিৰ সুযোগ ঔপন্যাসিকে গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰিলে। কাহিনী ভাগত শিল্প চাতুৰ্য্যৰ যিদৰে অভাৱ, চৰিত্ৰ সৃষ্টিতো উপন্যাসখন সাৰ্থক হ'ব পৰা নাই। নায়ক চৰিত্ৰৰ একক আধিপত্যৰ ফলত পাৰ্শ্ব চৰিত্ৰবোৰে নিজস্ব অস্তিত্ব প্ৰকাশ কৰাৰো সুযোগ নাপালে। আনকি প্ৰধান নাৰী চৰিত্ৰ হিচাপে প্ৰতিমা আৰু মালবিকাও অত্যন্ত নিম্প্ৰভ হৈ ব'ল।

দীননাথ শৰ্মাৰ আবাহনত প্ৰকাশ হোৱা ‘উষা’ আন এখন উপন্যাস। বোমাস্তিক ভাবপ্ৰৱণ চৰিত্ৰৰ আবেগ অনুভূতি আৰু মানসিক ক্ৰিয়া-প্ৰতিক্ৰিয়াৰ শৈল্পিক প্ৰয়াসত গঢ়লৈ উঠা দীননাথ শৰ্মাৰ “উষা” উপন্যাসৰ কাহিনী ভাগৰ গঠন শৃংখল আৰু আঁটিল নহয়। উপন্যাসখনৰ কাহিনীভাগক বিস্তৃত ৰূপদানৰ বাবে আৱশ্যকীয় সংখ্যাৰ চৰিত্ৰবোৰ যথেষ্ট অভাৱ। তাতে যিকেইটা মাত্ৰ চৰিত্ৰৰ কাৰ্য্যাবলী অপৰিহাৰ্য্য বুলি গণ্য কৰা হৈছে, তেনে সীমিত চৰিত্ৰৰ ভিতৰতো নায়ক বিপিন, নায়িকা উষা আৰু বিহু এই দুয়োগৰাকীয়েইহে কাহিনীপ্ৰবাহক চৰিত্ৰ। দৰিদ্ৰতাৰ হেতুকে নগৰৰ আচাৰ্য্যন্ত বৰুৱাৰ ঘৰত থাকি কলেজীয়া শিক্ষা লৈ থকা বিপিনে বৰুৱাৰ নিজ কন্যা বিহু, আনহাতে বৰুৱাৰ ঘৰত আশ্ৰয় লৈ থকা বৰুৱাৰ ভাগিনীয়েক পিতৃ-মাতৃ হীনা উষাৰ সৈতে ঘটা বিপিনৰ প্ৰণয় কাহিনীয়েই উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ মূল উপজীব্য। কিন্তু সেয়ে হ'লেও উপন্যাসখনত প্ৰণয় কাহিনীটোৱে প্ৰাণময় আবেদন এটাৰ সৃষ্টি কৰিব পৰা নাই। উষাৰ প্ৰতি বিপিনৰ প্ৰাণ ওপচা প্ৰেম থাকিলেও বিপিনৰ অজ্ঞাতে অতি আকস্মিকভাৱেই বিহুৰ সৈতে বিপিনৰ বিয়াহৈ যায়। নিজৰ মোমায়েক হ'লেও পৰাশ্ৰিতা অনাথিনী উষাৰ জীৱনৰ অব্যক্ত আৰু অৱদমিত বিবহ-বেদনাৰ জ্বালা-যাত্ৰণা প্ৰকাশ কৰি উপন্যাসখনৰ কাহিনীভাগত ব্যৰ্থ প্ৰণয়-প্ৰীতিৰ শোকাবহ আবেদন এটা সৃষ্টি কৰাৰ বহুখিনি থল আছিল; কিন্তু কলাসন্মত সেইখিনি কৌশলৰ অভাৱ হৈ ব'ল উপন্যাসখনত। যথার্থতে নামভূমিকাত থকা চৰিত্ৰ হিচাপে উষাৰ চৰিত্ৰকেই অধিক গুৰুত্ব সহকাৰে প্ৰাণস্পৰ্শী কৰি প্ৰকাশ কৰাৰ স্থল থকাৰ সত্ত্বেও উপন্যাসিকে সেইখিনি নকৰিলে নাইবা কৰিব নোৱাৰিলে। আনকি আকস্মিকভাৱে বিহুৰ লগত বিয়া হৈ যোৱাৰবাবে বোমাস্তিক ভাবপ্ৰৱণ বিপিনৰ যি মানসিক সংঘাত দেখুওৱা হৈছে, তাৰ তুলনাত বিপিনৰ প্ৰতি থকা উষাৰ গাঢ় প্ৰেমৰ নিকৰণ ব্যৰ্থতাৰ বেদনাখিনিৰ প্ৰতি উপন্যাসিক নীৰৱ আৰু অমনোযোগী হৈ ব'ল। সেয়ে এনে এটা বোমাস্তিক অথচ কৰুণ বসন্ত কাহিনী নিৰ্মাণৰ সূচলতা থকাৰ সত্ত্বেও উষাৰ মানসিক দ্বন্দ্ব অস্পষ্ট হৈ ব'ল। ইয়াৰ উপৰিও ষষ্ঠ আৰু সপ্তম অধ্যায়ৰ কথাখিনিয়ে উপন্যাসৰ মূল কাহিনীৰ ধাৰাটোক শক্তিশালী কৰা দূৰৰ কথা, এই দুটা অধ্যায়ে মূল বোমাস্তিক কাহিনীটোৰ সবসতা বহুখিনি নাইকিয়া কৰিহে তুলিলে। ঠিক একেদৰেই একাদশ অধ্যায়ত বিপিনে

বৰুৱাৰ ঘৰৰপৰা নিজ ঘৰলৈ আহোঁতে জাহাজত অহাৰ সময়ত জাহাজতে লগ পোৱা বঙালী ডাক্তৰজন আৰু তেওঁৰ লগত হোৱা বিপিনৰ কথা-বাতাই মূল কাহিনীৰ যোগসূত্ৰ ছিন্ন কৰি কাহিনীভাগক বিক্ষিপ্ত কৰি তুলিছে। ঠিক একেদৰেই চতুৰ্দশ অধ্যায়ৰ কলিমন-গোলাপীৰ প্ৰেম কাহিনীটো উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ লগত সম্পূৰ্ণ অপ্ৰাসংগিক কাহিনী হৈয়ে ব'ল। মুঠতে কলাসন্মত গাঁথনিৰ অভাৱত উষাৰ কাহিনীভাগ অতি দুৰ্বল হৈ পৰিল।

চৰিত্ৰৰ বেলিকাও দেখা যায়—কোনোটো চৰিত্ৰই বলিষ্ঠ চৰিত্ৰ হিচাপে পাঠকৰ সহানুভূতি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব নোৱাৰিলে। নায়ক চৰিত্ৰ হিচাপে বিপিন অত্যন্ত দুৰ্বল চৰিত্ৰ। অভিনয়ৰ সঠিক দিন ভুল কৰি আগদিনাই অভিনয় চাবলৈ ওলোৱা, জোতা পিন্ধিবলৈ পাহৰি ওলাই যোৱা, কোঠালিৰ ভুল কৰি বিনুৰ কোঠাত সোমাই থকা আদি অস্বাভাৱিক কাৰ্য্যকৰীয়ে বিপিনৰ চৰিত্ৰত বিশেষ কোনো বৈচিত্ৰ দান কৰিব পৰা নাই। একে আমাৰতে ক'বলৈ গলে ইয়াৰ চৰিত্ৰবোৰে আত্মপ্ৰকাশৰ বাবে কোনোপ্ৰকাৰ শৈল্পিক প্ৰচেষ্টা কৰা লক্ষ্য কৰা নাযায়।

আবাহনত প্ৰকাশ পোৱা দীননাথ শৰ্মাৰ আন এখন উপন্যাস “সংগ্ৰাম”। এই উপন্যাসখনে অসমীয়া উপন্যাসৰ গতানুগতিকতাক খৰ্ব কৰি মুক্ত হোৱাৰ বহুখিনি প্ৰয়াস কৰিছিল যদিও উপন্যাসৰ কলাকৰ্মৰ অভাৱত সেই সম্ভাৱনাখিনি হেৰুৱাই পেলালে। উপন্যাসখনৰ তৃতীয় খণ্ডত নায়ক বুদ্ধিনাথৰ জীৱনৰ কৰুণ কাহিনীৰ উপস্থাপন বৰ আকৰ্ষণীয় আৰু কলাকৌশলসন্মত। কিন্তু সিয়ে হ'লেও উপন্যাসখনৰ কাহিনী ভাগৰ গাঁথনি বৰ শিথিল আৰু বৰ্ণনাৰ গতিশীলতাৰ অভাৱত ই অত্যন্ত আমনিদায়ক। বুদ্ধিনাথ, কমল নৰেন আৰু মাণিকৰ সঘন উপস্থিতি, তেওঁলোকৰ সঘন লগপোৱা আৰু অনৰ্থক একঘেয়েমী কথোপকথনে কাহিনীৰ গতি তীব্ৰহোৱাত যথেষ্ট বাধা দিছে। মাণিক আৰু বকুলীৰ প্ৰেম কাহিনীটো আকৰ্ষণীয় হ'লেও মূল কাহিনীক বলিষ্ঠ কৰাত ইয়াৰ কিমানখিনি মূল্য আছে সন্দেহৰ বিষয়। অৱশ্যে বাগানৰ মেনেজাৰৰ বক্ষিতানাৰী ইলিবাইদেউৰ জীৱনৰ নিৰ্মম কাৰুণ্যৰ ঘটনাংশ কেৱল আবেদনশীলেই নহয়; বুদ্ধিনাথৰ চৰিত্ৰৰ বৈচিত্ৰতো ই সামান্য পৰিমাণে হ'লেও বেঙণি পেলাইছে। কিন্তু ৰাজখোৱাৰ সৰু ছোৱালী টুলুৰ আকস্মিক সঘন উপস্থিতি বৰ নিৰ্বৰ্থক। উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ ওজস্বিতা যদি আছে, তেন্তে শেষৰ চাৰিটা খণ্ডৰপৰাহে

এই ওজস্বিতা লক্ষ্য কৰা যায়। চৰিত্ৰৰ পিনৰপৰা নায়ক বুদ্ধিনাথ অসামৰ্থক সৃষ্টি। তেওঁৰ চাৰিত্ৰিক দুৰ্বলতাৰে ভাৰাক্ৰান্ত ব্যক্তিত্বই তেওঁৰ আদৰ্শবাদক বহন কৰি ৰাখিব পৰা নাই। সেয়ে তেওঁৰ জীৱনত কোনো এটা সংগ্ৰামতেই জয়ী হোৱা দূৰৰ কথা, তেওঁৰ জীৱনত কোনো এটা সংগ্ৰাম কৰাই হৈ নুঠিল। কাৰণ সমগ্ৰাৰ সন্মুখীন হোৱা আৰু সমগ্ৰাক অতিক্ৰম কৰি আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰে জীৱনক বিকাশ কৰা সম্পূৰ্ণ দুটা স্বকীয়া কথা। বুদ্ধিনাথৰ জীৱন পথত জটিল সমগ্ৰা আছে; কিন্তু তাক অতিক্ৰমী জয়ী হোৱাৰ দৃষ্টান্ত তেওঁৰ ভাব-চিন্তা আৰু কৰ্মপন্থাত নাই। সেয়ে এই দুৰ্বল আদৰ্শবাদীজন কোনেও ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে হেৰাই গ'ল উপন্যাসৰ শেষৰ পিনে। মুঠতে উপন্যাসখনত যি এটা আদৰ্শবাদৰ সংগ্ৰাম নায়ক বুদ্ধিনাথৰ যোগেদি প্ৰদৰ্শিত হ'ব বুলি আশা কৰা যায়; সেই ধাৰণাক কাহিনীভাগে সত্যৰূপে দেখুওৱাত সাৰ্থকতা লাভ কৰিব নোৱাৰিলে। নিৰ্বৰ্থক সংলাপেৰে ভাৰাক্ৰান্ত বাকীবোৰ চৰিত্ৰৰ বেলিকাও সেই একেই মন্তব্য কৰিব পৰা যায়।

দীননাথ শৰ্মাৰ আন এখন উপন্যাস “শান্তি”ৰ কাহিনীভাগ বহুপৰিমাণে জটিল। ইয়াত গাঁথি দিয়া অগ্ৰাণ্ণ উপকাহিনী (Sub-plot) বোৰে মূলকাহিনীৰ গতিধাৰাক খৰ্বশ্ৰোতা কৰিছে বুলি ক'ব পৰা নাযায়। ৰায়বাহাদুৰ গোলাপ বৰুৱাৰ ধৰ্মভীৰুতামূলক বক্ষণশীল মনোভাৱৰ নিৰ্বৰ্থকতা প্ৰদৰ্শন কৰি সমাজ চিকিৎসাৰ মনোভাৱৰ তাড়নাতেই গোলাপ বৰুৱাৰ দুগৰাকী জীয়েক কুন্তলা আৰু শান্তিৰ চৰিত্ৰত বৈপৰীত্য দেখুওৱা হৈছে। ৰায়বাহাদুৰ গোলাপ বৰুৱাৰ ওপৰত চামনি পাতি থকা পূৰ্বৰ কুসংস্কাৰৰ ফলতেই বিবাহ পূৰ্বে বিধৱা হোৱা কুন্তলাৰ অতৃপ্ত যৌৱনৰ যৌনবাসনাৰ অদমনীয় প্ৰবৃত্তিৰ চৰিতাৰ্থ হ'ল—গৃহশিক্ষক ৰঞ্জনৰ সৈতে। কুন্তলাৰ এনে কাৰ্য্যত বক্ষণশীল বৰুৱাৰ বদ্ধমূল কুসংস্কাৰৰ অনুভূতিত বাককৈয়ে কোবাই গ'ল। আনহাতে তোলনীয়া পুতেক মোহিতে বঙালী ছোৱালী বিয়া কৰি একে সময়তে বৰুৱাৰ বক্ষণশীল মনটোত তোলপাৰ লগালে। কিন্তু শেষত এই সকলোবোৰকে বিচাৰ বুদ্ধিৰে তেওঁ সহজে গ্ৰহণ কৰি পূৰ্বৰ বক্ষণশীলতা আৰু আভিজাত্যবোধৰ অভিমানৰ মেৰপাকৰপৰা মুক্ত হয়। ধাৰণা হয়—বিভিন্ন পাৰিবাৰিক সমগ্ৰাৰ কষতিশিলত ধৰ্মপিহি সামাজিক কুসংস্কাৰৰ চামনিবোৰ তৰপে তৰপে আঁতৰাই ৰায়বাহাদুৰ বৰুৱাৰ আচল মনটোক স্বচ্ছ ৰূপে দেখুওৱাই যেন উপন্যাসিকৰ উদ্দেশ্য।

অৱশ্যে সেয়ে হ'লেও উপন্যাসখন দোষযুক্ত হৈ উঠিব নোৱাৰে। কাৰণ চৰিত্ৰৰ এনে গতিশীল বিকাশ উপন্যাসৰ বাবে বৰ প্ৰয়োজনীয় ধৰ্ম। কিন্তু তাকে কবিবলৈ যাওঁতে কলাৰ প্ৰতি আওকনীয় হ'লেহে উপন্যাসখন দুৰ্বল আৰু অসাৰ্থক হৈ পৰে। 'শান্তি' উপন্যাসৰ নাম ভূমিকাত থকা শান্তি চৰিত্ৰৰ লগত গাঁথি দিয়া প্ৰেম কাহিনীভাগত বিশেষ বৈশিষ্ট্য নাই। ইয়াৰ উপৰিও বঞ্জনৰ মেছৰ চাকৰ ভোগমন আৰু তাৰ প্ৰণয়ী প্ৰমিলাৰ প্ৰেমকাহিনীটো মূল কাহিনীৰ তুলনাত বিক্ষিপ্ত কাহিনী। ঠিক সেইদৰে অনিল আৰু খৃষ্টান গাভৰু এগৰাকীৰ যৌনলিপ্সা আৰু স্বামী স্ত্ৰীৰ প্ৰকৃত প্ৰেমৰ বান্ধোনবিহীন থমাচ আৰু তেওঁৰ পত্নী ইভাৰ উপবটনাটোৱে কাহিনীভাগৰ সৌন্দৰ্য্য ক্ষুণ্ণ কৰাৰ বাদে আন একো নহয়। শান্তি আৰু অকপৰ প্ৰেম কাহিনীও অস্বাভাৱিক হৈ বোৱাত উপন্যাসখনৰ প্ৰধান চৰিত্ৰ হিচাপে এই দুয়োটা চৰিত্ৰই দুৰ্বলতাৰ বোজা বাহক হৈ ব'ল। চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ পিনৰপৰা মানসিক দ্বন্দ্বৰ উঠানমাৰ মাজেদি বিকাশ লাভ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত যদি সাৰ্থক হৈছে তেন্তে বায়বাহাদুৰ গোলাপ বৰুৱা আৰু কুন্তলা চৰিত্ৰই এনে সাৰ্থকতাৰ দাবী কৰিব পাৰে। বাকীবোৰ চৰিত্ৰৰ আত্মমূল্য নিকপণৰ বাবে পৰীক্ষাত বহাৰ যোগ্যতা সমূলি নাই।

আবাহন যুগৰ উপন্যাসসমূহৰ ভিতৰত দীননাথ শৰ্মাৰ "নদাই" সাম্প্ৰতিক অসমীয়া উপন্যাসৰ পথ নিৰ্দেশকাৰী উপন্যাস। শৰ্মাৰ নদাই উপন্যাসৰ কাহিনী-বিশ্ৰাস ৰীতি, চৰিত্ৰৰ গতিশীল বিকাশ, চৰিত্ৰৰ ভাব প্ৰকাশক সংলাপ আৰু কাৰ্য্য আৰু কাহিনীৰ ষ্বেটিঙৰ পিনৰপৰা বহু পৰিমাণে সাৰ্থক উপন্যাস। অৱশ্যে নদাই উপন্যাসৰ এই সাৰ্থকতা বহুপৰিমাণে Knut Hamsunৰ *Growth of the Soil* নামৰ ইংৰাজী উপন্যাসৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। জীৱনত আপোন বুলি ভাবিবলৈ সকলোকে হেৰুৱাই পৰাৰ ঘৰত চাকৰ হিচাপে আশ্ৰিত নদায়ে বজাৰত মালিকৰ ঘৰৰ অথচ নদাইৰ নিজ হাতেৰে উপাৰ্জিত বস্তু বেচিবলৈ গৈ পোৱা লাজ, অপমান আৰু মানসিক সংঘাততেই জীৱনত নদায়ে যেন এক নতুন প্ৰেৰণা পালে—আত্মপ্ৰতিষ্ঠা, আত্মপ্ৰকাশ আৰু আত্মবিকাশৰ বাবে। সেয়ে গভীৰ আত্মপ্ৰত্যয়ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি নদায়ে মৰিস্থিতিৰ পাৰৰ গভীৰ অৰণ্য মুকলি কৰি তাক শত্ৰুৰে সেউজী কৰাই নহয়; সেই অৰণ্যলৈ নগৰীয়া ভাবধাৰাৰ বতাহ বোৱাই আনি তাতে নব্য সভ্যতাৰ শিক্ষা-দীক্ষাৰে পুষ্ট এটা নতুন জীৱনৰ প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। স্মৃতে কাহিনী সৃষ্টিত নদাই উপন্যাসৰ কল্পনাৰ এটা

স্বকীয়া বৈশিষ্ট্য লক্ষ্য কৰা যায়; য'ত সমসাময়িক উপন্যাসসমূহৰ কাহিনী সৃষ্টিৰ চাঞ্চল্য, বোমাঞ্চ আৰু আকস্মিকতাৰ গোন্ধ পোৱা নাযায়। মাছ মাৰিবলৈ যাওঁতেই নদাইৰ মনত উদ্ভৱ হোৱা মৰিস্থিতিৰ পাৰৰ অৰণ্যৰ মাটিৰ মোহে অৰণ্যতে নগৰ নিৰ্মাণৰ সম্ভাৱ্য কথাখিনিৰ বীজ ৰোপন কৰা হৈছিল উপন্যাসখনত। কিন্তু সেয়ে হ'লেও উপন্যাসখনৰ শেষৰপিনে মৰিস্থিতিত পশ্চিমীয়া ভাবাদৰ্শৰ বতাহ জাকত যেন আদৰ্শবাদী কৰ্মক্ষম নদায়ে হতাশ হৈ গ'ল। মৰিস্থিতিক গতিশীল কৰাত নদাইৰ কৰ্মপদ্ধতিত সহধৰ্মিনী নাহুকীয়ে যি প্ৰেৰণা দিছিল, সেই প্ৰেৰণা নাহুকীৰ মৃত্যুৰ লগে লগে শেষ হয় আৰু নদাইৰ নিজ সন্তানেই নতুন শিক্ষাৰে শিক্ষিত আৰু নতুন ভাবাদৰ্শৰে পুষ্ট হৈ নতুন চিন্তাধাৰাৰে জীৱন প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ প্ৰয়াসত নদাই হতাশ নহ'লেও যেন অক্ষম হৈ পৰিল; যি অক্ষমতাৰ ফলত লেঙেৰী জীয়েকক লগতলৈ তীৰ্থযাত্ৰা কৰি জীৱনৰ গভীৰ মাটিৰ মোহ-খিনি প্ৰয়াগতে লাভ কৰি জীৱনৰ সমাপ্তি ঘটালে। উপন্যাসখনৰ শেষত নদাইৰ এই কাৰ্য্যত গভীৰ কাৰণ্য আছে; কিন্তু নদাইৰ চৰিত্ৰৰ সংগ্ৰামী মনৰ সম্ভাৱনা (potentiality) খিনিক কিমানদূৰ শক্তিশালী কৰা হ'ল, তাত সন্দেহৰ অৱকাশ বৈ গ'ল।

চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ পিনৰপৰাও সমসাময়িক উপন্যাসসমূহৰ ভিতৰত 'নদাই' সাৰ্থক উপন্যাস। ভদীয়া গায়ন, ডম্বৰু ভট্টাচাৰ্য্য, কলীয়া, লালধাৰী, গেলাই কমাৰ, জনকলাল, ৰঙাই, মাণিকী, নাহুকী, প্ৰেমনাথ আদি স্বকীয়া স্বকীয়া বৈশিষ্ট্যৰ স্বকীয়তাৰে চৰিত্ৰবোৰ সজীৱ।

সমগ্ৰিকভাৱে নদাই উপন্যাসে সমসাময়িক উপন্যাসৰ গতানুগতিকতাক খৰ্ব কৰি নতুন ধাৰা প্ৰৱৰ্তনৰ বাট চোঙোৱাৰ প্ৰয়াস কৰা দেখা যায়। বোমাণ্টিক ভাব-প্ৰৱণতা আৰু ভয়াবহ ৰসাদিক্যৰপৰা আঁতৰি আহি অসমীয়া উপন্যাসে বাস্তৱতাৰ ৰূপ লাভ কৰাৰ প্ৰথম প্ৰয়াস কৰিছে নদাই উপন্যাসতে। চৰিত্ৰৰ আত্ম-প্ৰতিষ্ঠাৰ কাহিনীয়েই নদাই উপন্যাসৰ অন্ততম বৈশিষ্ট্য। ঘটনাবিশ্ৰাসতো কোনো বিক্ষিপ্ততা লক্ষ্য কৰা নাযায়। যিয়ে নহওক, নদাই উপন্যাসৰ এনে সাৰ্থকতাৰ কাৰণ স্বৰূপে ক'ব পাৰি যে, Knut Hamsunৰ *Growth of the Soil* উপন্যাসৰ ছাঁলৈ লেখা হ'লেও উপন্যাসখনত দেশীয় মাটিৰ গোন্ধটো বৰ আপোন হৈ ব'ল।

এতিয়া আরাহন যুগৰ উপন্যাসসমূহৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য বিচাৰ কৰি চালে দেখা যায়—এই যুগৰ উপন্যাস দৰাচলতে বোমাস্তিক ভাবাদৰ্শৰে সমৃদ্ধ। উপন্যাসৰ শিল্পমূল্যৰ পিনৰপৰা উন্নত নহ'লেও অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ বিকাশৰ সৌধ হিচাপে ইয়াৰ ঐতিহাসিক গ্ৰন্থ অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। আরাহন যুগৰ অধিকাংশ উপন্যাসেই অতীতাশ্রয়ী বাবে ই চাঞ্চল্য বসাত্মক আৰু বোমাক্ষৰ্মী। এই শ্ৰেণী উপন্যাসত উদ্ভট কল্পনাই সবহ। তদুপৰি বোমাস্তিক অন্তৰ্দৃষ্টি, বোমাস্তিক আশাবাদ আৰু গভীৰ বোমাস্তিক দাৰ্শনিকতা স্বৰূপ উপন্যাসত যিদৰে পোৱা যায়, এই যুগৰ উপন্যাস বোমাস্তিক ভাব-প্ৰয়াসী হ'লেও ইয়াত সেইখিনিৰ অভাৱ লক্ষ্য কৰা যায়। প্ৰকৃতপক্ষে এই যুগৰ উপন্যাস বোমাস্তিকধৰ্মী হ'লেও ই বোমাস্তিকতাৰ বহিঃৰূপ অতিক্ৰম কৰি অন্তঃস্থানত প্ৰৱেশ কৰিব পৰা নাই। সমাজত নিপীড়িত জনৰ প্ৰতি সমবেদনা ইংৰাজ উপন্যাসিক Dickensৰ উপন্যাসত যিদৰে পোৱা যায়, সেই একেদৰে আরাহন যুগৰ অসমীয়া উপন্যাসত সামাজিক বৈষম্যৰ প্ৰতি সমবেদনা-পূৰ্ণ দৃষ্টিভঙ্গী লক্ষ্য কৰা নাযায় একমাত্ৰ নদাই উপন্যাসৰ বাদে। এই খুলৰ উপন্যাসৰ কোনোবাখনত যদি ব্যক্তিজীৱনৰ গভীৰ উপলব্ধি আৰু আত্মপ্ৰকাশৰ শিল্পৰূপ আছে, তেন্তে নদাই উপন্যাসতে সেইখিনি পোৱা যায়। বাকীবোৰ উপন্যাস জীৱনৰ বহিঃ প্ৰকাশতেই সীমিত হৈ ব'ল। তদুপৰি মানৱতাৰ লাঞ্ছনা আৰু মানুহৰ হৃদয়হীনতাৰ বিৰুদ্ধে জনোৱা প্ৰত্যাশ্বানৰ কলা ৰূপ নদাই উপন্যাসতহে দেখা যায়। খুউব ধাৰণা হয়—সাম্প্ৰতিক অসমীয়া উপন্যাসবোৰ “The instrument of self Examination” হৈ অহাৰ প্ৰথম উৎস যেন নদাই উপন্যাসতেই লুকাই আছিল। তদুপৰি সাম্প্ৰতিক অসমীয়া উপন্যাসে আরাহন যুগৰ ঐতিহাসিক আৰু জাতীয়তাবাদী ভাবাদৰ্শৰ ধাৰাছটাৰপৰা ক্ৰমশঃ আঁতৰি আহি সামাজিক পটভূমিতে ব্যক্তিগত দৈনন্দিন জীৱনৰ সংঘাতপূৰ্ণ সমস্যাৱলীক উপন্যাসত ৰূপ দিয়াৰ লক্ষণটোও প্ৰথম পৰিলক্ষিত হয় আরাহন যুগৰ নদাই উপন্যাসতে। আটাইতকৈ লক্ষণীয় কথা যে, Jane Austenৰ উপন্যাসতেই যিদৰে ইংৰাজ জাতিৰ সমাজ জীৱন প্ৰতিফলিত হৈছিল, সেইদৰে (Growth of the Soilৰ ছাঁ লৈ লেখা হ'লেও) নদাই উপন্যাসতেই অসমীয়া উপন্যাসৰ ভিতৰত প্ৰথম অসমীয়া জাতিৰ জীৱন আংশিকভাৱে হ'লেও চিত্ৰিত হৈ উঠে।

আরাহন যুগৰ উপন্যাসৰ বৈশিষ্ট্যলৈ লক্ষ্য কৰিলে আৰু দেখা যায়—উনবিংশ শতিকাৰ প্ৰায় মাজ ভাগত অসমীয়া মানুহৰ মনৰ মাজত পশ্চিমীয়া শিক্ষা-সংস্কৃতিৰ যি ক্ষীণ অথচ মোহনীয় প্ৰভাৱ এটাই বেঙণি তুলিছিল, সেয়ে অসমীয়া সমাজৰ পুৰাতন সংস্কাৰৰ বীতি-নীতিত একোটা জোকাৰ মাৰিছিল। সেয়ে এই যুগত নকৈ গঢ় লৈ উঠিল একশ্ৰেণী সামাজিক উপন্যাস, য'ত ন-পুৰণিৰ দ্বন্দ্ব-মূলক প্ৰতিক্ৰিয়াই উপন্যাসৰ কাহিনীৰ চেতনাপ্ৰবাহ ৰূপে স্থান পালে। ইয়াৰ উপৰিও সামাজিক কুসংস্কাৰ, শ্ৰেণীবিশেষৰ ওপৰত উৎপীড়ন-নিপীড়ন, অৰ্থনৈতিক সমস্যা আৰু চাকৰীমুখী পশ্চিমীয়া শিক্ষাই সৃষ্টি কৰা শিক্ষিত ব্যক্তিৰ আত্মপ্ৰতিষ্ঠাৰ সমস্যাৱলী এই শ্ৰেণী উপন্যাসত প্ৰতিফলিত হৈ উঠিল; কিন্তু সেয়ে হ'লেও আরাহন যুগৰ সামাজিক উপন্যাসবোৰে নিঃসন্দেহে সাৰ্থক উপন্যাসৰ পৰ্যায়লৈ উন্নীত হ'ল বুলিব নোৱাৰি। কাৰণ সামাজিক উপন্যাস হিচাপে এই শ্ৰেণী উপন্যাসে শ্ৰেণীবিশেষৰ বিচ্ছিন্ন আৰু সংঘাতপূৰ্ণ বাস্তৱক জীৱন্ত ৰূপত কাহিনী আৰু চৰিত্ৰৰ দ্বন্দ্বমূলক কাৰ্য্যৰ সমগ্ৰতাত প্ৰকাশ কৰিব পৰা নাই। সেয়ে প্ৰায়বোৰ উপন্যাসৰ কাহিনীকলা হৈ পৰিল অত্যন্ত দুৰ্বল আৰু পঠন-পাঠনৰ বাবে বিৰক্তিকৰ। তথাপি আরাহন যুগৰ উপন্যাসসমূহৰ ভিতৰত সামাজিক উপন্যাসখিনিয়েই আন দুইশ্ৰেণী উপন্যাসতকৈ সাৰ্থকতাৰ সীমাৰ বহুখিনি কাষ চাপি আহিবলৈ সক্ষম হৈছে। সেয়ে ধাৰণা হয়, এইটো যুগৰ-পৰাই পাছলৈ অসমীয়া উপন্যাসে কাহিনীৰ জটিলতা, চৰিত্ৰৰ মনস্তত্ত্ব, চৰিত্ৰ প্ৰকাশক সংলাপ আৰু সৰ্বোপৰি সামগ্ৰিকভাৱে কাহিনী বিস্তাৰৰ পিনৰপৰা উন্নত ৰূপ লাভ কৰিবলৈ ধৰে। এই পিনৰপৰা চাবলৈ গ'লে বীণা বৰুৱাৰ ‘জীৱনৰ বাটত’ উপন্যাস যেন আরাহন যুগৰ অসমীয়া উপন্যাসৰ পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ সাৰ্থক পৰিণতিহে। সেয়ে বীণা বৰুৱাৰ ‘জীৱনৰ বাটত’ উপন্যাসৰপৰাহে অসমীয়া উপন্যাসৰ প্ৰকৃত বাট মুকলি হয় বুলিব পাৰি। গতিকে আরাহন যুগৰ অসমীয়া উপন্যাস বুলিলে ‘জীৱনৰ বাটত’ উপন্যাসৰ আগৰখিনি উপন্যাসকহে ধৰি লোৱা উচিত। এইবাবেই আৱাহনত প্ৰকাশ পোৱা “ফুল” সংগ্ৰাম, “উষা” আদি উপন্যাসকে আদি কৰি “জীৱনৰ বাটত” উপন্যাস ৰচনা হোৱাৰ ঠিক আগলৈকে সৃষ্টি হোৱা আৱাহন যুগৰ অসমীয়া উপন্যাসৰ যুগটোক সাৰ্থক উপন্যাস সৃষ্টিৰবাবে পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ যুগ বুলিব লাগিব।

অলোচিত মৌলিক অসমীয়া উপন্যাসসমূহৰ উপৰিও আৱাহনত প্ৰকাশ

হোৱা বহুবোৰ অনুদিত উপন্যাস আছে, যি বোৰে অসমীয়া উপন্যাসৰ বিকাশত অবিহনা যোগাই আহিছে। অনুদিত উপন্যাস হিচাপে—Last days of Pompeiiৰ অসমীয়া অনুবাদ “পম্পীয়াৰ প্ৰলয় কাহিনী”, Knut Hamsunৰ Grouth of the Soilৰ দীননাথ শৰ্মাই অনুবাদ কৰা ‘মাটি আৰু মানুহ’, Deckensৰ Tale of the two Citiesৰ হৰেণ কলিতাবদ্বাৰা অনুদিত ‘নগৰ দুখনৰ কথা’, Erick Maria Remarkৰ All quite in the western frontৰ পশ্চিম সীমান্তত পূৰ্ণ শান্তি স্থাপন’, শান্তিবাম দাসৰদ্বাৰা অনুদিত ‘ছদ্মবেশিনী’, Grazia Deraldaৰ Motherৰ লক্ষেশ্বৰ শৰ্মাৰদ্বাৰা অনুদিত ‘মাতৃ’, কীৰ্তিনাথ হাজৰিকাৰদ্বাৰা অনুদিত Rainbow উপন্যাসৰ ‘ৰামধেনু’ উল্লেখযোগ্য। পশ্চিমীয়া উন্নত উপন্যাস সাহিত্যৰ প্ৰকাশ আৰু পঠন-পাঠনৰ সূচলতাই অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যক উন্নত কৰাত আৱাহনৰ এই অৱদান অনস্বীকাৰ্য্য।

বিহংগম দৃষ্টিপাত

আৱাহন যুগৰ চুটিগল্প

নগেন শইকীয়া

অসমীয়া চুটিগল্পৰ ইতিহাসক তিনিটা বহল ভাগত ভগাব পাৰি। প্ৰথমটো বেজবৰুৱা আৰু তেওঁৰ সতীৰ্থসকলৰ যুগ; দ্বিতীয়টো আৱাহনৰ যুগ যাৰ ব্যাপ্তি ত্ৰিশৰ দশকৰ শেষৰপৰা পঞ্চাশৰ দশকৰ প্ৰথমৰ্ধ পৰ্যন্ত; তৃতীয়টো ৰামধেনুৰ কালৰপৰা আধুনিক যুগ। বাংলা চুটিগল্পৰ, যিদৰে ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষদশকত ববীন্দ্ৰনাথৰ হাতত জন্ম হয়, অসমীয়া চুটিগল্পৰো সেই একেদশকতে জন্ম হয় বেজবৰুৱাৰ হাতত। অসমীয়া চুটিগল্পই বেজবৰুৱাৰ হাতত যি পেটাৰ্ন লাভ কৰিলে, তাৰ শেষ ফুল কেইপাহ বেলেগ বেলেগ ৰঙেৰে ফুলি উঠিল আৱাহন যুগৰ গল্পকাৰ মহীচন্দ্ৰ বৰা, হলীৰাম ডেকা আৰু লক্ষ্মীনাথ ফুকনৰ গল্পত। (৩০বৰা আৰু ৩০ডেকা আৱাহনৰ লেখক আছিল; ফুকনৰ চুটিগল্প পুথি আকাৰেই প্ৰকাশিত হৈছিল।)

আৱাহনৰ পাততে অসমীয়া চুটিগল্পই লাভ কৰিলে—এহাতে ব্যক্তি হৃদয়ৰ মুকলি প্ৰকাশ আৰু আন হাতে সামাজিক আদৰ্শ স্থাপনৰ আকাংক্ষা—এই দুটি গুণেৰে ৰোমাণ্টিক বিস্তাৰ। হৃদয়বৃত্তি আৰু আদৰ্শৰ মুকলি প্ৰকাশে আৱাহন যুগক যি বৈশিষ্ট্য দান কৰিলে, সেই বৈশিষ্ট্য বহু পৰিমাণে পাশ্চাত্য দৃষ্টিভঙ্গী আৰু বিজ্ঞান-ভঙ্গীৰ ফলশ্ৰুতি। পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ পঠন-পাঠনে আমাৰ লেখক আৰু পাঠকসকলকো আমেৰিকা, ৰাছিয়া আৰু ফ্ৰেন্সৰ চুটিগল্পৰ লগত পৰিচিত কৰি তুলিলে। অ’হেন্ৰি, চেখভ, মোপাছাঁ আদৰ্শ লেখক ৰূপে গৃহীত হ’ল।

আনহাতে পশ্চিমীয়া মনোবিজ্ঞানৰ লগতো স্থাপিত হ’ল নতুন সম্পৰ্ক। ফ্ৰয়ড, যুং, এড্‌লাৰৰ দৃষ্টিৰে চেতন মনৰ আঁৰত লুকাই থকা অৱচেতনৰ নগ্নতাক আৱিষ্কাৰ কৰিলে। ইয়াৰ ফলত প্ৰেম, সতীত্ব আদিৰ পুৰণি মূল্যবোধ আহত হ’বলৈ ধৰিলে। জৈৱিক কামনা-বাসনা, আশা-আকাংক্ষাৰ বিশ্লেষণে চিনাকি মানুহৰ এটা অচিনাকি ৰূপ দাঙি ধৰিলে। প্ৰাচীন সংস্কাৰ আৰু বক্ষণশীলতাৰ

বিৰুদ্ধে ই যেন এক অঘোষিত শীতল যুদ্ধ। কবিতাত যি কল্পনাই জোনাকীৰ যুগতে পাখি মেলিলে, চুটিগল্পত সি আহি পৰিলহি আরাহন যুগত। ঘাইকৈ প্ৰেমিকাক প্ৰাপ্তিৰ আকাংক্ষা আৰু তাৰ অন্তৰায় হৈ থিয় দিয়া সৰু-সুৰা জাত-বিৰোধ, শ্ৰেণী-বৈষম্য আৰু নানা সামাজিক সংস্কাৰ সম্পৰ্কীয় কল্পনাই গল্পকাৰ-সকলক আকৃষ্ট কৰিছিল। এক কথাত ক'বলৈ হ'লে—ৰোমাণ্টিক ভাববিলাসিতা আৰু কল্পনা বিলাসিতাই সমকালীন সমাজৰ গহীন লৈ দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ আগৰ দশকটোত আরাহনৰ বুকুতে বিস্তাৰ লাভ কৰিলে। এই আরাহনৰ বুকুতে আনহাতেদি সমাজ সচেতন নতুন দৃষ্টিভংগীয়েও প্ৰকাশ লাভ কৰিলে। দৰাচলতে আরাহনৰ মাজেদিয়েই যেন প্ৰকাশিত হৈছিল তদানীন্তন অসমীয়া-শিক্ষিত মধ্যবিত্তৰ জীৱন-দৃষ্টি। আরাহনে সেইবাবেই এটা যুগৰ প্ৰতিনিধিত্ব দাবী কৰিছে। যি সকল লেখকে আরাহনৰ মাজেদি প্ৰকাশ লাভ কৰা নাছিল, সিসকলো এই আরাহন-যুগৰ ভাব-বৈশিষ্ট্যৰেই বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ। অসমীয়া চুটিগল্পক বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ সন্তোষেৰে সমৃদ্ধ কৰি তোলা এই যুগটোৰ ভূমিকা সেইবাবেই অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসৰো গুৰুত্বপূৰ্ণ অধ্যায়।

অসমীয়া চুটিগল্পৰ বিকাশৰবাবে আরাহনে দান কৰা স্বেচ্ছা আৰু পৰিৱেশত গল্প ৰচনাত হাত দিয়া আন বহুতো লেখকৰ মাজৰপৰা লক্ষ্মীধৰ শৰ্মা, নগেন্দ্ৰনাৰায়ণ চৌধুৰী, বাধিকামোহন গোস্বামী, হলীৰাম ডেকা মহীচন্দ্ৰ বৰা, ত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামী, বীণা বৰুৱা, লক্ষ্মীনাথ ফুকন, বৰমা দাস আৰু চৈয়দ আব্দুল মালিককে বোধকৰোঁ প্ৰতিনিধি স্থানীয় গল্পকাৰ হিচাপে গ্ৰহণ কৰিব পাৰি। এই সকলৰ উপৰিও মুনীন বৰকটকী আৰু কৃষ্ণ ভূঞাৰ গল্পৰ সোৱাদৰ কথাও বোধকৰোঁ আমি পাহৰি যাব নোৱাৰোঁ। নগেন্দ্ৰনাৰায়ণ চৌধুৰীৰ গল্পত পৰম্পৰাগত নৈতিক প্ৰমূল্যৰ প্ৰতি আস্থা আৰু পৰম্পৰাগত কথন-ভংগী থাকিলেও সামাজিক অৱস্থা, নিয়তি আৰু ঘটনাৰ পাক-চক্ৰবৰ্ত্তাৰ নিপীড়িত মানুহৰ স্মৃতি-দুখ, প্ৰেম-বিবহৰ প্ৰতি আছে আন্তৰিক সহানুভূতি। 'বুদ্ধিদীপ্ত হাশ্বৰস, ব্যংগৰ বক্তৃতা আৰু বক্তাঘাতৰ স্তুতিৰ প্ৰতি আকৃষ্ট'—হলীৰাম ডেকা আৰু ব্যংগক অস্ত্ৰস্বৰূপে ব্যৱহাৰ কৰি, প্ৰচলিত বীতিক, প্ৰথৰ কল্পনাশক্তিৰে দেই গৈ স্বতন্ত্ৰবীতি প্ৰতিষ্ঠা কৰা মহীচন্দ্ৰ বৰাই আরাহনৰ যুগক কৰি তুলিছে বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ। আনহাতে আরাহনৰ আশ্ৰয় নোলোৱাটকি আত্মপ্ৰকাশ লাভ কৰা লক্ষ্মীনাথ ফুকনৰ কোমল হাশ্বৰস সম্পূৰ্ণ বুদ্ধিদীপ্ত পৰ্যবেক্ষণ শক্তিয়ে চৰিত্ৰৰ

অন্তৰ আৰু বাহিৰৰ বিৰোধ প্ৰকাশ কৰিব পৰা ক্ষমতাও লক্ষ্যণীয়। অজটিল কৰ্মৰ ক্ৰমত আন্তৰিক সহানুভূতিৰে ফুকনে চৰিত্ৰ আৰু কাহিনীৰ ৰূপদান আৰু বিস্তাৰ সম্পন্ন কৰে।

লক্ষ্মীধৰ শৰ্মাই এহাতে চৰিত্ৰৰ মনস্তাত্ত্বিক বিশ্লেষণ আৰু আনহাতে সামাজিক চেতনাসম্বৃত আদৰ্শৰে ৰসসম্পূৰ্ণ গল্পৰচনা কৰি এই যুগৰ গল্পক দিলে এটা বেলেগ মৰ্যাদা আৰু স্বাদ। যৌৱন, জীৱন আৰু আদৰ্শ—এই তিনিটাৰ এটাকো তেওঁ পাহৰা নাই। তেওঁৰ ৰচনাৰ মাজত এহাতে ৰোমাণ্টিক কল্পনা, আনহাতে ক্ৰয়ড্ আৰু মাৰ্ক্সৰ প্ৰভাৱ—এই আটাইবোৰৰে সমন্বয় সাধিত হৈছে।

বাধিকামোহন গোস্বামীয়ে যৌৱন আৰু আদৰ্শৰ জয়গান গোৱাৰ পৰিৱৰ্তে, প্ৰাত্যহিক বাস্তৱ জীৱনৰ সৰুসুৰা ঘটনা আৰু মনোদন্দৰ চিত্ৰণেৰে ত্ৰিশংকু-প্ৰায় মধ্যবিত্ত জীৱনৰ প্ৰাপ্তি আৰু অপ্ৰাপ্তি, আনন্দ আৰু হৰ্মনিয়াহ দক্ষতাৰে দাঙি ধৰিছে। আনহাতে ত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামীৰ মাজত আছে সামাজিক আদৰ্শ আৰু নৈতিক প্ৰমূল্য প্ৰতিষ্ঠাৰ আগ্ৰহ। সৰল কথন ভংগীৰে গোস্বামীয়ে নিপীড়িতৰ প্ৰতি থকা তেওঁৰ সহানুভূতি প্ৰকাশ কৰাৰ লগতে সমাজৰ দায়িত্বৰ প্ৰতিও ইংগিত দি যায়। এই যুগৰ আন এজন গল্পকাৰ বীণা বৰুৱাৰ গল্পত সামাজিক পৰিৱেশৰ নিখুঁত চিত্ৰ, কথ্য ভাষাৰ স্বাভাৱিক সংলাপ আৰু বাস্তৱ-ধৰ্মী চৰিত্ৰায়ন লক্ষ্যণীয়। চৰিত্ৰক চোঁপাশৰ পটভূমিত থিয় কৰাই ঘটনা আৰু কাৰ্যৰ মাজেৰে দৃষ্টি উপস্থিত কৰাত আৰু তাৰ যোগেদি চৰিত্ৰৰ মানসিক অৱস্থাৰ আভাস দিব পৰাতে বীণা বৰুৱাৰ কৃতিত্ব।

গল্পৰ বিষয় আৰু টেকনিকৰ ওপৰত সমানে গুৰুত্ব দি গল্প লিখিবলৈ লোৱা গল্পকাৰ কৃষ্ণ ভূঞা আৰু চৰিত্ৰৰ মনোদন্দৰ ঘটনাৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিবলৈ যত্ন কৰা গল্পকাৰ মুনীন বৰকটকী-আরাহন যুগৰে এই দুগৰাকী গল্পকাৰে প্ৰচুৰ সন্তোষনাৰে কলম হাতত তুলি লৈয়ে থৈ দিলে; তথাপি তাৰেই মাজেদি স্ববৈশিষ্ট্য প্ৰকাশ কৰি গ'ল। জমিকদ্দিন আহমদ, সুপ্ৰভা গোস্বামী, দীননাথ শৰ্মা এই যুগৰে উল্লেখযোগ্য গল্পকাৰ।

শিক্ষিত নগৰীয়া মধ্যবিত্তৰ ৰোমাণ্টিক কল্পনা, অবৈধ পৰকীয়া প্ৰেম, জৈৱিক আকাংক্ষা আৰু অন্তৰ্দ্বন্দ্বৰ মুকলি প্ৰকাশেৰে বিষয় নিৰ্বাচনত, আৰু অলংকাৰ প্ৰচুৰতাৰে কাব্যগন্ধী ৰোমাণ্টিক প্ৰকাশভংগীত—বৰমা দাসৰ আবিৰ্ভাৱ অসমীয়া চুটিগল্পৰ ইতিহাসত এটা উল্লেখযোগ্য পৰিৱৰ্তনৰ সূচক। দৰাচলতে পুৰণি

মূল্যবোধৰ ভাঙন লক্ষ্যধৰ শৰ্মা, আৰু বমা দাসৰ গল্পতে পৰিস্ফুট হৈ উঠিছে। অৱশ্যে শৰ্মাৰ গল্পত থকা সমাজ সচেতন দৃষ্টিভঙ্গী বমা দাসৰ গল্পত অল্পপস্থিত। বৰং দাসৰ মাজত বোমাটিক ভাববিলাসিতাৰ প্ৰাচুৰ্যই বৰ্ণাঢ্য ৰূপ লৈ প্ৰকাশ লাভ কৰিছে। বমা দাসে কেৱল জৈৱিক বাসনাৰে পূৰ্ণ যৌৱনৰ জয়গান গোৱাতে আৱদ্ধ থাকিল।

শৰ্মা আৰু দাসক পৰিশীলিত ৰূপত একলগে যেন দেখা পোৱা গ'ল মালিকৰ মাজত। এহাতে বোমাটিক ৰূপনা আৰু ভাবাদৰ্শ, আনহাতে সমাজ-সচেতন দৃষ্টিভঙ্গী; এহাতে জীৱনৰ অভিজ্ঞতাই দান কৰা বাস্তৱতা, আনহাতে মনস্তত্ত্বৰ পোহৰত জ্বিলিকি উঠা জীৱনৰ ভিতৰৰ চিত্ৰ—এই আটাইবোৰ বৈশিষ্ট্যই মালিকক কবি তুলিলে গল্পকাৰ হিছাপে সুপ্ৰসিদ্ধ, সুপ্ৰতিষ্ঠিত। দৰাচলতে আবাহন যুগৰ বহুতো বৈচিত্ৰ্য যিদৰে মালিকৰ মাজেদি প্ৰকাশিত হৈছে, সেইদৰে আবাহনৰ পৰৱৰ্তী কালত গঢ়ি উঠা নতুন দৃষ্টিভঙ্গীও মালিকৰ পৰৱৰ্তী গল্পসমূহত প্ৰকাশিত হৈছে। দুটা যুগৰ মাজেৰে দৰে থকা মালিকক বোধকৰোঁ। সেইবাবেই সময়ৰ সহযাত্ৰী বুলিব পাৰি।

এই সকলৰ উপৰিও আবাহনৰ পাতত বিচাৰিলেই আৰু বহুতো পুৰণি চিনাকিক যেন লগ পাই যাওঁ। সিসকলৰ ভিতৰত চিত্ৰভাসু চৌধুৰী, হৰেন কলিতা, নিৰ্মলাদেৱী, সদানন্দ দাস আদিৰ নাম খাউকতে লৈ থ'ব পাৰি। এই সকল লেখকে বেছি গল্প লিখা নাছিল; কিন্তু যি লিখিছিল তাৰেই নিজা বৈশিষ্ট্য বাখি থৈ যাব পাৰিছিল। হয়তো তেওঁলোকক সময়ে পাহৰি গৈছে, কিন্তু এসময়ত আমাৰ গল্পৰ ধাৰাটোৰ প্ৰৱাহ প্ৰৱল কৰি তোলাত তেওঁলোকে সাৰ্থক বৰঙণি যিচিছিল—সেই কথা আমাৰ গল্পৰ ইতিহাসৰ পুৰণি পৃষ্ঠাকেইটাত সদায় জ্বিলিকি থাকিব।

আবাহন যুগৰ কবিতা

॥ সোঁৱৰণী সন্মীক্ষা ॥

মহেন্দ্ৰ বৰা

অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত যদিও ছপাৰ আখৰত প্ৰকাশিত সাহিত্যৰ বিস্তাৰ ঘটাৰ পাছৰপৰা একোখন আলোচনীৰ গা'তে আঁউজি একোটা যুগৰ নামকৰণ ৰীতি প্ৰচলিত হৈছে, সকলো ক্ষেত্ৰতে সেই ৰীতি সমানে উপযোগী নহয়। অতি বেছি, অকণোদই যুগৰ কথা ক'ব পাৰি, জোনাকী যুগৰ কথা ক'ব পাৰি; বামধেৰু যুগ আৰু জয়ন্তী যুগৰ কথাও ক'ব পাৰি। প্ৰথম দুখন কাকত এদনীয়াকৈ চলিছিল; জোনাকীয়ে মাজতে ওলাই মাজতে মাৰ যোৱা বিজুলী আৰু আসাম বান্ধৱকো সামৰি লয়। শেষৰ দুখন কাকতে সমসাময়িক বাকীবোৰ কাকতৰ প্ৰাধান্য ম্লান কৰি থৈছিল। কিন্তু, আবাহন যুগ? বাঁহীৰ স্বৰ নিফুট নো হওঁতেই আবাহনৰ আবিৰ্ভাৱ; মাজতে আকৌ আবাহনৰ প্ৰবাহ ঘূৰি হৈ আহোঁতেই অসমীয়া সাহিত্য-জগতত মাধৱ বেজবৰুৱাই বাঁহীৰ স্বৰ সৰৱ কৰি তুলিছিল। তাৰ পাছত, জয়ন্তী-বামধেৰু-পচোৱা-মনিদীপ-প্ৰহৰী-অসমীয়া প্ৰভৃতি কেইবাখনো কাকতে এছোৱাকৈ সময় নিজৰ দখললৈ আনিলে। ইবিলাকৰ সন্ধি-সংক্ৰান্তিৰ ফাকে ফাকে কেইবাবাৰো আবাহনে বিজুলীৰ চিকমিকনি দেখুৱালে। আবাহন আজিও চলি আছে। অসমীয়া মানুহে দুখন কাকতক আলোচনীৰ সমাৰ্থক হিচাপে লৈছিল। অকণোদই আৰু আবাহন। বাঁহী-উষাও অসমীয়াৰ মানত একোখন 'আবাহন'।

তেনেহ'লে, আবাহন যুগ কোনটো? আৰম্ভণিৰ তাৰিখটো জানিব। ১৯২৯ চন। ওৰ পৰিছে, কোন তাৰিখত? মাজৰ সময়ছোৱাত সমান্তৰালকৈ চলি থকা ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ জয়ন্তী নিস্তন্ধ হ'ল, ১৯৩৮ চনত। বিহগী কবিৰ নতুন কাকত স্বৰভিৰ মৃত্যু ঘটে ১৯৪২ চনত। ১৯৪৩-ৰপৰা জয়ন্তী নতুন ৰূপত ৰণচণ্ডী মূৰ্তি ধৰি ওলায়। মাৰ্ক্সীয় নন্দনতত্ত্ব, প্ৰথম সমাজ-চেতনা আৰু স্নাতীক বাস্তৱবাদ ইত্যাদিৰে নতুন যুগৰ পেপা বাজি উঠা ইয়াৰ পৰৱৰ্তী সময়ছোৱা অনিবাৰ্যভাৱেই আবাহন যুগৰ ভিতৰত নহয়। গতিকে স্থূল পদ্ধতিৰে ১৯৪৩-তেই মুঠ ২৪ বছৰৰ ব্যাপ্তিৰে আবাহন যুগৰ সামৰণি পেলাব লাগিব।

আন এযাব কথা আলোচনাৰ দুৱাৰ দলিতে কৈ থোৱা ভাল। আরাহনৰ পুৰণি সংখ্যাবোৰ দুপ্ৰাপ্য। লগতে এইযাব কথাও কৈ থোৱা যুক্ত, নামটোহে আরাহন যুগ; যুগৰ গোটেইখিনি কতৰা আরাহনৰ পাততেই প্ৰকাশিত হোৱা নাছিল।

কবিতাৰ বুৰঞ্জীৰ ফালৰপৰা চাবলৈ হ'লে, আরাহন যুগৰ কবিতা মানে ৰমণ্যাসবাদৰ শেষ তৰংগৰ কবিতা। এইটো তৰংগৰ কবিসকল হ'ল, বঘুনাথ চৌধাৰী, অধিকাণিৰি ৰায়চৌধুৰী আৰু দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাৰ দৰে শ্ৰেষ্ঠ কবিসকলৰ উত্তৰসাহক। ডিম্বেশ্বৰ নেওগৰ 'মালিকা' আৰু 'মালতী' এই যুগৰ আবিস্কাৰৰ আগে আগে প্ৰকাশিত হৈ গৈছে। পদ্মধৰ চলিহাৰ 'শৰাই'খনো সজোৱা শেষ হৈ গৈছে। বঘুনাথ চৌধাৰীয়ে অৱশ্যে তেতিয়াও 'দহিকতৰা'ৰ সৌন্দৰ্য দেখিবলৈ বাকী। ইতিহাসৰ দৃষ্টিভঙ্গীত অতি তাৎপৰ্যপূৰ্ণ কথাষাৰ হ'ল প্ৰথম বছৰ প্ৰথম সংখ্যা আরাহনৰ প্ৰথম পাতটোত থকা ধৰ্মেশ্বৰী দেৱী ৰকুৱানীৰ কবিতাটো। তেতিয়াৰে পৰা 'প্ৰাণৰ পবন' প্ৰকাশ পোৱালৈকে প্ৰায় ২৩ বছৰ ধৰি এই মহিলা কবিগৰাকীয়ে আরাহনৰ পাততেই কাব্য চৰ্চা কৰিছিল। তেওঁৰ কবিতাৰ নিৰলংকাৰ ভাষা আৰু অতি সহৃদয় অধ্যাত্মিকতাৰ স্বৰ অসমীয়া কাব্য-জগতৰ এক আপুৰুগীয়া সম্পদ।

এই যুগৰ শ্ৰেষ্ঠ কবিসকলৰ ভিতৰত অগ্ৰণী বুলি আখ্যা দিব পাৰি, বত্ৰকান্ত বৰকাকতীক। এওঁৰ 'শোৱালি'ৰ অনতিতীব্ৰ স্বেদ অসমীয়া কাব্য-জগতৰ কাৰণে নতুন আৰু আচহুৱা বস্তু। অসমীয়া কবিসকলৰ ভিতৰত ছন্দৰ আটাইকেইটা বীতিৰ ওপৰত সমান দখল কৰল এওঁৰ ক্ষেত্ৰতহে পৰিলক্ষিত হয়। তদুপৰি, এওঁৰ যোগেদিয়েই অসমীয়া কাব্য-জগতলৈ ভাৰতীয় নতুন কাব্যৰ মূল প্ৰবাহটোৰ এটি স্ৰুতি বৈ আহিল। নক'লেও হ'ব, সেই প্ৰবাহটো ৰবীন্দ্ৰ-কাব্যৰ জটাৰ মাজৰপৰা ওলাই অহা ভাগীৰথীস্বৰূপ। বত্ৰকান্ত বৰকাকতীক অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল, ৰবীন্দ্ৰনাথৰ প্ৰথম যুগৰ কবিতাসমূহে। সেই একেটা যুগৰ ৰবীন্দ্ৰনাথক অসমীয়া বনগীতৰ স্বৰ উকলি জোকাৰি অসমীয়া কাব্যলৈ আদৰি আনিছিল, পাৰ্ৱতিপ্ৰসাদ বৰুৱাই। আকৌ, বলাকা যুগৰ ৰবীন্দ্ৰনাথে যিজন অসমীয়া কবিৰ বীণত বেলেগ ধৰণৰ জোকাৰ তুলিছিল, তেওঁ হ'ল—কমলেশ্বৰ চলিহা। চলিহাৰ কবিতাৰ বিষয়ে এতিয়ালৈকে কোনো আলোচনা হোৱাই নাই বুলি ক'ব পাৰি। কিন্তু, স্বৰ্ণযোগ্য যে, স্বৰবৃত্ত ছন্দৰ কবিতা অতি নিখুঁত ৰূপত পোৱা যায়, তেওঁৰ আৰু বলিনাৰায়ণ বৰাক

বচনাৱলীতেই। চলিহাৰ কবিতাত এক বিৰল আধ্যাত্মিকতাৰ স্বৰ অনুভৱ কৰা যায়; এই আধ্যাত্মিকতাৰ উৎস হৈছে, বেদান্তৰ কিছুমান ধ্যান-ধাৰণাৰ লগত বাবৌজিক চিন্তাৰ মধুৰ মিলন। উল্লেখযোগ্য যে, ৰবীন্দ্ৰনাথক উপনিষদসমূহে যিদৰে তেওঁৰ গীতি-কবিতাৰ উপাদান যোগাইছিল, কাৰিকাতা-নিৰ্ভৰ বেদান্তই সেইদৰে অনুপ্ৰাণিত কৰা নাছিল। আনহাতে, চলিহাৰ কাব্যত ৰডছৰ্ণীয় চিন্তাৰো উৰণীয়া বা' লগা কথাষাৰ অনুভৱ কৰা যায়।

আরাহনৰ পাতত মাজে মাজে ভূকি মাৰি যোৱা আন এগৰাকী প্ৰতিভাশালী কবি আছিল, শৈলধৰ ৰাজখোৱা। দবাচলতে, তেওঁৰ শ্ৰেষ্ঠ কবিতা গোটেইখিনি আৱাহনৰে সঁহাৰিত সৃষ্টি কৰা কবিতা। ভগৱতীপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ মৃত্যু উপলক্ষে বচনা কৰি আৱাহনত প্ৰকাশ কৰা 'আজি নিশা সোণ, নালাগে ওলাব, নালাগে জলাব বিজুলী-বাতি' কবিতাটো নিঃসন্দেহে শ্ৰেষ্ঠতম অসমীয়া ইলিজি। ইয়াৰ লগত ফেৰ মাৰিব পৰা ইলিজি আৰু এটাও নাই। উল্লেখযোগ্য, একেটা দুৰ্ঘটনাৰে আৰম্ভ লৈ বচনা কৰা ভালেকেইটা কবিতাৰ সংকলন হিমলা বৰুৱানীৰ 'বিননি' অসমীয়া কাব্য সাহিত্যৰ একমাত্ৰ ইলিজি কাব্য; আৰু এই কাব্যখন এইটো যুগৰে কীৰ্তি। আকৌ, যিজনৰ কৰণ মৃত্যুত এই কাব্যখন ৰচিত, তেওঁ নিজেও আৱাহনৰ পাততে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল। ভগৱতীপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ 'স্বাইলাৰ্কলৈ' নিঃসন্দেহে এটি মনোৰম অসমীয়া ভাঙনি-কবিতা। আৰু, 'তোমালৈ' এটি অমৰ কবিতা।

এইখন আলোচনীৰ পাততে আত্ম-প্ৰকাশ কৰিছিল, আন এগৰাকী প্ৰতিভাশালী কবিয়ে। তেওঁ হ'ল, দৰদী কবি অতুল হাজৰিকা। বিহগী কবি বঘুনাথ চৌধাৰীৰ গুণমুগ্ধ এই কবিজনে প্ৰথমছোৱাত ফুলৰ বিষয়ে কবিতা লেখিছিল। এইবোৰৰ ভালেমান তেওঁৰ 'দীপালী'ত সংকলিত হৈছে আৱাহনৰ পাতত এটি অতি ধুনীয়া আৰু দীঘলীয়া কবিতা প্ৰকাশ পাইছিল—'মোৰ বিয়া'। বিষয়বস্তুৰ ফালৰপৰা কবিতাটো আজিও অভিনৱ হৈ আছে। হাজৰিকাৰ কবিতাত সাধাৰণতে ছন্দমিলৰ প্ৰয়োজনত যিদৰে ভাবৰ সংকোচন ঘটে, তাৰ সামান্য আভাসো এই কবিতাটোত নাই। এটা অতি আনন্দ-উচ্ছল পৰিৱেশ এই কবিতাটোত মুছনাই ব্যঞ্জনাই মুখৰিত হৈ উঠিছে। আৰু এটি মধুৰ কবিতা, 'নগাচাঙল'ই'। এতিয়াৰ কবিতাবোৰৰ তুলনাত হাজৰিকাৰ আৱাহন যুগৰ কবিতাখিনি বহু বেছি স্পন্দনশীল। উল্লেখযোগ্য, এওঁৰ অমৰ কবিতা 'দেৱদাসী'ও এইটো যুগৰে সৃষ্টি।

অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত আব্বাহন যুগ প্ৰেমৰ কবিতাৰ পয়োভৰৰ যুগ। গণেশ গগৈ আৰু আনন্দ বৰুৱা—দুয়োজন কবিৰ বিষয়ে যথেষ্ট আলোচনা হৈছে। আলোচনা হোৱা নাই, তিনিজন কবিৰ বিষয়ে। তেওঁলোক হ'ল, ভৱনাথ হাজৰিকা, ভৱপ্ৰসাদ বাজখোৱা আৰু ভৱানন্দ বাজখোৱা। এওঁলোকৰ ভিতৰত মাজবৰ্জৰ কবিতাত প্ৰকাশভংগীৰ মাধুৰ্য অতি প্ৰশংসনীয়। এওঁৰ 'নীৰৱে নীৰৱে ফুলি থাক', চকু-লোৰ নিয়বেৰে তিতি অতি আলফুলীয়া শেৱালিৰ পাহি হৈ বৈছে। শেষবৰ্জৰ কবিৰ কবিতাত শব্দৰ গাঁথনি অতি চিত্ৰকপময়। প্ৰথমজন কবিৰ বিষয়েও একেধাৰ কথা ক'ব পাৰি। এই তিনিও কবি যেন একেটি খোপাতে ফুলা তিনিপাহ ফুল। তিনিওজন কবিৰ কবিতাতে প্ৰকৃতিৰ ছবি অতি মোহময় আৰু প্ৰেমৰ ৰূপত দেহ আৰু দেহাতীতৰ সীমান্তপ্ৰদেশৰ ধূঁৱলিকুঁৱলী কাকুণ্ডৰি উৰি আছে। আব্বাহনৰ পাতত আৰু এজন প্ৰেমিক কবিৰ কবিতা অতি নিয়মীয়াকৈ প্ৰকাশ পাইছিল। তেওঁ হ'ল, মেঘবাম পাঠক। কিন্তু, এই কবিজনৰ কবিতাবোৰ যতীন দুৱৰাৰ নিম্প্ৰভ অনুকৰণ হৈয়েই ব'ল।

এজন শ্ৰেষ্ঠ অসমীয়া কবি আব্বাহনৰে সন্তান। তেওঁ হ'ল, দেৱকান্ত বৰুৱা। ৩য় বছৰৰপৰাই তেওঁ আব্বাহনৰ পাতত ভূমুকি মাৰিবলৈ লয়। ৫ম আৰু ৬ষ্ঠ বছৰত তেওঁ নিয়মীয়া লেখকৰ তালিকাভুক্ত হৈ পৰে। আব্বাহনত প্ৰকাশিত কবিতাবোৰৰ লগত 'সাগৰ দেখিছা'ত সন্নিৱিষ্ট কবিতাসমূহৰ পাঠৰ তাৰতম্য যথেষ্ট আছে। আগ্ৰহী গৱেষণাকাৰীৰ কাৰণে এই পাঠৰ তাৰতম্য যথেষ্ট অৰ্থবহ। তদুপৰি, আব্বাহনৰ কবিতাবোৰত ব্ৰাউনিং আৰু চুইনবাৰ্ণৰ কবিতা-কলিৰ পৰোক্ষ সূচনা প্ৰায় প্ৰত্যেকটোতে আছিল। গ্ৰন্থ-ৰূপত এই বিলাকৰ অভাৱ অনুভৱ কৰিবলগীয়া হয়। কবি হিচাপে দেৱকান্ত বৰুৱা জানো এই দুজন ইংৰাজ কবিৰ মানস-সন্তান নহয়?

দেৱকান্ত বৰুৱাৰ 'সাগৰ দেখিছা'ৰ প্ৰবাহমান ত্ৰিপদী ছন্দসজ্জাত কবিতা লেখা কবি আৰু এজন আছে। দুখৰ কথা, তেওঁৰ নাম অসমীয়া কাব্যবুৰঞ্জীত উপেক্ষিত। তেওঁ হ'ল, 'পৰিমল'ৰ কবি বিমল শইকীয়া। তেওঁৰ 'নাৱৰীয়া' কবিতাটো অতি মিঠা, অতি গতিময় আৰু অতি সংগীতমুখৰ। 'পৰিমল'ৰ কবিতা কেইটাৰ কোনোটোৱেই 'লাজে জড়সড়' নাইবা নিম্প্ৰাণ প্ৰতিমা নহয়। এই কবিজনেও এবাৰ ভূমুকি মাৰিয়েই দেৱকান্তৰ দৰে কবিতা-জগতৰপৰা ছুটি

ল'লে। সেয়ে নহ'লে, এই উত্তৰ-সাধকজনৰ জৰিয়তেই অসমীয়া কাব্য-পৰিক্ৰমাত ধাৰাবাহিকতা বৈ গ'লহেঁতেন।

আব্বাহনত উপজি মাধৱ বেজবৰুৱাৰ বাঁহীত স্তবৰ লহৰী তোলা কবি তিনিজন। তেওঁলোক হ'ল, অশ্বেশ্বৰ চেতিয়াফুকন, ইব্ৰাহীম আলি আৰু চৈয়দ আবদুল মালিক। তিনিও গৰাকী কবিয়েই আমাৰ সাহিত্য-বুৰঞ্জীত কবি হিচাপে এতিয়াও ভালকৈ স্বীকৃতি পোৱা নাই। চেতিয়া ফুকনৰ কবিতাত ৰমণ্যাসিক জাতীয়তাবাদৰ স্তব সুষ্পষ্ট। এই গৰাকী কবিৰ এখন ব্যক্তিগত কাব্যসংকলন প্ৰকাশিত হোৱাটো নিতান্তই বাঞ্ছনীয়। আনহাতে, ইব্ৰাহীম আলি (ওৰফে এম-চিৰাজ)ৰ দুখন কাব্য-সংকলন প্ৰকাশিত হৈছে। এওঁৰ 'পলৰীয়া' কবিতাটো যুদ্ধৰ সময়ৰ অসমৰ এখন স্মৰণীয় আলিখ্য। আলিৰ লগত মালিকৰ কবিতাৰ স্তবৰ মিল বিস্ময়কৰভাৱে বেছি। কিন্তু, মালিক যুদ্ধোত্তৰ যুগলৈ যিদৰে পাৰ হৈ আহিব পাৰিলে, আলিয়ে সেইদৰে নোৱাৰিলে।

খুলমূলকৈ ক'বলৈ হ'লে, এই সকলোই আব্বাহন যুগৰ কবি। এইটো যুগতে অসমীয়া ৰমণ্যাসিক কাব্যই ইয়াৰ পৰিপূৰ্ণতা লাভ কৰিলে। ৰমণ্যাসবাদৰ মন্ত্ৰণ ৰূপটোৱে এই যুগৰ কবিসকলৰ হাততে চূড়ান্ত প্ৰকাশ পালে। লগতে অৱশ্যে, শেষৰ ফালৰ কবিতাখিনিৰ সম্পৰ্কে মহাকবি গ্যটেই ৰমণ্যাসবাদ সম্পৰ্কে যিধাৰ উক্তি কৰিছিল, সেই উক্তি সম্পূৰ্ণৰূপে প্ৰযোজ্য। যি কি নহওক, এই আটাই দশকৰ কবিতাখিনি একাধৰীয়াকৈ থ'ব খুজিলে, অসমীয়া কাব্য ভাণ্ডাৰৰ ক্ষতি প্ৰায় পূৰ্বাৰ নোৱাৰা বিধৰ হয়গৈ। চিত্ৰকল্প আৰু ছন্দৰ অভিনৱত্বই নহয়, ভাবৰ গভীৰতাতো এই যুগৰ কবিতা উল্লেখযোগ্যকৈ চহকী।

আব্বাহনে বহুত কবিৰ সৃষ্টি কৰিলে। নাম পাহৰা কবিসকলৰ ভিতৰত জীৱেশ্বৰ দুৱৰা, মেঘবাম পাঠক আৰু বিমল শইকীয়া অন্যতম। জীৱনৰ মৰুভূ'ত এওঁলোকৰ কবিতাৰ ফল্গু হেৰাই গ'ল, কল্লোল নিমাত হ'ল। কোনোবাই যদি আৰু এখন 'মৰহা ফুলৰ কৰণি' সজাই দিলেহেঁতেন! আব্বাহনতে ভালেকেইজন-গীতিকাৰৰো জন্ম হৈছিল। কমলানন্দ ভট্টাচাৰ্য আৰু আনন্দিৰাম দাস এই ফালৰপৰা দুটি উল্লেখযোগ্য নাম। আব্বাহনৰ পুৰণি সংখ্যা গোটেইখিনি যদি অসম সাহিত্য সভাই সংগ্ৰহ কৰিবৰ পৰিকল্পনা এটি ল'লেহেঁতেন! লগতে, অসম প্ৰকাশন পৰিষদে যদি বাচকবনীয়া গল্প-প্ৰৱন্ধ-নাটক-কবিতাখিনি থূপাই এলানি গ্ৰন্থ প্ৰকাশ কৰি উলিয়ালেহেঁতেন!

অসমীয়া সাহিত্যত বিংশ শতিকাৰ সমালোচক : ডঃ নেওগ

বুদ্ধীন্দুকুমাৰ বাজখনিকৰ

অসমীয়া সাহিত্যত বিংশ শতিকাৰ সমালোচক হিচাপে ডঃ মহেশ্বৰ নেওগৰ বৰঙণি অবিস্মৰণীয়। আৱাহন যুগতেই সমালোচনা সাহিত্য সৃষ্টিত মনোনিবেশ কৰি বৰষাৰ মেঘবদৰে ধাৰ নিচিগাকৈ সমালোচনা সাহিত্য সৃষ্টি কৰি সাম্প্ৰতিক ডঃ নেওগে এগৰাকী বিশিষ্ট সমালোচক হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিছে। শিৱসাগৰ নগৰৰ গাতে লাগি থকা কমাৰফদীয়া গাঁৱত জন্ম গ্ৰহণ কৰা নেওগ ভ্ৰাতৃদ্বয় স্বৰ্গীয় ডিম্বেশ্বৰ নেওগ আৰু ডঃ মহেশ্বৰ নেওগদেৱক অসমৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ জাতীয় অনুষ্ঠান অসম সাহিত্য সভাই সভাপতি পদত বহুৱাই অসমীয়া জাতিয়ে দিব পৰা উচ্চতম সন্মান দান কৰিছে। এই পৰিয়ালৰ অসমীয়া ভাষা সংস্কৃতিৰ প্ৰতি থকা গভীৰ শ্ৰদ্ধা আৰু অসমীয়া ভাষা সংস্কৃতিৰ বাবে কৰা কাৰ্য্য-স্বৰণীয় আৰু আদৰ্শনীয়।

ডঃ নেওগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ অগ্ৰ দিশৰ কথা বাদ দি কেৱল সমালোচক হিচাপে আগবঢ়োৱা বৰঙণিৰ কথাহে সংক্ষেপতে আলোচনা কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। মহাপুৰুষ মাধৱদেৱ বিৰচিত পুথিসমূহ একত্ৰে গোলাঘাটৰ শ্ৰীপূৰ্ণচন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে (জ্যোতিপ্ৰকাশবদ্বাৰা প্ৰকাশিত) সম্পাদনা কৰা শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱ বাক্যামৃতৰ ডঃ নেওগৰ পাণ্ডিত্যপূৰ্ণ ভূমিকাই তত্ত্বদৰ্শী সমালোচক হিচাপে ডঃ নেওগৰ প্ৰতিভাৰ পৰিচয় দাঙি ধৰিছে। উল্লেখযোগ্য যে, তেখেতৰ বিভিন্ন গ্ৰন্থৰ ভূমিকাসমূহত গভীৰ পাণ্ডিত্যৰ উপৰিও পৈনত হাতৰপৰা সৃষ্টি হোৱা উচ্চমানবিশিষ্ট এটা ৰচনানৈশলীৰ জন্ম দি পৰৱৰ্তীসকলৰ বাবে জোৰবন্তি দাঙি ধৰিছে।

অধ্যক্ষ ত্ৰৈলোক্য নাথ গোস্বামীয়ে “সাহিত্য সমালোচনা” পুথিত কৈছে— “আগৰ কালৰ সমালোচকসকলে সমালোচনা কৰিবলৈ যোৱাৰ সময়ত লেখকৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধান্বিত হৈ কামত প্ৰবৃত্ত হৈছিল। মৌলিক গ্ৰন্থকাৰৰ প্ৰতি সমালোচক এনে শ্ৰদ্ধাশীল হ’লে তেওঁৰ বিশ্লেষণ আৰু বিচাৰ ক্ষমতাৰ ওপৰত ব্যক্তিত্বৰ প্ৰভাৱ পৰাৰ ভয় আছে।” কিন্তু ডঃ নেওগে সমালোচনাৰ বেলিকা সদায়

সত্যৰ কাষ চাপিবলৈ যত্ন কৰে আৰু তাকে কৰোঁতে অগ্ৰিম কথা ক’ব লগা হ’লেও তাৰ প্ৰতি কুণ্ঠাবোধ কৰা দেখা নাযায়।

মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ নামঘোষাৰ সমালোচনা কৰি শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ নামঘোষাৰ (নেওগ সম্পাদিত) ভূমিকাত ডঃ নেওগে কেৱলীয়া মাধৱদেৱৰ লগত তেওঁৰ মানস দৃষ্টিৰে যি মতে পৰিচয় হৈছিল, পঢ়ুৱৈ সমাজক সেইজন মাধৱদেৱক পৰিচয় কৰাবলৈ শ্ৰদ্ধা ভক্তি সহকাৰে প্ৰচেষ্টা চলাইছে। নামঘোষা পুথি “পৰম ভক্ত মাধৱদেৱৰ আধ্যাত্মিক জীৱনৰ অভিজ্ঞতাৰ ছন্দোময় প্ৰকাশ” বুলি লেখা বাক্যমাৰে নামঘোষাৰ গভীৰতত্ত্ব অনুভৱ কৰিবলৈ সহজ কৰি তুলিছে। এই উক্তিৰে দৰাচলতে নামঘোষাৰ তাত্ত্বিক স্বৰূপ আৰু কাব্যিক প্ৰমূল্যৰ মহত্ব ঘোষণা কৰিছে। তদুপৰি মায়াবাদৰ ওপৰত এনে আলোচনা আগবঢ়ালে, যাৰ সহায়ত নামঘোষাৰ মাজত থকা জটিল দাৰ্শনিক তত্ত্বও সহজবোধ্য হৈ পৰিছে।

“শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ বাক্যামৃত”ৰ উপৰিও মহাপুৰুষৰ অন্যান্য পুথিসমূহো সমালোচনা কৰি বিষয়বস্তু বুজাত সহায় কৰিছে। মুঠতে উক্ত মাধৱদেৱৰ বাক্যামৃতৰ ভূমিকাখন গভীৰ অধ্যয়নৰ সাক্ষ্য। শ্ৰীহস্ত মুক্তাৱলী পুথিত ডঃ নেওগে টীকা-ভাষ্য সহকাৰে তথ্যপূৰ্ণ বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে। সেইদৰে সঞ্চয়ন (কবিতা)ৰ ভূমিকাত নেওগে অসমীয়া কবিতাৰ উদ্ভৱ আৰু ক্ৰম-বিকাশৰ বুৰঞ্জীকেই কোৱা নাই; ই তেওঁৰ সৃষ্টিশীল সাহিত্যৰো পৈণতাৰ নিদৰ্শন; য’ত কবিতাৰ আংগিক আৰু কবিসকলৰ স্বকীয় কাব্য দৰ্শনৰো ইংগিত দি গৈছে। ‘মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীশংকৰদেৱ’ পুথিখনত ডঃ নেওগে কেৱল শংকৰদেৱৰ জীৱনী আলোচনা কৰিয়েই ক্ষান্ত নাথাকি তাত সমসাময়িক অসমীয়া জাতিৰ সাংস্কৃতিক জীৱনধাৰাৰ বুৰঞ্জীসন্মত জীৱন্ত ছবি অংকন কৰিছে। এই পুথি ডঃ নেওগৰ অগ্ৰতম উজ্জল প্ৰতিভাৰ স্বাক্ষৰ বহনকাৰী পুথি। অসম সাহিত্য সভাৰদ্বাৰা প্ৰস্তুত আৰু প্ৰকাশিত “পৱিত্ৰ অসম” সম্পাদনা কৰি সেই পুথিৰ ওপৰত পচপন্ন পৃষ্ঠা জোৰা ভূমিকাৰে অসমীয়া সাহিত্যলৈ এক পাণ্ডিত্যপূৰ্ণ বৰঙণি আগবঢ়াইছে। “এই গ্ৰন্থত অসমৰ বিভিন্ন অঞ্চলত সিঁচৰিত হৈ থকা মঠ-মন্দিৰ, তীৰ্থ-দেৱালয়, থান-সত্ৰ, বিহাৰ-বাপুচাং, গীৰ্জা-গুৰুদ্বাৰ আদি সকলো ধৰ্মৰ তীৰ্থস্থানবিলাকৰ উৎপত্তি আৰু বিৱৰণ দিয়া হৈছে।” (ডঃ মহেশ্বৰ নেওগ, মানুহ আৰু কাম-পৃষ্ঠা-৮৭)।

তাত্ত্বশাসন, প্ৰস্তৰ শাসনৰ বিতং বিৱৰণীৰে সম্পাদনা কৰা ডঃ নেওগৰ “প্ৰাচ্যশাসনালী” অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাললৈ এক অনবদ্য অৱদান। সেইদৰে ডঃ নেওগৰ পৌৰাণিক অসমীয়া সাহিত্যৰ ওপৰত থকা দখলৰো স্বাক্ষৰ প্ৰমাণিত হৈছে “চোৰধৰা পিম্পৰা গুচোৱা” কুসুৰাখনত সন্নিবিষ্ট কৰা ভূমিকাৰ মাজেদি।

ডঃ নেওগ আধুনিক সাহিত্যৰো এজন আগশাৰীৰ সমালোচক; কিন্তু আধুনিক সাহিত্যৰ সমালোচনাত নেওগৰ কিছুমান স্বকীয়া বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়। ডঃ নেওগৰ সম্পৰ্কে অধ্যক্ষ ত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামীয়ে কৈছে—“ডঃ নেওগে বাস্তৱ সাহিত্যৰ আলোচনাত যি সন্ধানী আৰু আলোচনাতপৰ মনৰ পৰিচয় দিছে, আধুনিক সাহিত্য আলোচনাত সেই পৰিচয় নাই। তেওঁৰ অসমীয়া ৰূপৰেখাৰ মাজতো সূক্ষ্ম দৃষ্টিৰ অভাৱ বৈ গৈছে। আলোচনাৰ সময়ত নিজৰ মতবাদ প্ৰয়োগ কৰাৰ দৃষ্টান্ত আছে। নেওগৰ যে নাট সঙ্ঘৰ্কে এটা স্পষ্ট মতবাদ আছে, তাৰ নিদৰ্শন তেওঁৰ লেখাৰ মাজত পোৱা নাযায়। কিন্তু তেওঁৰ আলোচনা সদায় নিজৰ কচিৰে নিয়ন্ত্ৰণ কৰে আৰু ইয়াৰ প্ৰভাৱতে নিজৰ ধাৰণাও অজ্ঞাতে আলোচনাৰ মাজত সোমাই পৰে। নেওগৰ আলোচনাৰ মাজত বিশ্লেষণ আছে, উদ্ধৃতিও ঢেৰ; কিন্তু তুলনা কম। তেওঁৰ আলোচনা কিছু পৰিমাণে বিক্ষিপ্ত।” ডঃ নেওগ সঙ্ঘৰ্কে কৰা এই মন্তব্য অধ্যক্ষ গোস্বামীৰ নিজৰ কথা। শেষৰ ফালে মন্তব্যত গোস্বামীয়ে ক’ববদৰে ডঃ নেওগৰ অজ্ঞাতে তেওঁৰ নিজৰ মতবাদে আলোচনাত প্ৰভাৱ কৰা কথাটো নিতান্তই ঠিকাকথা। সমালোচনা কৰোঁতে সমালোচকৰ মন্তব্যই যদি কোনো লেখকৰ লেখাৰ পৰিবৰ্তন আনে সি ভালৰ কথা; যদিহে লেখকজনে লেখক জীৱনৰপৰা বিদায় ল’ব লগা হয়, তেতিয়াহে নিতান্তই দুখ আৰু দুভাগ্যৰ কথা হ’ব। কাৰণ খনিকৰে মূৰ্তি গঢ়ে, পূজাৰীয়ে মন্ত্ৰৰ যোগে মূৰ্তিৰ গাত প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। স্ৰষ্টা হিচাপে লেখকে সৃষ্টিশীল সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰিলেও বসন্ত সমালোচকেহে নিজে বসাস্বাদন কৰাৰ লগতে আনকো বসাস্বাদনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰি দিয়ে। ডঃ নেওগে এই ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট সাৰ্থকতাৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ সমালোচক হিচাপে দক্ষতা প্ৰদৰ্শন কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা দেখা গৈছে। এনে গুণৰ বাবেই ডঃ নেওগ বিংশ শতাব্দীৰ এই দশকলৈকে এগৰাকী অগ্ৰগণী সমালোচক।

॥ উপৰিঃ ॥

অসমীয়া ভাষা সাহিত্যত আঞ্চলিক অবিহণা

মোহনৰাম শইকীয়া

নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ ৰূপালী জয়ন্তী উপলক্ষে পতা উৎসৱত প্ৰকাশ পাব লগা স্মৃতিগ্ৰন্থত নিতাই পুখুৰীকে কেন্দ্ৰ কৰি চৌদিশৰ অঞ্চলসমূহৰ ভাষা জননীৰ পূজাৰীসকলক স্বীকৃতি দি প্ৰৱন্ধ এটি লিখিবলৈ স্মৃতিগ্ৰন্থ সম্পাদনা সমিতিৰ ‘তাগাদা’ আহিল।

সাহিত্য হ’ল সাধনাৰ বস্তু। অধ্যয়ন আৰু অনুৰাগে হৃথুন্দিয়ালে, অধ্যয়নৰ সামগ্ৰী হাতত নাথাকিলে আৰু উপযুক্ত পৰিবেশ এটা নহলে সাহিত্য চৰ্চা কৰা বা সাহিত্যিক হ’বলৈ যোৱা মানে বাওনা হৈ চন্দ্ৰলৈ হাতমেলা বা পৰ্বতত কাছৰকণী বিচৰাৰ দৰে একে কথা। বিশেষকৈ গাঁও অঞ্চলবোৰত, য’ত শিক্ষা, চিন্তা-চৰ্চাৰ বাতাবৰণ সীমিত, পুথি ভঁৰাল আদিৰ নামগোন্ধ নাই, কেৱল মাত্ৰ নাম-কীৰ্তন, ভাওনা-সবাহ, বিয়া-বিহু, খেতি-বাতিতে জীৱন আৱদ্ধ, তাত ৰামায়ণ-মহাভাৰত, ঘোষা-ভাগৱত আদিৰ পাঠেই হ’ল সাহিত্য চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰস্থান। তথাপি প্ৰকৃতৰ্থত সাহিত্যিক হ’ব নোৱাৰিলেও সাহিত্য সৃষ্টি কৰাৰ একোটি স্বকীয় প্ৰয়াসত যে একোজন লোকৰ স্বভাৱজাত দক্ষতা থাকে, তাক স্বীকাৰ নকৰি নোৱাৰি। সেই দিশৰপৰা লক্ষ্য কৰিয়েই আমাৰ ভাষা সাহিত্যলৈ এই অঞ্চলৰ সৃষ্টিমেয় যি কেইজন লোকে বৰ্তমানলৈকে যোগ্যতা অনুসৰি যি যেনেকৈ অবিহণা আগবঢ়াইছে বুলি জানিব পাৰিছোঁ, তাৰে এটি চমু আভাস ইয়াত দাঙি ধৰা হ’ল।

নিতাই পুখুৰীৰ গড়ভগা গাঁও নিবাসী বৰ্তমান বয়সত চাৰিকুৰিৰ দেওনা পাব হোৱা, বুৰঞ্জীৰ প্ৰতি অনুৰাগ থকা শ্ৰীদধিৰাম চেতিয়া দেৱৰ “গদাধৰ সিংহ” নামৰ প্ৰাচীন পত্ৰবীতিত লেখা পুথিখনেই সম্ভৱ অঞ্চলটিৰ প্ৰথম প্ৰকাশ পোৱা গ্ৰন্থ।

নিতাই পুখুৰীৰ আন এজন বয়োবৃদ্ধ লেখক শ্ৰীনাৰায়ণচন্দ্ৰ শৰ্মাদেৱে লেখনি ধৰি তাহানিৰ নৰ্মাল স্কুলৰ মুখপত্ৰ “প্ৰভাত”ত দুই এটি কবিতা আৰু প্ৰৱন্ধ প্ৰকাশ কৰাৰ উপৰিও মনোৰাহী বচনা লেখি সভা সমিতিত পাঠ কৰি

সমাদৰ লাভ কৰিছিল। তেখেতে কিন্তু সেইপথত অধিক আগ নাবাঢ়ি জীৱনৰ শেষৰ পিনে জ্যোতিৰ চৰ্চাতহে আত্মনিয়োগ কৰে।

নিতাই পুখুৰীৰে অলপ এজন লেখক আছিল ৩৬বছৰ হাজৰিকা। স্কুলীয়া ছাত্ৰাৱস্থাৰ নৱমমান শ্ৰেণীৰপৰা কবিতা চৰ্চা কৰি ভালে কেইখন কবিতা পুথি হাতে লেখা অৱস্থাতে এৰি গৈছে। তদুপৰি ভালেখিনি তত্ত্বমূলক প্ৰৱন্ধ সাময়িক আলোচনীৰ পাতত প্ৰকাশ হৈ গৈছে। স্বৰ্গীয় হাজৰিকাৰ প্ৰৱন্ধৰ সবহভাগেই আছিল মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ বৈষ্ণৱ দৰ্শনক সহজভাৱে প্ৰকাশ কৰি প্ৰচাৰৰ মনোভাৱে লেখা।

মৌলিক সাহিত্য বচনাত হাত থকা লেখকজন হ'ল—নিতাই পুখুৰী হাইস্কুলৰ শিক্ষক ৩৬বছৰৰ দিহিংগীয়া বৰুৱা। ৩৬বছৰাদেৱৰ লেখনিসমূহ “আবাহন”, “ভ্ৰমৰ” আদি আলোচনীত প্ৰকাশ পোৱাৰ উপৰিও “অৱসাদ” নামৰ কবিতাৰ পুথি এখনো প্ৰকাশ হৈছিল।

ডিমৌ সাহিত্যসভাৰ জন্মদাতা শ্ৰীমোহনবাম শইকীয়া, শিক্ষক, সাংবাদিক আৰু সাহিত্যিকো। শইকীয়াৰ সম্পাদনাত ডিমৌৰপৰা অতি আটকধুনীয়াতকৈ “ভ্ৰমৰ” নামৰ সচিত্ৰ তিনিমহীয়া আলোচনীখন প্ৰকাশ হৈছিল। শ্ৰীশইকীয়াৰ লেখনিৰ ঘাই স্মৃতি হ'ল—শিশু উপযোগী কবিতা, গল্প, নাটক, বচনা আদি। “মইনা”, “আমাৰ দেশ”, “অৰুণ”, “দীপক” আদি শিশু আলোচনীত প্ৰকাশ পাইছিল বিবিধ শিশু উপযোগী প্ৰৱন্ধ। “গ্ৰীক কাহিনী”য়েই শইকীয়াৰ প্ৰথম প্ৰকাশ পোৱা গ্ৰন্থ। তদুপৰি শব্দমালা শ্ৰীশইকীয়াৰ এটি উল্লেখযোগ্য অৰিহণা।

মন গ'লে মনৰ হাবিয়াস পলুৱাবলৈ লেখা লেখকজন হ'ল নিতাই পুখুৰী হাইস্কুলৰ শিক্ষক শ্ৰীৰত্নেশ্বৰ গগৈ। গগৈ যথার্থতে এগৰাকী কবি। তেখেতৰ কবিতাসমূহ ব্যংগাত্মক।

বহুৱাবাৰীৰ কথাসাহিত্যিক আৰু নিৰ্ভীক সাংবাদিক শ্ৰীবুদ্ধীকুমাৰ ৰাজখনিৰ লেখনি আঙুলিমূৰত লেখিব পৰা হ'লেও যি দুই চাৰিটা গল্প, কবিতা আৰু বিৱৰণমূলক প্ৰৱন্ধ “আমাৰ প্ৰতিনিধি” আৰু “ভ্ৰমৰ”ত প্ৰকাশ পাইছিল তাতেই বুদ্ধিদীপ্ত বুদ্ধীকুমাৰ সাহিত্যৰ সৱলীল গতি প্ৰকাশ নোপোৱাকৈ থকা নাই। ভ্ৰমৰৰ সহযোগী সম্পাদক হিচাপেও ৰাজখনিৰ দেৱে অসমীয়া সাহিত্যলৈ বৰঙণি যোগাই আহিছে।

“বিহুতি পঁজা”ত বহি কল্পনাত ওপঙি ফুৰা নিতাই পুখুৰীৰ স্বভাৱ কৰি

জন হ'ল শ্ৰীকুলেশ্বৰ দত্ত। দত্তদেৱৰ প্ৰকাশ পোৱা প্ৰথম কবিতাৰ পুথিখন হল “কপৰেখা”। ছেগা-চোৰোগাকৈ বিভিন্ন আলোচনী আৰু অন্যান্য স্মৃতি-গ্ৰন্থসমূহত প্ৰকাশ হোৱা কবিতা আৰু জীৱনীমূলক প্ৰৱন্ধৰ উপৰিও দত্তৰ ৰচিত “জ্যোতিৰ্ময়ী ৰেখা”, “মনৰ বননি ভাঙি সময়ৰ নৈ,” আদি কেইবাখনো কবিতা পুথি ইতিমধ্যে প্ৰকাশ পাইছে। দৰাচলতে দত্তৰ লেখনিৰ দখল কবিতাত আৰু তেখেতৰ কবিতাৰ ভাবৰ ওপৰত দখল ৰোমান্টিকতাৰ।

নিতাই পুখুৰীৰে আন এগৰাকী লেখক শ্ৰীভূধৰ কোঁৱৰ। শ্ৰীকোঁৱৰৰ “মানৱ প্ৰেম” নামৰ প্ৰকাশিত পুথিৰ উপৰিও সাহিত্যৰ অন্যান্য দিশত লেখনিৰ দক্ষতা প্ৰকাশিত হৈছে।

অসম সাহিত্য সভাৰ আজীৱন সভ্য ডিমৌৰ শ্ৰীচন্দ্ৰ চেতিয়া এজন পুৰণি ৰীতিত কবিতা ৰচনা কৰা কবি। চেতিয়াৰ প্ৰকাশিত কবিতাৰ পুথি “দীপাঞ্জলি” আৰু “কাব্যসুৰ”। চেতিয়াৰ কবিতাবোৰ সাধাৰণতে ৰোমান্টিক ভাবেৰে পুষ্ট।

কবিতাবে “এটুপি চকুলো” প্ৰকাশ কৰি ভাষা জননীক অৰ্চনা কৰা লোকজন হ'ল দোপনিৰ শ্ৰীপোৱাল চাংমাই।

“শৰীৰ আৰু স্বাস্থ্যতত্ত্ব”ৰ লেখক শ্ৰীনিত্যানন্দ শৰ্মাদেৱে শৰীৰ আৰু মনৰ প্ৰতি সততে সচেতন হৈ সাহিত্য সাধনাত হাত দিয়া দেখা গৈছে।

পাবলিঙৰ শ্ৰীডিম্বেশ্বৰ চেতিয়া আৰু শ্ৰীসোমকান্ত গোহাঁইৰ যুটীয়া প্ৰচেষ্টাত প্ৰকাশ পোৱা কবিতাৰ অৰ্ঘট হ'ল—“স্মৃতিৰ পাপৰি।”

জাতি আৰু সমাজৰ উন্নতিৰ প্ৰতি সদা আগ্ৰহান্বিত কটিয়ৰী নিবাসী শিক্ষক শ্ৰীডম্বেশ্বৰ দেউৰীৰ কাপৰপৰা ওলোৱা গ্ৰন্থ “দেউৰী সংস্কৃতি” মূল্যবান সম্পদ।

গড়ভগাৰ প্ৰথম উচ্চ শিক্ষিত ডেকা শ্ৰীসৰোজ কুমাৰ দত্ত এম্ এ দেৱৰ ৰচিত “সাহিত্য সমীক্ষা” এখনি সাহিত্য সমালোচনামূলক গ্ৰন্থ। বৰ্তমানেও দত্তদেৱে সাহিত্য সাধনাৰ কামত ব্ৰতী হৈ আছে।

বান্দৰমাৰী নিবাসী ৩৬বছৰৰ শইকীয়া এজন ধেমেলীয়া শিক্ষক আৰু আদৰ্শ গৃহস্থী। তেখেতৰ “আবৃত্তি আভাস” আৰু “আদৰ্শ ঘৰখন” নামৰ কবিতা পুথি দুখনিয়েই শইকীয়াৰ কবি মনৰ পৰিচায়ক।

ডিমৌ নিবাসী পুলিছ কৰ্মচাৰী শ্ৰীহৰিচৰণ কাকতিৰ “কেঁচা মৰম” এখন উপন্যাসধৰ্মী নাটক।

কৃষি আৰু সমবায়ত লিপ্ত থকা নিতাই পুখুৰীৰ শ্ৰীববীন দত্তই বিবিধ বিষয়ৰ প্ৰৱন্ধ-পাতি সমসাময়িক বাতৰি কাকতত প্ৰকাশ কৰাৰ উপৰিও আকাশ বাণীৰ সৌজন্ততো ভালেখিনি প্ৰৱন্ধ-পাতি প্ৰচাৰ কৰিছে।

বজাবাবীৰ বাজেন দুৱৰা, চেচুৰাটৰ শ্ৰীহৰিপ্ৰসাদ অধ্যাপক, এই দুয়োগৰাকী লেখকে “বামধেনু” “আরাহন” আৰু “আমাৰ প্ৰতিনিধিত” ভালেখিনি কবিতা প্ৰকাশ কৰিছে। সেইদৰে বজাবাবীৰ শ্ৰীসোমেশ্বৰ দেউৰী, নিতাই পুখুৰীৰ শ্ৰীগোবিন্দ শৰ্মা, শ্ৰীৰামেশ্বৰ কোঁৱৰেও কবিতাৰ সাধনা কৰি দুই এঠাইত প্ৰকাশ কৰা দেখা গৈছে।

নতুন চামৰ অগ্ৰগণী লেখক হ’ল দেওডুৱীৰ শ্ৰীপ্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱা এম্ এ। বৰুৱাৰ লেখনি কিতাপ আকাৰত প্ৰকাশ হোৱা নাই যদিও ভালেকেইখন স্মৃতিগ্ৰন্থ আৰু ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতকোত্তৰ মহলাৰ আলোচনীকে ধৰি ভালে কেইখন আলোচনী সম্পাদনা কৰিছে। সেইদৰে ভালে কেইটা গল্প আৰু প্ৰৱন্ধ নানান আলোচনীত প্ৰকাশ কৰিছে। এটি ছদ্ম নামেৰে কবিতাও ভালেকেইটা ইতিমধ্যে প্ৰকাশ হৈছে। সিয়ে হ’লেও বৰুৱাৰ সাহিত্যৰ ঘাই স্মৃতি হ’ল আলোচনামূলক প্ৰৱন্ধহে।

শিক্ষাৰ পৰিসৰ বৃদ্ধি হোৱাৰ লগে লগে এই অঞ্চলৰ ভালেকেইজন যুৱক-যুৱতীয়ে ভাষা জননীৰ বেদীত অঞ্জলি ঘাচিবলৈ আগ বাঢ়িছে। সমসাময়িক কাকতে-পত্ৰে প্ৰকাশ পোৱা প্ৰৱন্ধ, গল্প, কবিতাৰ লেখকসকল হ’ল—ডিমৌ কলেজৰ অধ্যাপক শ্ৰীতৰুণ বৰুৱা এম্ এ, শ্ৰীমতী কমলা বুঢ়াগোহাঁই এম্ এ, পালেংগীৰ শ্ৰীথানেশ্বৰ গোস্বামী বি, এ, প্ৰবীণ কুমাৰ নাওহলীয়া, কমল দৈ পুলৰ শ্ৰীলিথেন দত্ত বি, এ, বজাবাবীৰ শ্ৰীসোমেশ্বৰ দেউৰী, বহুৱাবাবীৰ শ্ৰীবংশীবদন ৰাজখনিকৰ বি, এ, শ্ৰীচন্দ্ৰকমল ৰাজখনিকৰ আদি।

সাহিত্য সেৱাৰ আন এটি দিশত প্ৰকাশক স্বৰূপে ডিমৌৰ “বিভূ এজেক্ষি”ৰ মালিক শ্ৰীদ্রোণকান্ত গগৈৰ নাম উল্লেখযোগ্য। গগৈয়ে বিহুনাং, বিয়ানাং সবহুৱা নাম আদি সংগ্ৰহ কৰি ভালেখিনি পুথি প্ৰকাশেৰে অসমীয়া গীতি-সাহিত্যৰ প্ৰচাৰত অবিহণা যোগাই আহিছে।

এই অঞ্চলৰ দুখন উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰপৰা প্ৰকাশ পোৱা ছাত্ৰ পৰিষদৰ মুখপত্ৰ হিচাপে নিতাই পুখুৰী উচ্চমাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ “নিৰ্মালি” আৰু ডিমৌ উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ “সমীৰণ” ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সাহিত্য চৰ্চাৰ প্ৰাথমিক

খলি। এই মুখপত্ৰ দুখনৰ যোগেদিও ভালেখিনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে তেওঁলোকৰ ভৱিষ্যতৰ সম্ভাৱনাৰ বেঙনি পেলোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে।

সাহিত্যিকে সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰে আৰু সেই সাহিত্যই বিস্তৃতি লাভ কৰে প্ৰকাশকৰ পৰিষদত। তাকো জনসাধাৰণৰ মাজত যোগান ধৰা একশ্ৰেণী লোকৰ সাহায্য অপৰিহাৰ্য্য। এই ক্ষেত্ৰত ডিমৌ আৰু নিতাই পুখুৰীত থকা বাতৰি কাকত আৰু আলোচনীৰ এজেন্টসকলেও এই অঞ্চলৰ জনসাধাৰণৰ মাজত বাতৰি কাকত আৰু আলোচনীৰ যোগান ধৰি পঢ়ুৱৈ সমাজ গঠন কৰাত যি অবিহণা আগবঢ়াইছে, তাৰ বাবে ডিমৌৰ বাতৰি যোগনীয়া শ্ৰীমোহন ৰাম শইকীয়া, নিয়মীয়া বাতৰিকাকতৰ যোগান ধৰোঁতা শ্ৰীমুকুণ্ড মাধৱ শৰ্মা, শ্ৰীঅনিল কুমাৰ দে, নিতাই পুখুৰীৰ শ্ৰীমিনাৰাম দত্ত বি, এ বি, টি, শ্ৰীকমল শৰ্মা, শ্ৰীমনোৰঞ্জন গগৈ বি, এছ, ছি আৰু শ্ৰীব্ৰজেন দত্তৰ নাম উল্লেখযোগ্য। সাম্প্ৰতিক শিক্ষাৰ দ্ৰুত প্ৰগতিৰ সময়ত এই অঞ্চলৰ উঠি অহা চামৰ মাজত শিক্ষাৰ প্ৰতি যি ধাউতি দেখা গৈছে তাৰপৰা অদূৰ ভৱিষ্যতে এই অঞ্চলত ভাল লেখক ওলোৱাৰ আশা কৰিব পাৰি।

ন লেখকৰ সন্ধানত ভ্ৰমৰ

ফুলেশ্বৰ দত্ত

‘নতুন প্ৰাণৰ ন চকুযুৰি’ নতুন উন্মেষণাবে সদায় সেউজবুলীয়া ; বুকুৰ নতুনখিনিৰে চকুৰ নতুনখিনিৰ স’তে সাপোনভৰা। আবেশেৰে প্ৰাণৰ নতুনখিনিক সদায় হাত বাউল দি মাতে। বুকুৰ নতুনখিনিৰে প্ৰকাশৰ পথ বিচাৰে। আশাই বিচাৰে ভাষা ; ভাষাই বিচাৰে প্ৰকাশৰ মাধ্যম। নতুন মনৰ গুণ-গুণনিখিনিৰে গীত, নৃত্য, কলা, ভাস্কৰ্য্য, সাহিত্যৰ মাধ্যমেৰে প্ৰকাশৰ পোহৰলৈ ওলাই আহিব খোজে। প্ৰকাশৰ মাধ্যমেৰে প্ৰাণৰ আবেশখিনি পাৰ ভাঙি ওপচি পৰে ; থ’বলৈ, ব’বলৈ ঠাই নোহোৱা হয় ; আনকি ঘৰত পৰত, পথাৰতো মন নবহি মন কমোৱা তুলাৰ দৰেহে উৰি ফুৰে ; প্ৰকাশৰ প্ৰতিদান বিচাৰি হৃদয় কঙাল হৈ পৰে ; কঙাল হৃদয় কবি হয় ; কবিয়ে কবিতাবে কয়—

“কি বিচাৰো প্ৰতিদান ? কঙাল হৃদয়ে মোৰ
বিচাৰে কি ধন ?

হাঁহিব বিজুলী এটি, ছটুপি চকুলো ভৰা
এযুৰি নয়ন।

তৃপ্তিৰ কটাক্ষ বিচাৰি নয়নযুৰি হৈ পৰে মৰম ভিক্ষাৰী ; অৰ্থাৎ নতুন প্ৰকাশে সদায় মৰম আৰু প্ৰেৰণা বিচাৰে ; অনুৰূপে আমাৰ অসমীয়া সাহিত্যতো এই বিংশ শতাব্দীৰ যোৱা পঞ্চম দশকত প্ৰকাশিত ন লেখক-লেখিকাসকলৰ প্ৰেৰণাৰ পথত ‘ভ্ৰমৰ’ৰ অৱদানো অতি লেখত ল’বলগীয়া।

ভ্ৰমৰ ! ভ্ৰমৰ জোনাকী যুগৰ সাহিত্যিক স্বৰ্গীয় ভ্ৰমৰচন্দ্ৰ শইকীয়া দেৱৰ সাহিত্য স্মৃতি যুগমীয়া কবি ৰাখিবলৈ তেখেতৰ নামত “সদৌ অসম চুতীয়া সন্মিলনে” ১৯৪৪ চনৰ ২৯ অক্টোবৰত উক্ত সন্মিলনৰ মুখপত্ৰ হিচাপে উলিয়াবলৈ সিদ্ধান্ত কৰে ; যিহেতু ৬ভ্ৰমৰ শইকীয়া চুতীয়া সন্মিলনৰো জন্মদাতা পিতা। সাহিত্যিকৰ সাম্প্ৰদায়িকতা অসজ যেন লাগিলেও ব্যতিক্ৰম নহয় ; আমাৰ ভীষ্মপ্ৰতীম সাহিত্যিক স্বৰ্গীয় পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাও আহোম সন্মিলনৰ জন্মদাতা আছিল।

এখন সন্মিলনৰ মুখপত্ৰ যদিও আলোচনী প্ৰকাশৰ পথত থকা স্বাভাৱিক বাধা বিধিনিষেধ অতিক্ৰম কৰিবলগীয়া হোৱা বাবেই ‘ভ্ৰমৰ’ সম্পাদনা সমিতিয়ে ঠিক যেন ইটালিৰ বিখ্যাত নাৱিক কলমছে স্পেইনৰ ৰজাৰাণীৰ সহায়ত মাত্ৰ তিনিখন জাহাজেৰে নতুন পৃথিৱীৰ সন্ধানত সীমাহীন সাগৰৰ অন্তহীন যাত্ৰাবে আমেৰিকাৰদৰে সমৃদ্ধিশালী নতুন পৃথিৱী আৱিষ্কাৰ কৰাৰ দৰেই “অসম চুতীয়া সন্মিলন—‘ভ্ৰমৰ’ স্মৃতি পূজি”ৰ মাত্ৰ তিনিশ টকা মূলধন লৈ ‘ডেকাবেজ’ৰ ‘বাহী’ৰ যুগৰ উদীয়মান সাহিত্যিক শ্ৰীমোহনৰাম শইকীয়াদেৱে ককালত টঙালি বান্ধি মূৰপুতি লাগিল। মুখ্য সম্পাদক শইকীয়াৰ উপৰিও আৰু তিনিজন সাহিত্যিক ব্যক্তি শ্ৰীসোনাৰাম চুতীয়া বি. এ., শ্ৰীবুদ্ধীন্দ্ৰকুমাৰ ৰাজখনিকৰ আৰু শ্ৰীমহেশ্বৰ চুতীয়া “ভ্ৰমৰ সম্পাদন সমিতিৰ সদস্য” আছিল।

গো খোজৰ পানীত ভূমণ্ডল দেখা পোৱাৰ দৰেই “ভ্ৰমৰৰ জন্ম সাম্প্ৰদায়িক মুখপত্ৰ হ’লেও আমাৰ লক্ষ্য-অসম অসমীয়াৰ। অসমৰ এটি সম্প্ৰদায়ৰ মাণিক হৈ ওপজা ভ্ৰমৰৰ গুণ পূজাৰ কাৰণেই সম্প্ৰদায়ে কৃতজ্ঞতা জনোৱা এই উদ্যোগত সদৌ অসমবাসীৰ আমি সদায় সহায়-সহানুভূতি বাঞ্ছা কৰোঁ। স্বৰ্গীয় ভ্ৰমৰ শইকীয়া কেৱল চুতীয়া সম্প্ৰদায়ৰে নহয়—অসম কাননৰে এপাহি ফুল, সদ্যজাত ভ্ৰমৰেও স্বৰ্গীয়জনৰ স্মৃতি স্থায়ী কৰি ভাষাজননীৰ চৰণ বন্দনা কৰিবলৈ যাতে সুযোগ সুবিধা পায়, তাৰবাবে সমূহ অসমীয়া ভাষাভাষী ৰাইজলৈ সহায় সহানুভূতিৰ আহ্বান জনালোঁ।” [আমাৰ নিবেদন : ভ্ৰমৰ] স্বৰূপাৰ্থত ‘ভ্ৰমৰ’ৰ এই আহ্বান সদৌ অসমৰে প্ৰবীন নবীন সকলো লেখক লেখিকাই সাদৰেৰে গ্ৰহণ কৰা দেখা গ’ল। সঁচাকৈয়ে ভ্ৰমৰৰ পাতত সেই সময়ৰ অসমৰ আলোচনীবোৰত থকা গতানুগতিক দিশ কেইটাৰ বাহিৰেও ভ্ৰমৰ আলোচনীৰ বিশেষ বৈশিষ্ট্য আছিল—সোৱঁৰণ, আহৰণ, সন্মিলন বতৰা, মহিলা মেল, মইনা মেল, অতীত বোটলা, চহাৰ বহা, আমাৰ পুথি ভঁৰাল, ব্যংগচিত্ৰ আদি এই নটা শিতানত ন-পুৰণি লেখক-লেখিকাসকলৰ স্বক্ৰটিপূৰ্ণ প্ৰৱন্ধ, গল্প, কবিতা আৰু চিত্ৰাদিৰদ্বাৰা সুশোভিত হৈ জ্ঞানপিপাসু আৰু সাহিত্যাৰুবাগীসকলৰ মৌলিক আৰু কালনিক ফুলনিত ভ্ৰমৰৰ সমধুৰ গুণগুণনি শুনা গৈছিল। সাহিত্যৰ স্মৃতি মৌচাক বচনা, ফুলৰেণু সংগ্ৰহ আৰু সুস্বাদু বিতৰণত ভ্ৰমৰৰ ভূমিকাৰ প্ৰতি মুগ্ধ হৈ প্ৰণীতবশা সাহিত্যিক ডক্টৰ বাণীকান্ত কাকতীদেৱে কৈছিল—“সুন্দৰ আলোচনী। বিতৰণ হৈছে।” সাৰগৰ্ভ আৰু মনোৰঞ্জক

প্ৰৱন্ধপাতিত মোহিত হৈ সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীবেণুধৰ শৰ্মা দেৱে কৈছে—“ল’ৰা বুঢ়া সকলোৱে পঢ়িব আৰু উপভোগ কৰিব পৰা আলোচনীৰ অভাৱ ভ্ৰমৰে পূৰণ কৰিছে।” তদুপৰি ভ্ৰমৰ সম্পাদনৰ পৰিপাটি সাজসজ্জা, সুন্দৰ বেটুপাত আৰু অগ্ৰাণ্ত বিষয়বস্তুত আকৰ্ষিত হৈ প্ৰবীণ লেখক শ্ৰীমোহনচন্দ্ৰ মহন্ত দেৱে লিখিছিল—“গাঁৱত থাকি এনে চকুত লগা আৰু মনত লগা কাকতখনি উলিয়াব পৰা বাবে নথৈ শলাগ লৈছোঁ” ইত্যাদি। সঁচাকৈয়ে সদৌ অসমতে গাঁৱে-ভূঞা, নগৰে-চহৰে, পৰ্বতে-পাহাৰে সমাদৰ পাওঁতা একমাত্ৰ সচিত্ৰ তিনিমহীয়া আলোচনী ‘ভ্ৰমৰে’ অসমীয়া সাহিত্যৰ ন-পুৰণি লেখক-লেখিকাসকলৰ বিবিধ প্ৰৱন্ধৰ সম্ভাৱ লৈ ধুনীয়া চিত্ৰাদিৰে অটোমটোকাবিকৈ প্ৰকাশ হৈ সাহিত্যৰ সুভাষণ বিলোৰাত ভ্ৰমৰ আলোচনী অগ্ৰগণী।

বৰ্তমান সদৌ অসমৰে জনপ্ৰিয় অনুষ্ঠান “মইনা মেল” এই অনুষ্ঠানটি উদ্ভাৱনৰ মূল ‘ভ্ৰমৰ’ আলোচনীহে আছিল।

ওপৰত উল্লেখ কৰা বিশেষ বিশেষ বৈশিষ্ট্যযুক্ত শিতানসমূহ লৈ প্ৰকাশিত ভ্ৰমৰৰ আদিৰপৰা অন্তলৈকে কোমল বয়সীয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, চেমনীয়া, নবীন আৰু প্ৰবীন, অথাত লেখক-লেখিকাসকলৰ সাহিত্য চৰ্চা আৰু লেখনি প্ৰকাশত কোনো কাৰ্পণ্য কৰা দেখা পোৱা নাযায়। “আমাৰ পুথি ভঁৰাল” চ’ৰাটিত, স্বৰ্গীয় হৰিৰাম ডেকা, ডক্টৰ ললিত বৰুৱা আদি প্ৰবীন সাহিত্যিক-সকলৰ গ্ৰন্থ সমালোচনাৰ লগে লগে ন লেখক-লেখিকাসকলৰ পুথি সমালোচনাত সহানুভূতি আৰু সবলতাৰে দোষ-ক্ৰটাবোৰ দেখুৱাই দি গ্ৰন্থ প্ৰণয়নত উৎসাহ উদ্দীপনা প্ৰদৰ্শনহে দেখা পোৱা যায়। স্বভাৱতে দেখা যায় যে ব্যৱসায়াত্মক স্বাৰ্থত বহুতো আলোচনী প্ৰকাশকে খ্যাতিমান বা প্ৰতিভাশালী লেখক-লেখিকাৰ লেখনিসমূহহে প্ৰকাশ কৰিবলৈ যত্ন কৰে; কিন্তু ভ্ৰমৰ প্ৰকাশকে ব্যৱসায়াত্মক স্বাৰ্থলৈ পিঠি দি ন সাহিত্যিকৰ প্ৰতিভা উন্মেষণৰ সন্ধানতহে ব্ৰতী আছিল। কোৱা বাহুল্য—সাহিত্যৰ গজালি গজা নিতাইপুখুৰী আধুনিক নগৰমুখী এখন উন্নত গাঁৱলীয়া ঠাইৰপৰা মাত্ৰ পাঁচ কিলোমিটাৰ দূৰ, আনহাতে ‘ডিৰ্মো’ এই ‘মিনি’ টাউনখনৰপৰা তিনি কিলোমিটাৰ দূৰত অৱস্থিত গাঁও এখনৰ এজন শিক্ষকৰ ঘৰৰ মেজৰপৰা জাপে জাপে পাণ্ডুলিপি ওলাই গৈ কলিকতা মহানগৰীত সাজিকাচি আটকধুনীয়া অসমীয়া আলোচনী

হৈ অসমৰ সাহিত্য কাননত বিচৰণ কৰি “চিৰ চেনেহী মোৰ ভাষা জননীৰ” পৱিত্ৰ বেদীলৈ বঙা-বগা, গোক্কাৱা-নোগোক্কাৱা ফুলৰ পাপৰিবোৰ—ফুল বঙা বেণুবোৰ ছটিয়াই যোৱা ‘ভ্ৰমৰ’ৰ গুণাৱলীখিনি যি কোনো সাহিত্যসেৱীৰ বাবে অতি পৱিত্ৰ আৰু মহৎ আদৰ্শৰ শিলালিপি !!

ভ্ৰমৰ আলোচনী ১৮৬৯ শকাব্দ (ইং ১৯৪৭ খৃষ্টাব্দ) ভোগালী বিহু সংখ্যাৰ পৰা প্ৰকাশ হৈ চতুৰ্থ বছৰৰ প্ৰথম সংখ্যা প্ৰকাশ হৈয়ে গতানুগতিক অগ্ৰাণ্ত অসমীয়া আলোচনীৰ দৰেই হঠাৎ অপ্ৰকাশৰ তালিকাভুক্ত হ’ব লগা হ’ল; অথচ এই চাৰিবছৰৰ ভিতৰতে ভ্ৰমৰ আলোচনীয়ে কম-বেচ শতকৰা পয়ত্ৰিশ গৰাকী ন লেখক-লেখিকাক বৰ্তমান অসমৰ প্ৰতিভাৱান সাহিত্যিক কৰি গঢ়ি তোলাত সহায় কৰিলে।

‘ভ্ৰমৰ’ আলোচনীয়ে সাহিত্যিক প্ৰতিভা বিকাশৰ পথ মুকলি কৰা কেইজনমান সাহিত্যিকৰ নাম উল্লেখ কৰা সমীচীন হ’ব; আৰু এয়ে হ’ব—‘ন লেখকৰ সন্ধানত ভ্ৰমৰ’ সমীক্ষাৰ সমীক্ষীকৰণ।

অসম সাহিত্য সভাৰ ভূতপূৰ্ব সূযোগ্য প্ৰধান সম্পাদক তথা অক্লান্ত সাংগঠনিক সাহিত্যকৰ্মী স্বৰ্গীয় হৰিপ্ৰসাদ নেওগদেৱৰ বহুমুখী সাহিত্য প্ৰতিভাৰ প্ৰেৰণাৰ মূল উৎস ‘ভ্ৰমৰ’ আলোচনী; আনকি উদীয়মান সাহিত্যিক নেওগ ছাত্ৰ অৱস্থাতে ভ্ৰমৰ আলোচনীৰ ‘ছাত্ৰমহল বিভাগ’ৰ সাংগঠনিক প্ৰচাৰ সম্পাদকো আছিল। অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰথিতযশা আধুনিক কবি ডেকা নীলমণি ফুকনো ভ্ৰমৰৰ চেমনীয়া কবি লেখক আছিল। নানান মৌলিক প্ৰৱন্ধৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ সোঁতৰ বঢ়োৱা আন জন লেখক শ্ৰীঅৰূপীচন্দ্ৰ বৰাদেৱৰ প্ৰথম লেখা আৰু প্ৰথম কাব্য ‘ধূলি’ৰ সমালোচনা ভ্ৰমৰতে প্ৰকাশ হৈছিল। ভাৰত চৰকাৰৰ সাহিত্য একাডেমীৰ ৰাষ্ট্ৰীয় পুৰস্কাৰ লাভ কৰা সাহিত্যিক বীৰেন ভট্টাচাৰ্য্যও ভ্ৰমৰৰে ডেকা লেখক। সাহিত্যিক দম্পতী মহম্মদ পিয়াৰ আৰু আলিমুন্নিচা পিয়াৰৰো প্ৰথম লেখা আৰু “নীলপখী” কাব্যৰ সমালোচনা ভ্ৰমৰতে প্ৰকাশ হৈছিল। সাংবাদিক মহেশ্বৰ চুতীয়া, পদ্মবিকাশ বৰগোহাঞি ৰামপ্ৰসাদ শইকীয়া, বুদ্ধীন্দ্ৰকুমাৰ ৰাজখনিৰ, প্ৰমোদ বৰদলৈ, দেবীপ্ৰসাদ কটকী, কেশৱানন্দ দেৱ গোস্বামী, নবীনচন্দ্ৰ বৰুৱা, সূৰ্য্য বৰা, দক্ষিণপাট সত্ৰৰ ধৰ্মগুৰু শ্ৰীশ্ৰীৰমানন্দ দেৱ ডেকা সত্ৰাধিকাৰ গোস্বামী, অৰুণ বৰপূজাৰী, মজিবুদ্দিন আহমদ, হৰেন কোঁৱৰ, তৰুন চক্ৰৱৰ্তী, নলিনী ভট্টাচাৰ্য্য, মাণিকী

মধুৰী নেওগ, অপূৰ্ণ ভাৰতী, শৰৎ বায়বকৰা, পবিত্ৰ চন্দ্ৰ বৰা, শৰৎ দত্ত, থগেন গগৈ, লক্ষেশ্বৰ চুতীয়া, তোমেশ্বৰ বৰবকৰা, ভূধৰ কোঁৱৰ, বত্ৰেশ্বৰ গগৈ, তৰুণচন্দ্ৰ পামেগাম, সৰ্বেশ্বৰ জালভাৰী ফুকন, জীৱেশ্বৰ ছুৱা, বন্দনা বকৰা, বীণা বকৰা, গুল আনাৰু বেগম, মহেন্দ্ৰনাথ বৰপূজাৰী, ভগগিৰি বায়চৌধুৰী, অনিল ভট্টাচাৰ্য্য, নীলাম্বৰ দাস, দেৱেশ্বৰ দিহিংগীয়া বকৰা, অক্ষয় কুমাৰ ব্ৰহ্ম, মাথনি বৰা, ফুলেশ্বৰ দত্ত ইত্যাদি।

“ভাৱৰ আঁৰে আঁৰে ঢোলত চাপৰ পৰা” দৰেই প্ৰথিতযশা সাহিত্যিক স্বৰ্গীয় ডিম্বেশ্বৰ নেওগ, বনফুলৰ কবি ছুৱা, বকুল বনৰ কবি শ্ৰী আনন্দচন্দ্ৰ বকৰা, বুৰঞ্জীবিদ শ্ৰীবেণুধৰ শৰ্মা, শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, ডক্টৰ শ্ৰীমহেশ্বৰ নেওগ, তীৰ্থনাথ গোস্বামী, কুমুদেশ্বৰ, বৰঠাকুৰ শ্ৰীহেম বকৰা আদি প্ৰখ্যাত লেখকসকলৰ লেখনিৰ আঁৰে আঁৰে ওপকল্প ন লেখক-লেখিকাসকলক অসমীয়া সাহিত্যৰ বৰ বভাতলীলৈ আগবঢ়াই অনা কাৰ্য্যই অসমীয়া ভাষা সাহিত্যলৈ ভ্ৰমৰৰ বিশিষ্ট অৱদান। কোনে জানে; কোনোবা অনাগত ভৱিষ্যতত অসমীয়া সাহিত্যই কি বিশ্বজনীন সাহিত্য সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰিব?

পৰিশেষত কওঁ—অসমীয়া সাহিত্য ফুলনিত ‘ভ্ৰমৰ’ আজি উৰা নাই, গুণ-গুণনি শুনা নাই; ভ্ৰমৰৰ পাখিত ফুল বেগু দেখা নাই; কিন্তু দেখিছোঁ, ভ্ৰমৰৰে সুযোগ্য সম্পাদক শ্ৰীমোহনৰাম শইকীয়া সজীৱ হৈ আছে; সহযোগী সম্পাদক শ্ৰীবুদ্ধীন্দ্ৰকুমাৰ ৰাজখনিকৰো তেজাল হৈ আছে; আৰু আছে—অসমৰ অগণন নতুন চামৰ ন ন লেখক-লেখিকাসকল; সেয়ে মোৰ মনত প্ৰশ্নৰ উদয় হয়—আমি আকৌ এবাৰ সাহিত্য ফুলনিলৈ ‘ভ্ৰমৰ’ক আদৰি আনিব নোৱাৰোঁনে?

অকণক তৰুণ আৰু তৰুণক প্ৰবীণ কৰি গঢ়ি তোলাৰ পথত সাহিত্যিক জীৱনৰ কাহিলি কাহিলি পোহৰতে “উঠবে উঠ বাপু”... বড়গীতৰ গুণ গুণনিৰে ন লেখক-লেখিকাসকলৰ লেখনি প্ৰকাশ কৰি উচাহ দিওঁতা ভ্ৰমৰলৈ মোৰো প্ৰাৰ্থনা ফুলবেগু একাজলি আগবঢ়ালোঁ !!

নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ চমু পৰিচয়

ৰজনীকান্ত দত্ত

সম্পাদক

শ্ৰদ্ধেয় ককা শ্ৰীনিলমণি ফুকনৰ সভাপতিত্বত বহা ১৯৪৪ চনৰ অসম সাহিত্য সভাৰ শিৱসাগৰ অধিবেশনৰ ঠিক পিছতেই জন্ম হ’ল নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ। ককাৰ নামেৰে নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাখনৰ নাম উল্লেখ কৰিব খুজিছোঁ। এই বাবেই যে, অসমৰ পাহাৰ-তৈয়াম, নগৰ-চহৰ, চোৱাই নিয়া একমাত্ৰ জাতীয় অনুষ্ঠানটিৰ প্ৰতি অসমীয়া মানুহৰ মানসিক প্ৰস্তুতিৰ গুৰিতেই এখেত প্ৰধান হোতা। ঠিক ১৯৪৫ চনৰ আৰম্ভণীৰ লগে লগেই ককাই বাটকুৰি বাই নিতাই পুখুৰী ওলালহি। আহি লগ পালে নিতাই পুখুৰীৰ অক্লান্ত সমাজকৰ্মী, শিক্ষাবিদ-বিপ্লৱী নেতা ৩সোনাৰাম হাজৰিকাক। আৰু লগ পালে সেই সময়ৰ ত্যাগী ব্যৱসায়ী সমাজ কৰ্মী শ্ৰীকুলধৰ শইকীয়া আৰু স্বাধীনতা যুজাৰ শ্ৰীহৰিপ্ৰসাদ শৰ্মা অধ্যাপকক। শ্ৰীযুত কুলধৰ শইকীয়াৰ ঘৰতে অনুষ্ঠিত হ’ল প্ৰথম সভাখন। প্ৰতিষ্ঠা হ’ল নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ। সভাপতি, সম্পাদক আৰু কোষাধ্যক্ষ ৰূপে ক্ৰমান্বয়ে ৩সোনাৰাম হাজৰিকা, শ্ৰীযুত হৰি প্ৰসাদ শৰ্মা অধ্যাপক (বৰ্তমান ৰাজনৈতিক পেঞ্চনাৰ) আৰু শ্ৰীকুলধৰ শইকীয়াই কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰিলে। কাৰ্য্যালয় আৰম্ভ হ’ল শ্ৰীযুত শইকীয়াৰ ঘৰতে। ১৯৪৬ চনত ডিব্ৰুগড় অধিবেশনত নিতাই পুখুৰীৰপৰা দুজন প্ৰতিনিধিয়ে প্ৰতিনিধিত্ব কৰিলে। সদৌ অসমৰপৰা গোট খোৱা ৩৪ জন প্ৰতিনিধিৰ মাজত নিতাই পুখুৰীৰে আছিল দুজন। ইও এটা গোঁৱৰৰ কথাই। ইয়াৰ পিছত মাৰ্ঘেৰিটা অধিবেশনতো আমাৰ সভাৰপৰা দুজনে প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। মাৰ্ঘেৰিটা অধিবেশনৰ পিছৰপৰা কেইবা বছৰো ধৰি অসম সাহিত্য সভা নিষ্ক্ৰিয় প্ৰায় হয়। লগে লগে অন্যান্য শাখাৰদৰে নিতাই পুখুৰী শাখাও নিষ্ক্ৰিয় হৈ পৰে। বুৰঞ্জীবিদ ডঃ সূৰ্য্য কুমাৰ ভূঞা আৰু সুসাহিত্যিক শ্ৰীযুত অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাদেৱৰ অক্লান্ত প্ৰচেষ্টাৰ ফলত শিলং অধিবেশন বহাৰ পৰাহে সাহিত্য সভাই পুনৰ গা কৰি উঠে।

১৯৫৪ চনলৈকে এই কেই বছৰৰ ভিতৰত নিতাই পুখুৰীত সাতখন স্বীকৃত সভাৰ জন্ম হয়। সেই সভাসমূহ হ'ল।

- ১। সংস্কৃতি সংঘ।
- ২। নিতাই পুখুৰী সংবাদ সেৱী সমাজ।
- ৩। " " কেন্দ্ৰীয় পুথি ভঁৰাল
- ৪। " " অৰুণ সংঘ।
- ৫। " " মেকজ্যোতি সাহিত্য সংঘ।
- ৬। " " মুকুন্দ অধ্যয়ন চক্ৰ।
- ৭। " " জনতা সাহিত্য সেৱী সমাজ।

এই সাতোখন স্বীকৃত সভাৰ লগত নিবিড়ভাৱে জড়িত সাহিত্য সেৱী ব্যক্তি-সকলৰ নাম তলত উল্লেখ কৰা হ'ল। চলাসকল-৩৬৬গুৰুগুৰু বৰুৱা, ৩৬৬জীৱেশ্বৰ বৰা, ৩৬৬সোণাৰাম হাজৰিকা, ৩৬৬দেৱেশ্বৰ দিহঙীয়া বৰুৱা, ৩৬৬দেৱেন হাজৰিকা, ৩৬৬ভূধৰ ঠাকুৰ, ৩৬৬ডিম্বধৰ কোঁৱৰ, ৩৬৬বিজ্ঞানধৰ হাজৰিকা।

থকাসকল-সৰ্বশ্ৰী নাৰায়ণ চন্দ্ৰ শৰ্মা, সাধিৰাম শইকীয়া, ফুলেশ্বৰ দত্ত, জগত চন্দ্ৰ গগৈ, তৰুণচন্দ্ৰ গগৈ, নবীনচন্দ্ৰ গগৈ, বুদ্ধীন্দ্ৰ কুমাৰ বৰা, ভূধৰ কোঁৱৰ, ববীন দত্ত, লৱ খাউণ্ড, বত্ৰেশ্বৰ গগৈ, হৰিপ্ৰসাদ শৰ্মা অধ্যাপক, কুলধৰ শইকীয়া, বুদ্ধেশ্বৰ দত্ত, নবীন চন্দ্ৰ ভূঞা, সোমেশ্বৰ দত্ত, ডিম্বধৰ বৰুৱা, টুনীৰাম দত্ত, কেশৱ চন্দ্ৰ দত্ত, কণীধৰ ওজা, মোহনৰাম শইকীয়া, ভোগেশ্বৰ দত্ত, বাজেশ্বৰ বৰুৱা, কণীধৰ কোঁৱৰ, শৰৎ চন্দ্ৰ বৰগোহাঁই আৰু বহুতো খ্যাত অখ্যাত লোক।

১৯৫৩ চন পৰ্য্যন্ত এই সভা কেইখনে বিভিন্নভাৱে বিভিন্ন দিশত কাৰ্য্যকৰী ব্যৱস্থাবে সাহিত্য চৰ্চা কৰি আহি ১৯৫৪ চনত কেউখন সভা এক কৰি যোৰহাট অধিবেশনত প্ৰতিনিধিত্ব পাবৰ বাবে "নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভা" নামকৰণ কৰিবলৈ প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰি সেই সময়ৰ অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীযুত অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা দেৱৰ হাতত দিয়া হয়। ইতিমধ্যে এই শাখা সভাৰ সম্পাদক ৰূপে কাৰ্য্যনিবাহ কৰি থকা ৩৬৬গুৰুগুৰু বৰুৱাদেৱ চৰকাৰী কামত নিতাই পুখুৰী এৰি যাব লগা হোৱাত নবীন সাহিত্যিক ৰূপৰেখাৰ কবি শ্ৰীফুলেশ্বৰ দত্তই সম্পাদকৰ দায়িত্ব বহন কৰে। দুবছৰৰো ওপৰকাল শ্ৰীদত্তই সম্পাদকীয় দায়িত্বত থকাৰ পিছত তেখেতো চৰকাৰী কামত এই ঠাই এৰি যাব লগা হয়। কিছুদিনৰ বাবে সেই সময়ৰ শাখা সভাৰ সভাপতি শ্ৰীসাধিৰাম

শইকীয়াই নিজৰ দায়িত্বত সভা পৰিচালনা কৰিব লগা হয়। ১৯৫৬ চনৰপৰা ১৯৫৯ চনৰ ভিতৰত সম্পাদক ৰূপে কাৰ্য্যভাৰ পৰিচালনা কৰা লোকসকল হ'ল— ১। শৰৎচন্দ্ৰ বৰগোহাঁই ২। শ্ৰীকণীধৰ লাহন ৩। শ্ৰীদুৰ্গানাথ দেউৰী। ১৯৫৯ চনত ৩৬৬বিজ্ঞানধৰ হাজৰিকাক সম্পাদক ৰূপে নিৰ্বাচিত কৰে। ৩৬৬হাজৰিকাই দহ বছৰ কাল তেখেতৰ মৃত্যুৰ মুহূৰ্তলৈকে কৃতিত্বৰে এই দায়িত্ব পালন কৰে। সেই সময়ৰ সভাপতি আছিল শ্ৰীসাধিৰাম শইকীয়াদেৱ। এই কালচোৱাতে সৃষ্টি হ'ল ভ্ৰাম্যমান আলোচনা চক্ৰৰ। ৩৬৬হাজৰিকাৰ দিনতে বিভিন্ন তত্ত্বগুৰু মৌলিক বিষয়ৰ ওপৰত প্ৰায় ডেৰকুৰিটা আলোচনা চক্ৰ অঞ্চলৰ বিভিন্ন স্থানত অনুষ্ঠিত কৰা হয়। লগে লগে জন্ম হ'ল এচাম নতুন সাহিত্যিকৰ। ৩৬৬হাজৰিকা নিজে আছিল একেধাৰে শিল্পী, কবি, নাট্যকাৰ আৰু কথা সাহিত্যিক। বিশেষতঃ নাট্যসাহিত্য আৰু শংকৰী সাহিত্যৰ ওপৰত তেখেতৰ এখন নিপুণ হাত আছিল। তেখেতে ভালেকাইখন নাটক হাতে লিখা অৱস্থাত এৰি গৈছে। নিতাই পুখুৰীৰ দুৰ্ভাগ্য এই জনা কৃতী সাহিত্যিকক অকালতে হেৰুৱাবলগীয়া হ'ল।

১৯৬৮ চনত তেখেতৰ পৰলোকৰ পিছতেই নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাৰ সম্পাদক ৰূপে আমাক নিৰ্বাচিত কৰে, তেতিয়াৰপৰা অৱশ্যে আমি সম্পাদকৰ দায়িত্ব পালন কৰিবলৈ বিভিন্ন ধৰণে যত্ন কৰি আহিছোঁ। এই খিনিতে এটা কথা উল্লেখ কৰিব লাগিব যে ১৯৭০ চনত স্নাতকোত্তৰ মহাবিদ্যালয়ত প্ৰশিক্ষণ ল'বৰ বাবে আমি এবছৰ কাল যোৰহাটত থাকিব লগা হয়। এই বছৰটোত শাখা সভাত সম্পাদকৰ দায়িত্বত শ্ৰীপ্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱাই কাৰ্য্য নিৰ্বাহ কৰে। বৰ্তমান পৰ্য্যায়ত অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যসূচী বিস্তৃত। এই বিস্তৃত কাৰ্য্যসূচী ৰূপায়নৰ বাবে শাখা সভাসমূহৰ দায়িত্বও বেছি। সেই সমূহ কাৰ্য্যসূচীতে আমাৰ শাখাসভাৰ তৰফৰপৰা যথাসাধ্য সহায় সহযোগৰ ক্ৰটি কৰা নাই। তেতিয়াৰপৰা বৰ্তমানলৈকে সভাপতিৰ দায়িত্ব পালন কৰি শ্ৰদ্ধেশ্বৰ শ্ৰীৰত্নেশ্বৰ গগৈ দেৱে সকলো ক্ষেত্ৰতে সহায় কৰি শাখাসভাৰ উন্নতি কৰে কাম কৰি আহিছে।

আমাৰ দিনতো ভ্ৰাম্যমান আলোচনা চক্ৰৰ যোগেদি সাহিত্য সাধনা আৰু এই জাতীয় অনুষ্ঠানটিক জনমানসৰ গভীৰ কোণত প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ কাম যৎপৰো-নাস্তি কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে। এতিয়ালৈকে ডেৰকুৰিৰো ওপৰ আলোচনা চক্ৰৰ বৈঠক অনুষ্ঠিত কৰা হৈছে। বহুতো আলোচনা চক্ৰ ন অসমীয়া লোকৰ

মাজতো অনুষ্ঠিত কৰা হৈছে। বিশেষতঃ গোহাইবাৰী চাহ বাগানৰ মজুতৰ তাই ভনীসকলৰ মাজত অনুষ্ঠিত কৰা আলোচনা চক্ৰই ন অসমীয়া বনুৱাসকলৰ অন্তৰত গভীৰ বেথাপাত কৰিব পাৰিছে বুলি আমাৰ বিশ্বাস হয়। এই প্ৰসংগত উক্ত বাগানৰ পৰিচালক শ্ৰীমানিকচন্দ্ৰ মহন্তৰ নাম উল্লেখ নকৰিলে ভুল কৰা হ'ব।

আমাৰ দিনৰ বিশেষ উল্লেখযোগ্য কাম বেজবৰুৱা, গোহাই বৰুৱা, মফিজুদ্দিন আহমদ হাজৰিকা আৰু কনকলাল বৰুৱাৰ জন্ম শতবাৰ্ষিকী উৎসৱৰ সমাবোধ। অসমীয়া সাহিত্যৰ এই কেউজন যুগ সৃষ্টিকাৰী সাহিত্যিকৰ জন্ম শতবাৰ্ষিকী উৎসৱত নিতাই পুখুৰীৰ বাইজৰ বিপুল সমাবোধ স্বৰ্গীয় হৈ ব'ব। উল্লেখযোগ্য যে, বেজবৰুৱাৰ জন্ম শতবাৰ্ষিকীৰ প্ৰকৃত দিৱসত অসম সাহিত্য সভাই এই অনুষ্ঠান উদ্‌যাপন কৰিব নোৱাৰিলেও নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাই বেজবৰুৱাৰ প্ৰকৃত জন্ম দিৱসতেই এই উৎসৱ পালন কৰে আৰু এই দিৱস পালন কৰা হয় বছৰাবীত। উক্ত গাঁৱৰ বাইজৰ স্বৰ্গীয় সহায় আৰু সহানুভূতিত উৎসৱে সফলতা লাভ কৰে। ইয়াৰ উপৰিও আমাৰ শাখাৰ জৰিয়তে অল্প পৰিমিত ডিমোঁত তিনিখন আলোচনা চক্ৰৰ বৈঠক অনুষ্ঠিত কৰা হৈছে। এই প্ৰসংগত অসম সাহিত্য সভাৰ লগত ঘনিষ্ঠভাৱে জড়িত ডিমোঁ নিবাসী অসম সাহিত্য সভাৰ আজীৱন সদস্য শ্ৰীচন্দ্ৰ চেতিয়া আৰু শ্ৰীনবীন বৰগোহাঁইৰ নাম উল্লেখণীয়।

তিনশৰো ওপৰ সদস্যেৰে গঠিত নিতাই পুখুৰী শাখা সাহিত্য সভাখন নিশ্চয় গাঁও অঞ্চলৰ এক বিৰাট অনুষ্ঠান। এই বৃহৎ অনুষ্ঠানটিৰ প্ৰতি জনসাধাৰণৰ আকৰ্ষণ সৃষ্টি কৰিবলৈ কৰ্মকৰ্তাসকলৰ উদ্যোগ বাঞ্ছনীয়। জনামতে শিৱসাগৰ জিলাৰ ভিতৰত আমাৰ শাখাৰ স্থান তৃতীয়।

আমাৰ শাখা সভাবে সদস্য শ্ৰীবুদ্ধীন্দ্ৰ কুমাৰ ৰাজখনিকৰ দেৱে ধুবুৰীৰ ৰূপালী জয়ন্তী অধিবেশনত অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্য নিৰ্বাহকৰ সদস্য নিৰ্বাচিত হয়। আৰু তেখেতে এতিয়ালৈকে ছবাৰ এই সদস্য পদত কাৰ্য্য নিৰ্বাহ কৰি আহিছে। তেখেতক লৈ নিতাই পুখুৰীৰ বাইজে গোঁৱৰ বোধ কৰাটো স্বাভাৱিক। এই কথাও এইখিনিতে উল্লেখণীয় যে শ্ৰদ্ধেয় ৰাজখনিকৰ দেৱে সাহিত্য সভাৰ প্ৰকাশনসমূহ বেচি কেৱল সাহিত্য সভাৰ পুঁজিকে টনকিয়াল কৰা নাই; লগতে অসমৰ চুকে কোণে সাহিত্য সভাৰ আপুৰুগীয়া সম্পদ সাহিত্য সভাৰ বাইজৰ মাজত বিলাই দিবলৈ সমৰ্থ হ'ল। আমাৰ আলোচনা চক্ৰসমূহৰ মূখ্যতম

উদ্দেশ্য হ'ল এফালেদি অঞ্চলৰ চুকে কোণে থকা সাহিত্য প্ৰেমীৰ লগত সাহিত্য সভাক সন্মুখ কৰোৱা আৰু আনহাতে নবীন-প্ৰবীন লেখক-লেখিকাৰ সৃষ্টি কৰা। লগতে স্থানীয় বহুমুখী প্ৰতিভাশালী ব্যক্তিক আলোচনা চক্ৰতেই সম্বৰ্ণনা জনোৱা। এই মৰ্মে আমি অঞ্চলৰ ভালেকেইজন গুণী জ্ঞানী ব্যক্তিক শাখাসভাৰ তৰফৰপৰা সম্বৰ্ণনা জনাই তেখেতসকলৰ গুণৰ স্বীকৃতি দিবলৈ সমৰ্থ হৈছোঁ।

এই সময়ছোৱাৰ লেখক-লেখিকাসকলৰ নাম উল্লেখ কৰাৰ লোভ সামৰিব নোৱাৰিলোঁ।

তত্ত্বগধুৰ প্ৰৱন্ধ লেখকসকল

৬ দেবেশ্বৰ দিহিঙীয়া বৰুৱা ৬ বিদ্যাধৰ হাজৰিকা, ববীন দত্ত, কৰ্ণপ্ৰসাদ গগৈ, বংশীবদন ৰাজখনিকৰ প্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱা সাধিৰাম শইকীয়া, বোমেশ্বৰ গগৈ, ডিম্বেশ্বৰ চেতিয়া, ৰামেশ্বৰ কোঁৱৰ, অধ্যাপক মুহী গগৈ, অপূৰ্ব দত্ত।

গল্প লেখকসকল

শ্ৰীনিত্যেন বৰুৱা, সুশীল শৰ্মা, ৰমেশ গগৈ, ববীন দত্ত, যোগেন চন্দ্ৰ বৰুৱা।

কবিসকল

শ্ৰীফুলেশ্বৰ দত্ত, বীৰেন ৰাজখনিকৰ, লক্ষ্মী গগৈ, ৰামেশ্বৰ কোঁৱৰ, চন্দ্ৰ চেতিয়া, ৰত্নেশ্বৰ গগৈ, ইন্দুভূষণ গগৈ, বসন্ত বড়া, সোমকান্ত বুঢ়া গোহাঁই।

ব্যংগ লিখক

শ্ৰীৰাহেন্দ্ৰ প্ৰসাদ দুৱৰা শ্ৰীতৰুণ বৰদলৈ।

সমালোচকসকল

শ্ৰীনিত্যানন্দ শৰ্মা বি, এ, বি, টি, ৰজনীকান্ত দত্ত, বংশীবদন ৰাজখনিকৰ, নবীনচন্দ্ৰ গগৈ, নবীন বৰগোহাঁই, বুদ্ধীন্দ্ৰকুমাৰ ৰাজখনিকৰ, কৰ্ণপ্ৰসাদ গগৈ, ডিম্বেশ্বৰ চেতিয়া, ভুবনচন্দ্ৰ দত্ত, গোবিনচন্দ্ৰ বৰঠাকুৰ, চিত্ৰ টায়ে বি, এ, বি, টি, মানিকচন্দ্ৰ বৰগোহাঁই, তৰুণচন্দ্ৰ গগৈ, ডিম্বেশ্বৰ বৰুৱা, মনোৰঞ্জন গগৈ আৰু অধ্যাপক শ্ৰীসৰোজ কুমাৰ দত্ত এম, এ।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মাজত সাহিত্য চৰ্চাৰ প্ৰতিৰূপ সৃষ্টি কৰিবলৈকো আমি যথাসাধ্য চেষ্টা কৰি আহিছোঁ। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মাজৰপৰা ইতিমধ্যে আমি

ভালেকেই গৰাকী সাহিত্যিক পাইছোঁ। বাহুল্যৰ ভয়ত সেইসকলৰ নাম উল্লেখ কৰা নহ'ল।

এটি কথা উল্লেখ কৰি আমাৰ লিখনি সামৰিব খুজিছোঁ। এই জ্ঞানৰ বিফোৰণৰ যুগটোত আমি নিজকে যুগোপযোগী কৰি তুলিব লাগিব। নিতাই পুখুৰী শাখা-সাহিত্য সভাখন জাকত জিলিকা কৰিবলৈ সকলোৱে উঠি পৰি লাগক। এই প্ৰচেষ্টাই প্ৰথমতে আমাক সাহিত্য মন্দিৰৰ বাট দেখুৱাব। অঞ্চলৰ ঐক্য সংহতি বক্ষা কৰিবলৈ সমৰ্থ কৰিব। দ্বিতীয়তে অসম সাহিত্য সভাৰ মৌলিক উদ্দেশ্যবাজি ফলপ্ৰসূ হোৱাত সহায় কৰিব।

অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্য নিৰ্বাহক সমিতিৰ সদস্যসকল

১৯৭৩-৭৪

ডঃ মহেশ্বৰ নেওগ—	সভাপতি
শ্ৰীযতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামী—	উপ সভাপতি
শ্ৰীনগেন শইকীয়া—	প্ৰধান সম্পাদক
শ্ৰীঅমল বাজখোৱা—	সহকাৰী সম্পাদক
শ্ৰীপ্ৰসন্নৰাম দাস—	সহকাৰী সম্পাদক
শ্ৰীলীলা গগৈ—	কোষাধ্যক্ষ
ডঃ মহেন্দ্ৰ বৰা—	পত্ৰিকা সম্পাদক
শ্ৰীবসন্ত কুমাৰ গোস্বামী—	সচিব, ভাষাজ্ঞান পৰীক্ষা সংসদ
শ্ৰীমতী সাখী তেবণপী—	সদস্য
শ্ৰীচামা সিং হাজে—	সদস্য
শ্ৰীনাৰায়ণ ঘাটোৱাৰ—	"
শ্ৰীবায়মণি বাজবংশী—	"
শ্ৰীআজিজুৰ বহমান বৰভূঞা—	"
শ্ৰীবৃন্দীন্দ্ৰ কুমাৰ বাজখনিকৰ—	"
শ্ৰীউপেন্দ্ৰ বৰকটকী—	"
শ্ৰীমুকুন্দ শৰ্মা—	"
শ্ৰীএম. ইব্রাহীম আলি—	"
শ্ৰীসমৰ সিং বাভা—	"
শ্ৰীতৰুণচন্দ্ৰ পামেগাম—	"
শ্ৰীচিত্তবৰ্জেন চৌধুৰী—	"
শ্ৰীকনক ডেকা—	"

আদৰণী সমিতিৰ বিষয়ববীয়াসকল

শ্রীবুদ্ধীন্দ্র কুমাৰ বাজখনিকৰ, মুখ্য উপদেষ্টা	শ্রীনাৰদ কমাৰ	পৃষ্ঠপোষক
শ্রীনবীনচন্দ্র বৰগোঁহাই, উপদেষ্টা	শ্রীচন্দ্রকমল ফুকন	"
শ্রীচন্দ্র চেতিয়া	শ্রীযামিনী গগৈ	"
শ্রীমোহনৰাম শইকীয়া	শ্রীডম্বি বড়ি	"
শ্রীসাধিবাম শইকীয়া	শ্রীলীলা বৰুৱা	সদস্য
শ্রীপদ্মকান্ত কোঁৱৰ	শ্রীগঙ্গাধৰ কোঁৱৰ	"
শ্রীবংশীবদন বাজখনিকৰ, সভাপতি, প্রচাৰ সমিতি	শ্রীঅনুপম দত্ত	"
শ্রীযোগেন দত্ত, যুঃ সম্পাদক	শ্রীখুলন দত্ত	"
শ্রীস্ববোধ কোঁৱৰ	শ্রীলোকনাথ চেতিয়া	"
শ্রীতৰুণচন্দ্র গগৈ, সভাপতি, খাণ্ড সমিতি	শ্রীপ্ৰদীপ কোঁৱৰ	"
শ্রীতুলসী বৰুৱা সম্পাদক	শ্রীচন্দ্র বৰুৱা	"
শ্রীমিলিৰাম হাজৰিকা, সভাপতি, মণ্ডপ, তোৰণ, মঞ্চ সমিতি	শ্রীগোবিন্দ শৰ্মা	"
শ্রীহুৰ্গেশ্বৰ চামাই, যুঃ সম্পাদক	শ্রীতিলেশ্বৰ গগৈ	"
শ্রীনগেন গোহাঁই,	শ্রীকেশৱ ভূঞা	"
শ্রীনিত্যানন্দ শৰ্মা, সভাপতি, সাংস্কৃতিক সমিতি	শ্রীনিৰন দাস	"
শ্রীবীৰেন বাজখনিকৰ, সম্পাদক,	শ্রীতুলসী গগৈ	"
শ্রীভুবনচন্দ্র দত্ত, সভাপতি, বাসস্থানী, ব্যৱস্থাপনা সমিতি	শ্রীডুৱাল গগৈ	"
	শ্রীৰাজেশ্বৰ বৰুৱা	"
শ্রীদ্রোণ হাজৰিকা সম্পাদক,	শ্রীনোমল কোঁৱৰ	"
শ্রীঅমৰেন্দ্ৰ বাজকুমাৰ সভাপতি, পোহৰ যোগান সমিতি	শ্রীতুলন ছৰবা	"
শ্রীলোহিত শইকীয়া, সম্পাদক,	শ্রীঅশ্বেশ্বৰ গগৈ	"
শ্রীভৰতচন্দ্র দত্ত, সভাপতি, পৰিবহন সমিতি	শ্রীপ্ৰমোদ কোঁৱৰ	"
শ্রীগোলাপ বৰগোঁহাই, সম্পাদক,	শ্রীকুলধৰ শইকীয়া	"

শ্রীবুদ্ধীন্দ্র কুমাৰ বাজখনিকৰ, উপদেষ্টা,	শ্রীৰাজেন ছৰবা	সদস্য
স্মৃতি গ্রন্থ সম্পাদনা সমিতি	শ্রীমানিক গোহাঁই	"
শ্রীপ্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱা, সম্পাদক,	শ্রীফনীধৰ কোঁৱৰ	"
শ্রীযোগেন বৰগোঁহাই, সভাপতি, বিত্ত সমিতি	শ্রীফনীন্দ্রনাথ দত্ত	"
শ্রীমিনাবাম দত্ত, সদস্য	শ্রীপ্ৰতাপ কোঁৱৰ	"
শ্রীবেব বড়া সভাপতি, স্বেচ্ছাসেৱক সমিতি	শ্রীচন্দ্র কোঁৱৰ	"
শ্রীযোগেশ্বৰ বৰুৱা সম্পাদক	শ্রীভূপেন চেতিয়া	"
শ্রীমতী শিশুলীলা কোঁৱৰ, সদস্য	শ্রীযুতা ভদ্রাৱতী গগৈ	সদস্য
শ্রীমতী সুনীলা দত্ত	শ্রীমতী বীণাবন্দনা কোঁৱৰ	"
শ্রীমতী দেৱযানী গগৈ	শ্রীমতী কেশদা দত্ত	"
শ্রীবিনন্দ শৰ্মা	শ্রীখগেশ্বৰ শৰ্মা, সভাপতি	"
শ্রীইন্দ্ৰ হাজৰিকা	শ্রীমিলিৰাম হাজৰিকা, উপ সভাপতি	"
শ্রীচাক হাজৰিকা	শ্রীচিত্ৰসেন বাজকুমাৰ	"
শ্রীজ্যোতি আহমদ	শ্রীনিত্যানন্দ শৰ্মা	"
শ্রীকাশী গগৈ	শ্রীযোগেন বৰগোঁহাই	"
শ্রীভৱ দত্ত	শ্রীৰজনীকান্ত দত্ত, প্ৰধান সম্পাদক	"
শ্রীকেশৱ গগৈ	শ্রীমনোৰঞ্জন গগৈ, সহঃ সম্পাদক	"
শ্রীযোগেশ দত্ত	শ্রীৰামেশ্বৰ কোঁৱৰ	"
শ্রীনন্দকিশোৰ শৰ্মা	শ্রীদেৱেশ্বৰ চাংমাই	"
শ্রীবিজ্ঞাধৰ ঠাকুৰ	শ্রীৰত্নেশ্বৰ গগৈ, সভাপতি,	"

নিঃশাঃসাঃ সভা

সদস্যসকল

শ্রী ওমকদ্দিন আহমদ
শ্রীমংগল দেউবী
শ্রীতবিজুদ্দিন আহমদ
শ্রীডিম্বেশ্বর শইকীয়া
শ্রীপদ্মেশ্বর বৰা
শ্রীখগেশ্বর চাংমাই
শ্রীমহাবীর তেরাবী
শ্রীলবন ছুরবা
শ্রীকৃষ্ণকান্ত দত্ত
শ্রীফুলেশ্বর দত্ত
শ্রীগোপাল কৈবী
শ্রীজগত গগৈ
শ্রীষড় গগৈ
শ্রীলক্ষী বেজবকরা
শ্রীহেম সন্দিকৈ
শ্রীশবৎ বরগোহাঁই
শ্রীমানিক আহমদ
শ্রীনকুল শৰ্মা
শ্রীনবীন গগৈ
শ্রীবুদ্ধেশ্বর দত্ত

শ্রীসত্য গগৈ
শ্রীসোমেশ্বর সন্দিকৈ
শ্রীউপেন ছুরবা
শ্রীপোরাল চাংমাই
শ্রীপ্রবীন দত্ত
শ্রীখগেন গগৈ
শ্রীতকণ গগৈ
শ্রীকনক কোঁরব
শ্রীকৃষ্ণেশ্বর গগৈ
শ্রীবদন শৰ্মা
শ্রীলোহিত বৰা
শ্রীবোহিনী বৰা
শ্রীইন্দ্রেশ্বর গগৈ
শ্রীকান্ত বৰা
শ্রীকর্ণপ্রসাদ গগৈ
শ্রীপূর্ণানন্দ কোঁরব
শ্রীবিপুল শৰ্মা
শ্রীখানেশ্বর গোহাঁই
শ্রীস্বশ্বেশ্বর দত্ত
শ্রীগোপাল গগৈ

শ্রীকনক ভবালী
শ্রীকমল বড়ি
শ্রীবালেশ্বর চাহ
শ্রীহেম বৰা
শ্রীমদন আগবরলা
শ্রীগামা প্রসাদ
শ্রীবাজেশ্বর গোহাঁই
শ্রীমানিকচন্দ্র মহন্ত
শ্রীববীন দত্ত
শ্রীগণেশ শইকীয়া
শ্রীবকুল বকরা
শ্রীলক্ষী গগৈ
শ্রীইন্দুভূষণ গগৈ
শ্রীকটিক দত্ত
শ্রীহবেন কোঁরব
শ্রীব্রজেন বৰা
শ্রীউপেন কোঁরব
শ্রীফুলেশ্বর কোঁরব
শ্রীজয়ন্ত বাজথনিকব
শ্রীমতী নলিনী দত্ত,

শ্রীমতী নীলিমা দত্ত, সদস্য
শ্রীমতী দিব্য দিহিংগীয়া „

সদস্য
শ্রীমতী চন্দ্রপ্রভা চেতিয়া „